

POGGII FLORENTINI
FACETIARUM
LIBELLUS UNICUS,

Notulis Imitatores indicantibus & nonnullis five Latinis, five Gallicis Imitationibus illustratus,
simul ad fidem optimarum Editionum emendatus.

*Cor lactum pro medicinâ est; Spiritus
verò tristis exsiccat ossa. Lib.
Proverbior. Cap. 17. v. 22.*

TOMUS PRIOR.
mar Noct.
MILETI.

TRAJECTI AD RHENUM,
APUD B. WILD ET I. ALTHEER,
TYPOGRAPHOS.

M. D C C. X C V I L

BERNARDI MONETÆ
MANIBUS.

Quo i dono veterem & dico libellum,
Quem jocis lepidum facetiisque
Situ pulvereo in diem evocavi?
O Moneta, tibi, Elegantiarum
Parens & Salium artifex venuste,
Nugatorque placens. Te enim legendo,
Te duce, auspice te, imbibi medullis
Jocorum hanc animam et facetiarum
Quæ levamine temperant benigno
Quidquid vita parit molestiarum.
Incepto faveas, sereno & ore
Ridens excipias, precor, libellum,
Quem evolvisse tibi fuit voluptas
Olim tanta seni, labrisque risum
Qui fato gelidis adhuc reduxit.
Adsis, ô Bone! grata fabulanti
Sic plaudant tibi Lucianus, atque hic

Quem secere hominem Rosæ ex Asello,
Et noster Rabelæsius, levesque
Vmbræ omnes Veterum & Recentiorum,
Quæ multo sale defricare nōrunt
Errores hominum, et movere risum
Festivis salibus, nemusque circā
Soluto Elysium asfonet cachinno!

lo,
rum,

EDITORIS PRÆFATIO.

Exuli mihi, & conflagrantis Patriæ
ruinas, busta meorum, Exteri Civilisque
belli strages summo cum dolore compe-
rienti, visum erat à Musis, quibus dedita
fuerant prima Veris mei tempora, aliquid
petere solatii, sacramque desidibus Mo-
nachis pulverem Bibliothecarum exuti-
endo, ærumnis quibus conficiebar nonni-
hil dulcedinis admiscere.

Dum ea quasi diverticula quærebat ægra-
mens, ut à malorum quibus conflictabatur
onere paulum interquiesceret, incidit in
manus aureolus Poggii Facetiarum Libel-
lus: quem quantâ alacritate exceptum per-
legebam, Dii boni! et meâpte naturâ hel-
luo librorum quâm voracissimus, et ju-
cunditate legendi velut abreptus. Mira-
bar cum ingenuum quemdam dicendi sti-

lum, simplicemque munditiis narrandi nitorem, tum optimum vulgo Latinitatis colorem, non sine quodam Philosophici, ut vocant, saporis condimento. Mirabar vel lepidissimas Boecacii, Rabelæsii, Vervillii, Fontanii, Russæi, Pironis fabellas ex hoc quasi ditissimo fonte derivatas in elegantiorum circulorum delicias fluxisse. Mirabar imprimis libertatem Hominis, qui, summi Pontificis à secretis, Aulæ Romanae vitia apprimè noverat, nec Cardinalitii galeri purpuram, nec ipsum triplicis apicis cacumen reformidantis; & quaque lucem publicam sustinere auderent, acri dicacitate perstringentis.

Itaque, cum facile in animum meum induxissem, quod mihi mœstissimo nonnihil levaminis attulerat, id, gravissimâ rerum tempestate, & stellis inimicissimis, eamdem aliis hominibus medelam admoveare posse, sejunctum à cætera Poggii operum mole Libellum, Gothicisque ty-

pis excusum, sed cum aliis nitidioribus recentioribusque Editionibus sedulò collatum, exscribendum curavi, eā mente, ut festivissimum opusculum juris publici denuò facerem, detulique mecum per varios vitæ peregrinantis errores, donec per nonnullam vitæ quietioris usuram huic qualicunque Lucubrationi opellam commodare liceret.

Verūm, ut fit, dum desultoriā, ut ita dicam, lectione fungerer, sparsæ passim occurserunt innumeræ propè Poggii Facetiarum Imitationes, ita ut ille fabulandi veluti prototypus extitisse mihi videatur: simulque stultum fanè & inconsultum succurrit consilium istas colligendi fibyllinis frondibus leviores, & in unum corpus cogendi. Porrò, cum ad plus quam justam libri mensuram volumen excrevisset, neque jam istam inconditam farragine in oculos & animum Lectoris faci-

lius vulgo fastidientis, obtrudere place-
ret, libuit ea omnia Notulis indicare quæ
cœteri deinceps Scriptores imitati fuis-
sent, eas verò tantum inferere Imitationes,
quæ Latino carmine strictæ erant à Re-
centioribus, Gallicas autem duntaxat, quæ
hactenùs nondùm in lucem prodiissent,
aut rarioribus foliisculis insertæ è me-
moriâ hominum excidissent, et, cum No-
tulas, tum ipsas Imitationes in alterum vo-
lumen conjicere, quod ad prius illustran-
dum inserviret. Ut verò Poggii haud
spernendam instaurandis litteris ætate suâ
operam navaverat, haud abs re futurum
esse putavi, si compendiariam facetissimi
fabulatoris Vitam, quod nimiam priori
molem addidisset, alteri præfigerem.

Itaque duabus Partibus constabit hæc
Editio novissima, quarum prior ipsas
Poggii Facetias, a' tera verò Vitam Poggii,
breviter concinnatam, Imitatorum indica-

lace-
quæ
fuis-
nes,
Re-
quæ
ent,
me-
No-
vo-
ran-
aud
suā
rum
simi
iori
æc
fas
gii,
ca-
tiones, et selectas quasdam Imitationes
cum Latino, tum Gallico metro subjec-
tas, ut suprà exposui, continebit.

Multas Bernardi Monetæ Translationes,
vel rariores, vel nondùm editas, et ex
ipsius codicibus desumptas, hīc inserere
posse contigit, ad quas accedent insuper
cujusdam amici Fabellæ, quas ille per
Iudum ex ingenuâ Poggii profâ ad Latini
carminis leges reduxit, quæque hodiè
primùni ex hujus Musei tenebris in lu-
cem publicam evolabunt.

Insper non alienum à meo proposito
videbatur, ut ipsa formæ brevioris elegan-
tia & typorum nitor ad rerum festivitatem
accederet, & cuvis Litterarum Latina-
rum, quæ in dies obsolescunt, studioso
unum, ut aiunt, *veni mecum*, sive rusti-
canti præberet, sive naviganti, sive de-
ambulanti, ac vel tetricum maximè cen-
forem omni sic jucunditate demulceret.

Habes, humanissime Lector, operis

EX EDITORIS PRÆFATIO.

totius rationem, quod vigiliarum gravissimis negotiis districtarem non tam horis quam momentis subcesivis, remissionis causâ, temerè raptimque conflatum est, cuiusque Poggii ipse, melius sanè & disertius quam ego, finem est aperturus.

Vid. ipsius Poggi Præfationem.

Vale, fruere & rideas.

Edebat Gelasius Fabulo, Milesius.

I N D E X

E O G G I I F A C E T I A R U M.

C Gratia Dei plus æquo favens.	Pag.	5	
Insanus Sapiens	.	..	7
Excusatio pigritiæ.	.	.	10
Centuplum.	.	.	11
Jus Parochi.	.	.	13
Vir continens.	.	.	15
De Equestri palliato.	.	.	17
Dictum Zuchari.	.	.	18
De Prætore.	.	.	19
Fraus Muliebris.	.	.	20
Quadragesima extemporalis.	.	.	22
Crucifixus vivus.	.	.	24
Coci faceta libertas.	.	.	ibid.
Ejusdem Dictum.	.	.	25
Petitio ejusdem.	.	.	26
De Jannoto Vicecomite.	.	.	27
De Sutore quodam.	.	.	28
Querimonia spolii causæ.	.	.	30
ejunium,	.	.	31

XII

I N D E X.

Advocati Responso.	Pag. 32
De Urbano VIº.	33
Capones.	ibid
Invisa dominantibus doctrina.	34
Medela infanæ.	35
Laus Ferrariæ.	36
De Abbatे Septimi.	37
Ex Concilio prægnans.	ibid
Sigismundi Dictum.	38
Laurentii Dictum.	ibid
Confabulatio Nicolai Anagnini.	39
De Prodigio.	40
Aliud.	41
Aliud.	42
Aliud.	ibid
Facetia Histrionis.	44
Canis Testamentum.	45
Tyranni Commentum.	46
Concio brevis.	48
Consilium Minacii ad Rusticum.	49
Ejusdem Responso.	50
Pauper Monoculus.	ibid
Venia ritè negata.	51

I N D E X.

xii

Pag. 32	Mfelli Priapus	Pag. 52
33	Adulterii foeditas. . . .	55
ibid	Luxuriæ Magister. . . .	ibid
34	Confesfor. . . .	ibid
35	Quæstio medica. . . .	56
36	Prohibita Pacis mentio. . . .	57
37	Novum Supplicii genus. . . .	58
ibid	Histrio volans. . . .	59
38	Dux prudens. . . .	61
ibid	Redulphi Humanitas. . . .	62
39	Fabula Mancini. . . .	63
40	Alia Redulphi Responsio. . . .	64
41	Ejusdem Jocus. . . .	ibid
42	Aratrum humero impositum. . . .	65
ibid	Responsio Dantis. . . .	66
44	Ejusdem faceta Responsio. . . .	67
45	Pertinacia Muliebris. . . .	68
46	Mulier demersa. . . .	69
48	Rusticus Nobilem se fieri petens.	70
49	Duo Priapi. . . .	71
50	Responsio Mulieris Pisanæ. . . .	72
ibid	Tela Araneæ. . . .	ibid
51	Monitio Cujusdam. . . .	73

Quomodo Calceis parcatur.	Pag.	ibid	Dic
Mentula incantat.		75	Rif
Alter Sofia.		ibid	Salf
Anser venalis.		76	Ali
Avarus elusus.		78	Min
Confessio Pastoris.		79	Ali
Jocus Aleatoris.		80	Ali
Paterni moniti succesus.		81	Hoc
De Adolescente Perufino.		ibid	Ali
Pretiosi Lapidés.		82	Bur
Mundus quid sit.		84	No
Perusini Dictum.		ibid	Flo
Quæstio Juris.		85	Suc
Deliquium.		86	Il
Mentula divinatrix.		87	Fic
Vxor litigiosa.		88	Cli
Circulator.		89	Jud
Comparatio Petri de Eghis.		90	Me
Par Pari.		91	Pr
Eques Venetus.		92	Inc
Dictum Caroli Bononiensis.		93	Qu
Fæenerator Senex.		94	Re
Metetrix Senior.		95	Nf

ibid	Doctoris imperitia.	.	Pag.	96
75	Rufus ineptus.	.	ibid	
ibid	Salsè Responsum.	.		97
76	Aliud.	.		98
78	Mirabilia.	.	ibid	
79	Alia.	.		100
80	Agaso.	.		101
81	Hominis imperitia.	.		104
ibid	Aliud Exemplum.	.		105
82	Barba fœtens.	.		106
84	Notarius inspiens.	.		107
ibid	Florentinus Orator.	.		108
85	Succubus.	.		110
86	Illusio Diabolica.	:		111
87	Eurus et Persica.	.		112
88	Catella.	.		113
89	Index optimus.	.		116
90	Medela præsens.	.		117
91	Uapi virtus.	.		118
92	Inupta postulatio.	.		119
93	Questio Juris.	.		121
94	Penitentia.	.		122
95	Nus reviviscens.	.		123

Rara avis.	.	Fag. 12
Præsens animus.	.	120
Servus oblivious.	.	121
In Stultum.	.	122
Jocus Dantis.	.	123
Partus tempestivus.	.	ibid
Dubitatio.	.	130
In Stolidum Oratorem.	.	131
Idem Argumentum.	.	132
Aliud Exemplum.	.	133
Facetè dictum.	.	134
Parcimonia.	.	135
Crus ægrum.	.	ibid
Aureum Somnium.	.	137
Vindicta Italica.	.	138
Vivum Sepulchrum.	.	14
Annulus.	.	14
Potator.	.	14
Ventus.	.	14
Crepitus.	.	14
Pudor Muliebris..	.	ibid
Duplex Epistola.	.	14
Mariti Fides.	.	14

I N D E X.

xvii

ag. 125			
126	Testamentum.	.	Pag. 143
127	Bemedium in sterilitatem.	.	149
128	Termita.	.	151
129	Justa Excusatio.	.	152
ibid	D. Francisci Imago.	.	153
130	Appientes.	.	154
131	Maius.	.	155
132	rundines.	.	156
133	orci Furtum.	.	157
134	ictum Facini.	.	158
135	xor imperforata.	.	ibid
ibid	astor Frugi.	.	160
137	sini frumento onusti.	.	161
138	uper & Dives.	.	ibid
139	robata Fœcunditas.	.	162
140	decimæ.	.	163
141	alio.	.	164
142	epensa merces.	.	165
143	enerator.	.	167
ibid	ndicta.	.	168
145	alcaria in sinu.	.	169
146	pæ Fabricator.	.	ibid
147	guus calcitrolus.	.	171
		*** 2	

Vulpes.	.	.	Pag. 17	M
Vafer Debitor.	.	.	17	In
Divinatio.	.	.	ibi	In
Idem Argumentum.	.	.	17.	Ex
Prodigia.	.	.	ibi	Xer
Alia.	.	.	17.	Vir
Notarii Fraus.	.	.	17.	De
Priapus in laqueo.	.	.	17.	Mu
Puer Anthroposagus.	.	.	18.	Fur
Bellum & Pax.	.	.	18.	Dig
Mortificatio carnis.	.	.	18.	In
Idem Argumentum.	.	.	18.	Ver
Naulum.	.	.	ibi	In
Mulcta peccati.	.	.	187	Aff
Jactantia prodita.	.	.	188	Soc
Castigata vanitas.	.	.	189	Sch
Aucupium.	.	.	190	Me
Laus singularis.	.	.	191	Hon
Porta duplex.	.	.	192	Gr
Laus Adolescentis.	.	.	193	Cer
Vota.	.	.	ibi	Vot
Mulieris crepitus.	.	.	194	All
In Detractores.	.	.	195	

I N D E X   XIX

Pag. 17	Mitra.	.	.	Pag. 197
17	In Fr. Philephum.	.	.	198
ibi	In Eumdem.	.	.	199
17	Ex Notario Leno.	.	.	ibid
ibi	Xenodochium.	.	.	200
17	Vir gregis.	.	.	201
17	De sano.	.	.	202
17	Mutus.	.	.	ibid
18	Tumor.	.	.	204
18	Digiti tumor.	.	.	205
18	In Besfaronem.	.	.	206
18	Venetus Judex.	.	.	207
ibi	In frigus.	.	.	208
18	Aminus D. Christophoro Major.	.	.	ibid
18	Soritus.	.	.	209
18	Scutum.	.	.	210
19	Medicus Vrinarius.	.	.	211
19	Hortatio ad Debitorem.	.	.	212
19	Grecorum et Genuensium Barba.	.	.	ibid
19	Cup Romani degeneres.	.	.	214
ibi	Venum.	.	.	ibid
19	Allud.	.	.	215
19			** 3	

Conjugii Pax.	Pag.	21
Breve adversus imprægnationem.		21
Puer facetè dicax.		21
Sutura.		21
Vis crepitūs.		21
Dicere & Facere.		21
Missa.		ibid.
Sacerdotii virtus.		21
Archiepiscopus Quadrupes.		21
In Molestos.		21
In Angelottum.		21
Vis munerum.		21
Excusatio Sterilitatis.		21
Sapientiæ Hospitium.		21
Nasi Supplementum.		21
In Mendaces.		21
Optima Zelotypi cautio.		21
De Oblationibus.		ibid.
100 pro 1000.		21
Responsum Cardinalis.		ibid.
Terribile factum.		21
Concionatoris Asinina vox.		21
Nunquam negandum.		21

I N D E X.

xxi

Pag. 21	Præcæ Divi Francisci.	Pag. 236
21	Breve contra pestem.	239
21	O claudendum.	240
21	In Petidores.	241
21	Optimum Patrocinium.	242
21	Afinus perditus.	ibid.
21	Vir sibi cornua promovens.	243
ibi	Confessio Thusca.	245
22	Pugna Picarum & Gracularum.	246
22	Serenates.	247
22	Chusa gracilitatis.	248
22	Riceta Senis petitio.	249
22	Docti ab Indocto confusi.	250
22	Sæpe Dictum	251
22	Mulieris Responsum.	252
22	Jactatores.	253
23	Monstrum.	255
ibi	Finus erudiendus.	258
23	Sacerdotis Ignorantia.	ibid.
ibi	Viri corpulent Jocus.	259
23	Conversio Fœeneratoris.	ibid.
23	Quæ Gens mentulator.	260

xxii   **I N D E X.**

	Pag
Aviculæ.	26
Catenæ.	26
In Inconsultos.	ibid
Oleum effusum.	26
Calvus.	26
Mesfer perde el piato.	26
Viatoris vacui astutia.	26
Faceta Responsio.	26
Mulieris Calamus.	ibid
Dei Amicorum paucitas.	26
In Quæstuarios.	ibid
Compensatio.	27
Retia.	27
Aspersio mensæ.	27
Muliebris vafrities.	27
Mortuus loquens.	27
Problema physicum.	27
Quinque Ova.	27
In Superbiam.	28
Machæra vaginæ parùm apta.	ibid
De Dentibus casum minantibus.	28
Peroratio.	ibid

POGGII FLORENTINI

ORATORIS CLARISSIMI AC
SECRETARII APOSTO-
LICI IN FACETIA-
BUM LIBRUM

P R A E F A T I O.

*Ne emuli carpant Facetiarum opus,
propter eloquentiae tenuitatem.*

Multos futuros esse arbitror qui has nor-
ras confabulationes tum ut res leves &
ibid gravi indignas reprobendant, tum im-
281 s ornatorem dicendi modum et majorens
ibid loquentiam requirant. Quibus ego si res-

3

II POGGII PRÆFATIO.

pondeam, legisse me nostros majores, prudenterissimos ac doctissimos viros, facetissimis jocis & fabulis delectatos, non reprehensionem, sed laudem meruisse, satis mibi factum ad illorum existimationem putabam. Nam qui mibi surpe esse possem hanc in re quandò quidem in ceteris nequeo, illorum imitationem sequi, & hoc idem tempus quo reliqui in circulis et cætu bominum confabulando conterunt, in scribendi curâ consumere, præsertim cum neque labor in honestu sit, & legentes aliquâ jucunditate possit afficere. Honestum est enim ac fermè necessarium, certè quod sapientes laudarunt, mentem nostram variis cogitationibus a molestiis oppressam, recreari quandoque à continuis curis, & eam aliquo jocando genere ad hilaritatem remissionemque converti. Eloquentiam verò in rebus infimis vel in his in quibus ad verbum vel facies exprimenda sunt, vel aliorum dicta respenda, querere, bominis nimium curiosi-

POGGII PRÆFATIO. III

, pru-
fatiū nequeant describi, cum ita recen-
reber-
tenda sint, quemadmodum protulerunt ea
mibi i qui in confabulationibus conjiciuntur.
utabo Existimabunt aliqui forsan banc meam ex-
in ri- usationem ab ingenii culpā esse profectam,
llorum quibus ego quoque assentior. Modo ipsi ea-
us quo- lem ornatiū politiūsque describant, quod
confac- ut faciant exhortor, quo lingua Latina
consu- tiam levioribus in rebus bāc nostrā etatē
onestu- e fiat opulentior. Proderit enim ad Elo-
ffit af- quentiæ doctrinam ea scribendi exercita-
necer- io. Ego quidem experiri volui, an mul-
arunt, ta quæ Latinè dici difficulter existiman-
bus a- tur, non absurdè scribi posse viderentur,
ndòqu in quibus cum nullus ornatus, nulla am-
ocandō plitudo sermonis adbiberi queat, satis
ue con- erit ingenio nostro, si non inconcinnè
nfimis omnino videbuntur à me referri. Verum
Facetia facesant ab istarum confabulationum le-
a ref- tione (sic enim eas appellari volo) qui
curiū nimis rigidi Censores, aut acres existima-

iv POGGII PRÆFATIO.

tores rerum existunt. A facetis enim & humanis (sicut Lucilius a Consentinis & Tarentinis) legi cupio. Quod si rusticiores erunt, non recuso quin sentiant quod volunt, modò scriptorem ne culpent, quod ad levationem animi hæc & ad ingenii exercitium scripsit.

enim &
inīs &
usticiv
nt quo
t, qu
ingenii

POGGII FACETIÆ.

GRATIA DEI PLUS ÆQUO FAVENS.

CAJETANI, qui è plebe sunt, ut plu-
mūm navigando victum quærunt. Nau-
gerus ex eis admodūm pauper, cum ad
varia loca lucri causā, relictā domi uxo-
re juvenculā, et tenui supellecīle, na-
vigāsset, post quartum fermè annum
rediit. E navi è vestigio ad visendam uxo-
rem, (quæ interim viri redditum despe-
ans cum alio consueverat) domum pro-
fiscitur. Ingressus, cum eam majori
ex parte instauratam in meliusque au-
ftam vidisset, admiratus, uxorem quæ-
sivit quo pacto domuncula anteā infor-
mis, esset perpolita. Respondit statim
mulier, sibi in eā re ejus, qui omnibus
fert opem, Dei gratiam et auxilium af-

fuisse. Benedicatur, inquit vir, Deus, pro tanto hoc beneficio erga nos suo! vi-
dens insuper cubile, lectum ornatio-
rem, reliquamque supellectilem mun-
dam ultrà quam ferret uxoris conditio,
quum percontatus esset, unde illa quo-
que provenissent, et Dei indulgentiam
illa sibi subministrasse asseveravit; gra-
tias item vir Deo egit, quod tam libera-
lis in se fuisset. Eodem modo, et aliis
quibusdam, quae nova domi et insueta
videbantur, conspectis, cum ea largitoris
Dei munificentiam affuisse diceret, vir-
que ipse tam profusam erga se Dei gra-
tiam admiraretur, supervenit scitulus
puer triennio major, blandiens, ut mos
est puerorum, matri: conspicanti hunc
marito, sciscitantique quisnam puer
esset, suum etiam vxor respondit. Stu-
penti, querentique viro, unde se ab-
sente puer provenisset, Dei quoque
in eo acquirendo sibi astitisse gratiam mu-

per affirmavit. Tunc vir indignatus di-
vinam gratiam etiam in procreandis filiis
ibi adeo exuberasse, malas jam, in-
quit, gratias Deo habeo agoque qui tot
cogitationes suscepit de rebus meis.
Visum est homini, Deum nimis curio-
sum fuisse, qui etiam de comparandis, se-
absente, liberis cogitarit.

INSANUS SAPIENS.

Plures colloquebantur de supervacua
curā, ne dicam stultitiā, eorum qui
canes aut accipitres ad aucupium a-
lunt. Tum Paulus Florentinus, recte
hos, inquit, risit stultus Mediolanen-
sis. Cum narrari fabulam posceremus:
Fuit, inquit, olim civis Mediolani
Dementium et Insanorum Medicus,
qui ad se delatos intrā certum tempus
sanandos suscipiebat. Erat autem cura-
tio hujusmodi: habebat domi aream, et

in eā lacunam aquæ fœtidæ atque obſcæ- bus,
næ, in quam nudos ad palum ligabat eos voca-
qui insani adducebantur: aliquos usque enim
ad genua, quosdam inguine tenūs, non ne
nullos profundiùs pro insaniae modo, Heu
ac eos tamdiù aquâ atque inediâ macera- pui
bat, quoad viderentur sani. Allatus est veh
inter cæteros quidam, quem usque ad fe- tem
mur in aquam posuit, qui post quinde- gra
cim dies cœpit resipiscere, ac curatorem
rogare, ut ex aquâ reduceretur. Ille ho- me
mînem exemit à cruciatu, eā tamen
conditione, ne aream egrederetur, cui
cum diebus aliquot paruisset, ut univer- se
fam domum perambularet, item ut exte- d
riorem januam non egrederetur permisit; h
reliquis sociis, qui plures erant, in
aquâ relictis. Paruit diligenter Medici
mandatis. Stans verò aliquandò super
ostium, neque enim egredi audebat ti- d
more lacunæ, advenientem Equestrem
Juvenem cum accipitre et duobus cani-

obſcæ bus, ex his qui sagaces dicuntur, ad ſe
bat eos vacavit. Rei motus novitate, neque
iusque enim, quem ante in infaniâ viderat, te-
, non mbat memoriâ, cum accediffisset Juvenis,
modo, Neus tu, inquit ille: ausulta, oro, me
acerā pucis, ac, ſi libet, responde: hoc quo
uus est veheris, quid eſt, & quamobrem illud
ad fe tines — Equus eſt, inquit, et aucupii
uinde gratiâ: — Tum deinceps, hoc verò
torem quod manu gestas, quid vocatur et quâ
le ho re illo uteris? — Accipiter, respon-
ſamen dit, et aucupio aptus ficedularum, aut
, cui perdicum. — Tum ultrà: hi qui te co-
niver mitantur, quid ſunt, age, et quid pro-
extē ſunt tibi? — Canes, ait, et aucupio
ermi accommodati ad investigatingandas aves: —
ut, in he autem aves, quarum capiendarum
edici caufa tot res paratæ, cujus ſunt pretii,
super in unum conſeras totius anni captu-
t trem tam? — parum quid nescio cum respon-
cani difſet, et quod sex aureos non excede-
rent, ſubdit homo: Quænam eſt equi,

canumque et accipitris impensa? -
Quinquaginta aureorum alter affirmavit:
Tum admiratus stultitiam Equestris Juve-
nis, ho, ho, inquit, abi hinc ocyùs
oro, atque adeò advola, antequam Me-
dicus domum redeat. Nam si hic te con-
picerit, veluti insanissimum omnium
qui vivant, in lacunam suam conjicie-
curandum cum cæteris mente captis, a-
que ultrà omnes usque ad mentum in
aquam summam collocabit. Ostendit
auctor porrò studium summam esse
amentiam, nisi et ab opulentis et exerci-
tii gratiâ fiat.

EXCUSATIO PIGRITIÆ.

BONACIUS, Adolescens facetus ex
familia Guascorum, dum essemus Con-
stantiæ, admodum tardè surgebat à
lecto. Cum socii eam tarditatem cul-
parent, quidve tamdiù in lecto ager-

, percunctarentur, subridens respon-
firmavit: Litigantes disceptantesque ausculto.
is Juve- sunt enim manè mihi è vestigio
t ocyùs cam expergiscor duæ habitu muliebri,
àm Ma- Sollicitudo videlicet et Pigritia, qua-
te con- rum altera surgere hortatur et aliquid
omniu- operis agere, neque diem in lecto te-
onjici- nere, altera, priorem increpans, quies-
tis, a- cendum asserit, et propter frigoris vim
tum i- in calore lecti permanendum, indul-
Ostend- gendumque corporis quieti, neque sem-
n esse ter laboribus vacandum. Prior insuper
exerci- rationes suas tuetur: Ita ut, cum diutiùs
us e- disputent atque altercentur, ego, tan-
Con- guam æquus Iudex, nullam in partem
pat e- declinans, audio dispartantes, expectans
i cul- quoad sint sententiâ concordes. Hoc fit ut
age- surgam tardius, expectans Litis finem.

C E N T U P L U M.

JUDÆUM cum multi hortarentur ad

Christi fidem, ægrè ille bona sua dimis-
tebat. Suadebant enim plures, ut ea da-
ret pauperibus, quoniam, secundum
Evangelicam sententiam quæ esset veri-
sima, centuplum esset recepturus. Pe-
suasus tandem ad fidem conversus est,
distributis inter pauperes, egenos et
mendicos bonis. Indè per mensem hos-
pitio exceptus est honorifice à diversis
Christianis; cum ei omnes blandiren-
tur, et laudarent factum. Ille tamen,
qui precariò viveret, expectabat in diem
centupli promissionem: et cum multos
satietas cibandi hominis cepisset, jam-
que rarus invitator reperiretur, cœpit
homo admodùm egere, ita ut ei necessi-
tasset divertere ad hospitale quoddam, in
quo morbo correptus ad extremum vita
devenit, cum sanguis per posteriora
efflueret. Desperans itaque salutem,
et simul diffisus pollicitationis centupli,
ex anxietate quādam aërem quærens,

gressus est lectum ad secessum ven-
tus in pratum propinquum, ubi cum
constitisset, quæsitis post egestionem ad
ergendum anum herbis, invenit involu-
cum linteum pretiosis refertum lapidibus.
Quare ditior factus, adhibitis Medicis
convaluit, atque domo emptâ et posses-
sonibus, vixit postmodùm in summâ re-
sum opulentia. Cum ergò diceretur ab
omnibus, ecce, nonne verum prædixi-
mus tibi, Deum Centuplum esse redditu-
m? Reddidit, inquit ille, sed tamen
triūs ut usque ad interitum cacarem san-
guinem permisit. Dictum contrà eos qui
ardi in beneficio dando et reddendo
existunt.

J U S P A R O C H I.

Homo è nostris rusticanus, et haud
multum prudens, certè in coitu mulie-
rum rudis, sumptâ uxore, cum illa ali-

quando in lecto semet versus virum v
q
vens , nates in ejus gremio posuisse
erecto telo uxorem casu cognovit. A
miratusque postmodum et rogans mul
rem , an duos cunnos haberet , cum il
annuisset , ho , ho , inquit , unus mihi
satis est , alter verò superfluus. Tu
callida vxor , quæ à Sacerdote Parochi
no diligebatur , possumus , inquit ,
hoc altero eleemosynam facere ; dem
eum Ecclesiæ et sacerdoti nostro ,
hæc res erit gratisima , et tibi nihil ob
rit , cum unus sufficiat tibi. Assentit v
uxori , et in gratiam sacerdotis , et
se onere superfluo levaret. Igitur ,
vocato ad cœnam , causâque exposita
cum sumpto cibo lectum unum tres in
grederentur , ita ut Mülier media esset.
Vir anteriori parte , posteriori alter ei
dono uteretur , sacerdos famelicus con
cupitique cibi avidus , prior aggreditur
aciem sibi commissam , quā in re uxori

rum v
o que submurmurans strepitum quem-
posuisse edebat. Tunc vir timens ne partes
vit. Alius aggrederetur, serva, inquit, ami-
ns mulier, inter nos conventa, et tuâ portione
cum illis, meam intactam relinquens. Huic
nus mihi cacerdos; Det mihi gratiam Deus, inquit,
s. Tu nam tua parvi facio, ut bonis tantum
Parochi Ecclesiæ uti possim. His verbis acquies-
uit, et sens stultus ille, quod Ecclesiæ conces-
demur, liberè uti jussit.

VIR CONTINENS.

HYPOCRITARUM genus pessimum est
omnium qui vivant. Cum de his semel
in cœtu me præsente sermo exortus es-
set, dicereturque omnia hypocritis ab-
sundare, qui, cum dignitatem atque bo-
norum ambitionem ardeant, tamen simu-
lando ac dissimulando agunt, ut non
spontè, sed inviti ac superiorum præcep-
to honores assequi videantur: Tum qui-

dam ex astantibus dixit eos similes Pa
lo cuidam Beato qui habitabat Pisis. Cu
ut nobis exponeret quis is fuisset roga
remus, erat inquit Pisis Paulus quidam
qui, propter vitæ sanctimoniam, Beato
vulgo cognominabatur, unus ex eis qu
Apostoli vocantur, quorum est consu
tudo sedere ad ostium domus nihil pe
tentes. Sedit is aliquandò cujusdam vi
duæ ad ostium, quæ sibi cibum præbe
bat in Eleemosynam. Illa, conspicata
sæpiùs virum, erat enim formosus, es
arsit in Paulum, ciboque dato rogavit,
ut postridiè rediret, se curaturam ut be
nè pranderet. Cum frequens domum
Mulieris accessisset ille, tandem rogavit
hominem ut intùs accederet ad sumen
dum cibum; annuit hic, et cum opip
rè ventrem cibo potuque farsisset, mu
lier libidinis impatiens, virum amplec
titur, osculaturque, afferens non ind
abiturum, priùsquam se cognoscat. Illa

les p... eluctanti similis, ac detestans furentem
s. Cu... Julieris cupiditatem, cum illa obsec-
et rog... iūs instaret, tandem cedens viduæ im-
uidam... ortunitati, postea quām, inquit, tantum
Beatu... malum patrare cupis, testor Deum, tuum
eis q... pus erit: Ego procul à culpā absum:
consue... Tu ipsa, inquit, cape hanc maledictam
nil pe... carnem, (iam enim virga erecta erat,)
am vi... et ipsamet utere, ut libet. Ego enim
præbe... eam hodiè minimè tangam. Ità invitus
spicatu... Mulierem subegit, licet propter absti-
s, es... nentiam non tangeret carnem suam, to-
gavit,
ut be... rum peccatum tribuens mulieri.

DE EQUESTRI PALLIATO.

IEAM semel ad Pontificis palatium.
Transibat quidam è nostris palliatus Eque-
ster, et forsan implicitus curis, hunc
quispiam cum detecto capite reverere-
tur, non animadvertis Episcopus. At
ille superbiā aut arrogantiā factum exis-

timans, hic, inquit, asini sui medietatem nequaquam reliquit domi, sed totum secum defert: Significans eum Alium, qui se reverentibus non responderet.

DICTUM ZUCHARI.

PERAMBULANTES aliquam urbem vir facetissimus omnium qui viverent Zucharus egoque, pervenimus ad locum ubi celebrabantur Nuptiæ. Postridiè quam sponsa domum venerat, stetimus paulum animi relaxandi gratiâ, respicientes unâ psallentes viros ac mulieres. Tum subridens Zucharus: Isti, inquit, matrimonium consummârunt, ego jam patrimonium consumpsi. Facetè in se ipsum dixit, qui, venditis paternis bonis, patrimonium omne comedendo ludendo que consumpsera.

D E P R A E T O R E.

Quidam iturus Florentiam Prætor, quā
die urbem introivit, habuit de more in
majori templo coram prioribus civitatis
sermone longum sanè et molestum;
nam ordiri in suam commendationem
coepit se fuisse Romæ senatorem, ubi
quicquid ab se, itemque à reliquis in
suam laudem honoremque dictum fac-
tumve extiterat, prolixo sermone expli-
cavit. Exitum deinceps ex urbe comi-
ratumque recensuit, primo die Sutrium
contulisse se dixit, et quæ ibi à se acta
erant singulatim. Tum dietim quo in
loco hospitiove fuisset, ac quicquid ab
eo gestum, quâque de re esset narravit.
Plures horæ jam hâc in narratione trans-
ierant, et nondūm pervenerat Senas.
Cum omnibus sermonis odiosi longitudo
infensa esset, neque finis fieret dicendi,

videbatur autem ille universum diem in
his fabulis consumpturus, et cum non
jam appropinquaret, tunc unus ex astan-
tibus jocabundus ad aurem Prætoris ac-
cedens: Domine, inquit, hora jam
tarda est, festinetis iter oportet. Nam
nisi hodie Florentiam intraveritis, cum
hodiernus dies sit vobis constitutus ad
veniendum, officium hoc amittetis. hoc
intellecto, stultus homo ac loquax tan-
dem retulit se Florentiam venisse.

FRAUS MULIEBRI.

PETRUS contribulus meus olim mihi
narravit fabulam ridiculam et versutam
dignam muliebri. Is rem habebat cum
femina Agricolæ nuptâ haud multum
prudenti, qui que foris in agro sæpius ob-
pecuniam debitam pernoctabat. Cum
aliquando amicus intrâisset ad Mulie-
rem, vir insperatus rediit in crepus-

liem in celo : tum illa, subito collocato subtus
m non legitum adultero , in maritum versa ,
x astan. eviter illum increpavit, quod redisset,
oris ac ferens velle eum degere in carceri-
ra jam us. Modo , inquit , Prætoris satellites ad
Nam capiendum universam domum per-
, cum trutati sunt , ut te abriperent ad car-
kus ad cerem : cum dicerem te foris dormire
s. hoc solitum , abierunt , comminantes se
x tan. paulo post reversuros. Quærebat homo
terterritus abeundi modum : sed jam
portæ oppidi clausæ erant : Tum Mu-
er : Quid agis , infelix ? Si caperis ,
scitum est. Cum ille vxoris consilium
mihi tremens quæreret , illa ad dolum promp-
tus , ascende , inquit , ad hoc columba-
rium : Eris ibi hæc nocte , Ego ostinem
extræ concludam , et removebo scalas ,
ne quis te ibi esse suspicari queat. Ille
uxoris paruit consilio. Ea , obserato
ostio , vt viro facultas egrediendi non
esset , amotis scalis , hominem ex er-

gastulo eduxit, qui simulans lictor
Prætoris iterum advenisse, magnâ ex-
tatâ turbâ, muliere quoque pro vir-
loquente, ingentem latenti timorem in-
cussit. Sedato tamen tumultu in lectu-
protecti eâ nocte veneri opem dede-
runt, dum vir delituit inter stercon-
et columbos.

QUADRAGESIMA EXTEMPORALIS.

AELLUM oppidum est in nostris
Apennini montibus admodum rusticum:
In eo habitabat sacerdos rudior
atque indoctior incolis. Huic cum igno-
ressent tempora, annique varietates, ne-
quaquam indixit quadragesimam populo
suo. Venit hic ad Terram Novam, ad
mercatum sublatum antè solemnitatem
palmarum, conspectisque sacerdotibus
olivarum ramos ac palmulas in diem se-
quentem parantibus, admirans quid jam

sibi vellet, cognovit tunc erratum
um, et quadragesimam nullâ obser-
vatione suorum transisse. Reversus in
oppidum et ipse ramos, palmasque in
posterum diem paravit, qui, advocata
ebeculâ, hodiè, inquit, est dies, quo
summi olivarum palmarumque dari ex con-
uetudine debent: octavâ die Pascha
erit; hâc tantum hebdomadâ agenda est
pœnitentia, neque longius habemus hoc
anno jejunium, cuius rei causam hanc
cognoscite. Carnisprivium hoc anno
fuit lendum ac tardum, quod propter
frigora et difficultatem itinerum hos
montes nequivit superare, idèque Qua-
dragesima adeò tardo ac fesso gradu ac-
cessit, ut jam nil amplius quam hebdo-
madam unam secum ferat, reliquis in viâ
relictis. Hoc ergo modico tempore, quo
vobiscum mansura est, confitemini, et
pœnitentiam omnes agite.

CRUCIFIXUS VIVUS.

Ex hoc quidem oppido missi sunt
quidam Aretium ad emendum ligneum
Crucifixum, qui in eorum Ecclesiā posse
neretur: deducti ad hujusmodi rerum
opificem quemdam, cum rudes et veluti
stipites essent, opifex crucifixi materiam
auditis hominibus quaerens, vivum me-
an mortuum Crucifixum vellent, pos-
tulavit. Illi, sumpto paulo temporis
ad consultandum, secretō collocuti,
demūm responderunt, se vivum malle;
Nam si eo modo suo Populo non pla-
ceret, se illum ē vestigio occisuros.

COCI FACETA LIBERTAS.

Dux Mediolani senior, Princeps in
omnibus rebus elegantiae singularis, ha-
bebat Cocom egregium, quem usque ad

Gallos ad perdiscenda obsonia miserat.
Bello, quod ingens cum Florentinis Dux
habuit, cum ei aliquando non satis pros-
pernuncius advenisset, admodum turbá-
vit Ducis mentem. Oblatis postmodum
ad mensam epulis, sapores nescio quo-
rum Dux improbab̄isset, epulas insuper,
ut non ritē conditas, esset aspernatus,
occitum Cocum veluti ignarum artis as-
perè increpavit. Tum ille, ut erat libe-
rior in loquendo, si Florentini, inquit,
tibi gustum atque appetitum auferunt,
quæ mea est culpa? Cibi enim mei sa-
pidi sunt, et summā arte compositi:
sed nimiū concalefaciunt, et appetitum
auferunt Florentini. Risit ille, ut erat
humanissimus, Coci facetam in respon-
dendo libertatem.

COCI EJUSDEM DICTUM.

Idem Cocus, Bello insuper vigente,

C

jocatus ad mensam Dux, cum viderat
cum ansium atque afflictum curis, ne
mirum esse, inquit, illum torqueri: Nu-
do impossibilia Dux conatur: unum n-
habeat confinia: alterum, ut pinguis
reddat Franciscum Barbaurem, homi-
nem opulentum, summiisque cupiditat-
e sagrantem: hoc dicto perstringens et
dominandi appetitum Dux immode-
ratum, et Francisci immensam opus
atque ambitionis cupiditatem.

PETITIO EXUSIÆ.

Et ipse cum multi peterent varia be-
neficii loco, summoperè in cæni Du-
cem rogavit, ut se Asinum ficeret. Mi-
gratus Dux quid ea sibi postulatio velle,
cur se Asinum quam hominem mallet.
Atqui omnes video, inquit ille, quos
in sublime extulisti, quibus honores
et Magistratus dedisti, superbia et fas-

videt
is, no
: Nu
num m
inguem
hom
uiditam
ens a
mod
opun
ia be
a. Du
. Mi
ellet,
nallet.
quos
nores
fasu

atque insolentes evasisse Afins.
aque ego quoque Afinus a te fieri
expio.

DE JANNOTO VICECOMITE.

Antonius Luscus, vir facetissimus,
ac doctissimus, cum ei quidam Litteras
apud Pontificem expediendas obtulisset,
atque ipse certo in loco corrigeret atque
emendaret jussisset: Ille autem postridie
Litteras easdem retulisset, veluti emen-
datas, inspectis Litteris, Tu me, inquit,
Jannotum Vicecomitem forsan putasti.
Cum quereremus quidnam hoc sibi di-
ctum vellat, Jannetus, ait, olim Prætor
fuit noster Vicentinus, homo bonus,
sed corpore et ingenio crasfo. Is saepius
advocato secretario mandabat scribi epis-
tolam ad Ducem Mediolani seniorem,
quarum particulam quandam ipse dicti-
bat, que spectabat ad cæremonias

verborum; reliqua committebat secretario seniori, qui afferebat epistolam postmodum scriptam. Eam Jannottus legendam sumens, statimque Epistolam veluti inconditam atque ineptam increpans, non bene est, aiebat: perge atque emenda. Secretarius, qui Patroni sui stultitiam nosset et mores, paulò post ad eum revertens, ac eamdem Epistolam nihilo mutatam ferens, et correxisse se et rescripsisse dicebat, quam cum ille tanquam lectorus in manus fumeret, inspecta paulum Epistolam, nunc bene se habet, inquit, vade et obsigna, atque ad Ducem festina: hoc omnibus Epistolis suis facere confuevit.

DE SUTORE QUOBAM.

Commiserat olim Martinus Pontifex Antonio Lusco Litteras quasdam consciendas, quas cum postmodum legis-

Et, jussit Pontifex illas legendas quo-
que deferri ad quemdam amicum nos-
trum, in quo plurimum fidebat. Ne
autem qui paulum esset in cænâ conca-
lefactus à vino, litteras penitus impro-
vavit, et in alium modum componi jus-
tit. Tunc Antonius Bartholomæo de
Bardis, qui aderat, faciam, inquit, in
litteris meis, quod olim futor in farsi-
tio, quod appellant, Joannis Galeatii
Vicecomitis: eras antequam edat, vel
dibat, redibo, et Litteræ bñè erunt
Deinde percontanti quidnam hoc esset
Bartholomæo, Joannes Galeatus Vice-
comes, inquit Antonius, pater senioris
Ducis Mediolani, erat vir magnus, pin-
guis et corpulentus.

Is cum saepius multo cibo et potu
ventrem farsisset post cænam cum iret
cubitum, vocari ad se futorem suum
jubebat, quem acriter redarguens aiebat
fecisse illum sibi farsitum nimis artum,

mandabatque ampliari, ne sibi esset modestum. factum erit, aiebat futor, ut jubes: **cras optimè erit.** Deinde acceptam vestem projiciebat ad perticam nihil immutans. Cum dicerent cæteri: **Cur non amplias vestem hanc quæ nimium ventrem Domini urget, hic, cras,** inquit, cum Dominus post egestionem surrexerit, ac ierit cacatum, vestis erit amplissima. Mane portabat farsitum, quo ille induit, nunc bene est, dicebat, nullo in loco me offendit. Eodem modo Antonius epistolam suam digesto vino placitaram dixit.

QUERIMONIA SPOLII CAUSÆ.

Apud Facinum Canem, qui fuit vir crudelis, ac dux præcipuus in hac nostri temporis militia, querebatur quidam se spoliatum chlamyde in viâ à quedam milite suo. Hunc intuens Fe-

F A C E T I A.

cinus vestitum tunica bona, quæ sive
an illam, cum spoliaretur, gestasse.
Cum ille annueret, abi, inquit; hic
quem dicis te spolia esse nequaquam est
ex meis militibus. Nam nullus mens
unquam tibi tam bonam tunicam reli-
quisset.

J E J U N I U M.

Cardinalis Hispaniensis, bello, quod
eo authore gestum est in Piceno adver-
sus pontificis hostes, cum aliquando ad
aciem ventum esset, in qua vincere aut
vinci eos qui Pontificem sequebantur
necessere erat, hortabatur milites ad pa-
gnam pluribus verbis, afferens qui in illo
prælio cecidissent, cum Deo et Ange-
lis transituros; peccatorum enim omni-
um veniam propositam occubentibus
affirmabat, quo morti se alacrius offerrent.
His exhortationibus usus, excedebat pse

gnā: **T**unc unus ex astantibus militibus,
cur tu, inquit, non et ad hoc prandium
mā nobiscum accedis? At ille, Tem-
pus prandii nondūm est mihi, inquit,
quoniam nondum esurio.

ADVOCATI RESPONSIO.

Patriarcha Hierosolymitanus, qui Can-
cellariam Apostolicam regebat, convo-
tatis aliquandò in urbe certam ob cau-
sam discutiendam advocatis, nonnullos
mescio quid verbis acriter castigavit.
Huic cum unus præ cæteris Thomas Ei-
sacus liberius respondisset, versus ad
eum Patriarcha inquit: Malum caput ha-
bes. At ille, ut erat homo promptus
ad laceffendum ac perfacetus, Recte,
inquit, ac verè loqueris: Nihil enim
verius potest dici. Nam, si bonum ca-
put haberem, satis meliori loco res nos-
tra essent, neque hæc opus esset contro-

tibus,
ndium
Tem-
nquit,
versia. Te igitur ipsum culpas, ait Pa-
triarcha. Tum ille: non me, inquit, sed
caput reprehendo; facetè in ipsum, qui ad-
vocatis omnibus præerat, Patriarcham lu-
sit, qui duro paulùm capite existimaba-
tur.

D E U R B A N O VI.

Aliter Vrbanum Sextum, olim summum
Pontificem leviter perstrinxit: Nam cum
ille nescio quid acrius à Pontifice con-
tenderet, malo capite es, inquit Urbanus.
Tum ille hoc idem, inquit, et de
te vulgo dicunt homines, Pater sancte.

C A P O N E S.

Episcopus Aretinus, Angelus nomine,
quem novimus aliquandò, convocavit ad
Synodum sacerdotes suos, præcipiens,
ut qui aliquā cum dignitate essent, cum
cappis et cottis (sunt enim hæ veste
sacerdotales) ad synodum proficisceren-

tur. Quidam Presbyter, cui hæc vestimenta deerant, mæstus domi erat, ignorans, undenam ea sibi pararet. Hunc cogitabundum vultu demisso conspicata ancilla, quam domi nutritiebat, cum quassisset mæroris causam, dixit sibi cum cappis et cottis, secundum Episcopi editum, eundum ad synodum esse. Atqui, inquit, o bone vir: Non rectè vim mandati hujus cognovisti: non enim cappas et cottas, sed capones et coctos Episcopus postulat, qui tibi sunt referendi. Apprehendit sacerdos muliebre consilium, et secum capones coctos defrens, optimè ab Episcopo fuit suscep-tus, qui per risum retulit, hunc sacerdotem solum rectius quam cæteros editi sententiam cognovisse.

INVISA DOMINANTIBUS DOCTRINA.

In Curia Romana ut plurimum fortassis dominatur, cum perraro locus sic vel

ingenio, vel virtuti; sed ambitione et
importunitate parantur omnia, ut de nu-
mis sileam, qui ubique terrarum impe-
nare videntur. Amicus quidam, qui ægrè
ferebat præferri sibi multos doctrinæ et
probitate inferiores, querebatur apud
Angelotum Cardinalem sancti Marci, nul-
lam haberi suæ virtutis rationem, seque
postponi his, qui nullâ in re sibi pares
essent. Sua insuper studia commemora-
vit, et in discedendo labores. Tum promp-
tus ad lacesenda Curiae vitia Cardinalis,
hæc scientia, inquit, et doctrina nihil
profunt. Sed perge et aliquod tempus
ad dedisendum vaca, si vis Pontifici
acceptus esse.

MEDELA INSANIAE.

Mulier, cum videretur frenetica, du-
cebatur à viro & genere proximis ad fa-
tidicam quamdam, cuius ope curaretur.
Cum per Arnum fluvium transituri mulie-
rem supra dorsum hominis validioris im-

posuissent, cœpit illa è vestigio nates mo-
vere similis coëunti, ac magnâ voce cla-
mans, ego, inquit sæpius verba iterans,
vellem futui, quibus vocibus causam
expressit morbi. Qui ferebat fæminam,
ad eò est in risum effusus, ut una cum
eâ in aquam caderet. Tum ridentes
omnes cum insaniz medelam cognovi-
sent, non esse opus incantationibus as-
serunt, sed coitu, ad sanitatem restituen-
dam, et in virum versi, tu, inquiunt,
optimus uxoris curator eris. Redeunti-
bus igitur illis, cum vir uxorem cogno-
visset, mens pristina rediit. — Hæc ad
mulierum insaniam est medela.

LAUS FERRARIAE.

De Meretricibus ferebantur navicula
Ferrariam unà cum certis curialibus duæ
mulieres ex his quæ serviunt indigentibus.
Tum mulier quædam suprà Padum astans
fæminas conspicata insuper, o stulti, in-

uit, an putabatis meretrices vobis Fer-
riæ defuturas, cum certè plures inve-
nuntur hic meretrices, quam Venetiis
probæ mulieres.

DE ABBATE SEPTIMI.

Abbas Septimi, homo corpulentus et
pinguis, vesperi Florentiam proficiscens,
interrogavit rusticum obvium, an por-
tam se ingredi existimaret. Intellexit
Abbas an putaret se perventurum in ur-
bem, antequam clauderentur portæ. Ille
verò in pinguedinem jocatus, atqui, in-
quit, currus fœni, nedum tu, portam
intrairet.

EX CONCILIO PREGNANS.

Nobilis Episcopus ex Britanniis ad ostendendam quantum multi requirebant Con-
cilii Constantiensis libertatem, in magno

Prælatorum conventu hoc attulit testimoniū. Fuisse ait Constantiæ civem, cū
jus soror innupta grāvida facta erat. Cū
fratri tumor ventris innotuisset, accepit
gladio, quid id esset, aut undē id pro-
dīset, quæsivit, percussori similis. Tum
juvenis exterrita, id esse ait Concilii opus,
seque ex Concilio prægnantem. Hoc intel-
lecto, frater Concilii mētu ac reverentil
sororem impunitam reliquit. Cum or-
teri aliarum rerum libertatem quæ-
rent, ille prætulit licentiam futuendi.

SIGISMUNDI DICTUM.

Sigismundus quoque Imperator eai-
dam coram eo querebti Constantiæ liber-
tatem non esse, Atqui, inquit, nis hic
summa esset libertas, tu tam liberè mi-
nimè loquereris. Liberè enim loqui
magnæ libertatis est signum.

LAURENTII DICTUM.

Quà die Angelotus Romanus factus est a pontifice Eugenio Cardinalis, quidam Laurentius sacerdos urbanus dominum regit, hilaris, applaudens, totusque ianissum ac lætitiam effusus. Cum rogarent vicini, quidnam sibi obtigisset novi, qui non latus et alacris esset. Benè, inquit, est; magna in spe sum, posteaquam dementes et insani Cardinales fieri cuperat, cum Angelotus amator me sit, Cardinalem me quoque esse futurum.

CONFABULATIO NICOLAI ANAGNINI.

In hanc fermè sententiam Nicolaus Anagninus est iocatus in Pontificem Eugenium, quem dicebat plurimum stultis et insipientibus favere. Nam cum esse.

mus complures, variis de rebus, ut in palatio confabulantes: quidam iniquitatem fortunae maximè accusabant, que rebanturque eam rebus suis admodum adversam. Tum Nicolaus, vir doctissimus, sed ingénio inconstanti et procaeciliinguā, nullus est omnium qui vivant, inquit, cui magis quam mihi fortuna fuerit inimica. Nam cum hoc tempore sit stultiæ Regnum, in diem omnes fere amentes atque insanos, tunc Angelotum quoque, novimus inter eos ad amplas dignitates atque officia extolli. Ego solus relictus sum ex omnium dementiū numero, cui nihil conceditur: hoc mihi solius accidit malignitate fortunæ.

DE PRODIGIO.

Monstra hoc anno plura diversis in locis natura edidit. In agro Senagliaensi in Piceno, Bos quidam serpentem

peperit miræ magnitudinis. Capite erat
crassiori quam sit vituli, collo longo ad
mensuram ulnæ, corpore cuni similiis
erete et longiore. Hunc editum cum
bos aversa respexisset, magno mugitu
edito exterrita aufugere vellet, erectus
serpens subito posterioribus cruribus
caudâ circumdatis ad ubera os adiun-
xit, tamdiu sugens quoad iac inerat
uberibus: deinde Bovem relictâ ad sylo-
nam vicinam aufugit. Ubra postmo-
dum et ea crurum pars quæ serpens
caudâ tetigerat, vélut adusta, migraque
diutiùs permanserunt. Hoc Pastores,
(nam in armento Bos erat) se vidisse
affirmârunt. Bovem quoque posteà vi-
gulum peperisse, idque ex Litteris Fer-
rariam nuntiatum.

A L I U S.

Vit insignis Hugo Senensis Medicorum.

D

nostri temporis mihi quoque retulit,
natum Ferrarie cattum bicipitem, se-
que id conspexisse.

A L I U D.

In agro quoque Paduano mense Junii
constat natum esse vitulum duobus capi-
tibus unito corpore posterioribus ante-
rioribusque cruribus duplicatis, ita ta-
men ut essent conjuncta. Hoc monstrum
quidam ad quæstum circumferebant,
multique id vidisse affirmabant.

A L I U D.

• Illud insuper constat, allatam esse Fer-
rariam imaginem marini monstri nuper
in littore Dalmatico inventi. Corpore
erat humano umbilico tenus, deinceps
piscis, ita ut inferior pars quæ in pis-
cam desinebat, esset bifurcata. Barba

rat prolixa, duobus tanquam cornibus
uprà auriculas eminentibus, grandioribus
mammis, ore lato, manibus quatuor tan-
quam digitos habentibus, à manibus us-
que ad ascellam atque ad imum ventrem
alæ piscium protendebantur, quibus ad-
nabat. Captum hoc pacto ferebant. E-
rant quām plures fæminæ juxta littus
lavantes lineos pannos. Ad unam ea-
rum accedens piscis, cibi, ut aiunt, cau-
sā, mulierem manibus comprehendit, ad
se trahere conatus: Illa reluctans, (et
erat aqua modica) magno clamore au-
xilium cæterarum imploravit. Accurrentes
quinque numero monstrum, (neque enim
in aquā regredi poterat) fustibus et lapidi-
bus perimunt: quod in littus abstractum
haud parvum terrorem aspicientibus præ-
buit. Erat corporis magnitudo paulò lon-
gior ampliorque formā hominis. Hanc
ligneam ad nos Ferrariam usquè conspe-
xi. Cibi gratiā mulierem comprehensam,

D a

argumento fuisse pueri nonnulli, qui
cum diversis temporibus ad littus lava-
di causit accessus, nusquam postea con-
perit suos, quos postmodum ab eo mon-
stro maculos capiosque crediderunt.

PAGSTRA HISTORIONIS.

Bonifacius Norma, Pontifex, natione
fuit Neapolitanus ex familia Tomaçello-
num. Appellatur autem vulgari sermo-
ne romæcatti cibis factus ex jecore suis
sic admodum sensito asque in modum
pili involuto impenetrare pinguedine porci.
Connulit Bonifacius se Perusium secundo
sui Pontificatus anno. Aderant autem
socium fratres, et affines ex eâ domo per-
muli, qui ad eum, ut sit, confluxerant
bonorum ac lucri cupiditate. Ingrosso
Bonifacio urbem sequebatur turba pri-
morum, inter quos fratres erant, et ex-
isti ex eâ familia. Quidam cupidores

qui descendorum hominum, querebant, quinam essent qui sequerentur. Dicebat unus: item alter: hic est Andreas Tomacellus; deinde hic Joannes Tomacellus. Cum plures deinde Tomacellos nominatim recenserent, tum quidam facies, hohe! permagnum tempore fuit Jesus istud, inquit, ex quo tot Tomasselli prodiorunt et tam ingentes.

CANIA TESTAMENTUM.

Erat sacerdos in Tuscia quidam Rusticanus, sed opulentus admodum. Hic caniculum sibi carum, cum mortuus esset, sepelivit in cæmiterio. Sensit hoc Episcopus, et, in ejus pecuniam animum intendens, sacerdotem veluti maximi criminis reum ad se puniendum vocat. Sacerdos qui animum Episcopi satis novet, quinquaginta aureos secum defensu ad Episcopum devenit, qui sepul-

turam canis graviter accusans, jussit sacerdotes carceres sacerdotem duci. Hic vir sagax pater, inquit, si nosceres quā prudētiā caniculus fuit, non mirareris si se pulturam inter homines meruit; fuit enim plus quam ingenio humano, tum in vita, tum præcipue in morte: — Quid nam hoc est, ait Episcopus? — Testamentum, inquit sacerdos, in fine vita condens, sciensque egestatem tuam, tibi quinquaginta aureos ex testamento reliquit, quos mecum tuli. Tum Episcopus et testamentum et sepulturam comprobans, acceptā pecunia, sacerdotem absolvit..

TYRANNI COMMENTUM.

Homo admodum pecuniosus erat in Piceni oppido, Cingulo nomine. Audivit hoc tyrannus loci, atque ad eripendos nunimos animum adjiciens, quæ-

occasione m̄ criminis, quā illi pecunias auferret; vocato ad se viro, dixit illum crimine læsæ majestatis reuim terri. Cum nihil contrā eius statum aut dignitatem à se factum contenderet, periebat Tyrannus, asserens illum capite esse multandum. Homo insons, quidnam tandem egisset, cum postularet, hostes, inquit, meos ac rebelles, qui contrā me conspirarunt, domi absconditos tenuisti. Pensit ille tandem nummis infidias parati. Malens igitur vitæ quam pecuniis parcere, verum est, inquit, quod aīs, mi Domine: Sed destina mecum satellites tuos: Ego hostes illos ac rebelles tibi statim comprehenos dabo. Missos itaque lictores domum ad arculam in quā pecunia erat secum duxit, eaque aperta, capite hos, inquit, ē vestigio. Hi sunt enim non solum Domini, sed mei quoque hostes acerrimi ac rebelles; quibus delatis ad Tyrannum, homo pœnam omnem evasit.

CONCIO BREVIS.

Oppidum est in montibus nostris, in quo multi ex variis locis ad diem festum convenerant. Erat enim celebritas S. Stephani. Religiosus quidam erat habitus de more sermonem ad Populum. Cum hora esset diei tarda, sacerdotes autem esurirent, vererenturque longitudinem sermonis, ascendentis suggestum Religioso unus et item alter, ut paucis loqueretur, in aurem hortati sunt. Ille se exorati facile passus, ac praelocutus quædam prout consueverat, fratres mei, inquit, anno præterito, cum hoc in loco, vobis astantibus, verba facerem de sanctitate vitæ et miraculis hujus sancti nostri, nihil prætermisi eorum quæ de illo vel audivi, vel scripta in sacris libris reperiuntur, quæ omnia vos credo memoriam tenere. Postmodum vo-

ro cum nihil novi fecisset, nihil amplius de eo scriptum reperi. Signo igitur crucis facto, dicite *confiteor* et reliqua quæ sequuntur, et ita abiit.

C O N S I L I U M M I N A C H I A D R U S T I C U M .

Rusticus cum castaneam arborem ad excutiendos fructus ascendisset, decidens ex ea costam pectoris effregit. Ad hunc consolandum accessit Minacius quidam, homo perfacetus, qui inter loquendum daturum se normam illi dixit, quā servatā, nunquam ex arbore caderet. Vellem hoc anteā, inquit æger, consuluisse, attamen in futurum poterit prodeesse. Tum Minacius: fac semper, inquit, ne sis celerior in descensu quam in ascensu: sed eā, quā ascendis, tarditate descendas. Hoc pacte nunquam præcipitem te ages.

EJUSDEM RESPONSIO.

Idem Minacius, dum aliquando nonnullos nummos et vestes ad talos (egenus enim erat) lusisset, flens ad ostium tabernæ cuiuspiam sedebat. Videns marentem flentemque amicus, quidnam est tibi? inquit. Nihil, Minacius ait. Curnam ergo, si nihil habes, ploras? Hoç solum quia nihil habeo, inquit. Admiratus ille, quare ergo si nihil habes, ait, lacrymaris? Ob hanc ipsam causam, respondit, quoniam nihil est mihi. Alter nihil sibi esse cause cur ploraret, intelligebat; alter nihil sibi nesciendum à ludo superesse plorabat.

PAUPER MONOCULUS.

Tempore quo Florentiæ summa aliquando erat annonæ caritas, accessit pauper luscus ad forum, quædam sextaria frumenti, ut dicebat, empturus. Rogavit

nunc in foro percontantem pretium qui-
dam alter superveniens, quanti sextariū
frumenti venderetur. Hominis oculo,
inquit, constat, designans his verbis anno-
næ caritatem. Hoc audiens scitulus qui a-
derat puer, cur tu ergo, ait, tam grandem
faccum portasti, cum non amplius quām
unum sextarium possis emere.

VENIA RITE NEGATA.

Consolabatur vxorem vir, quæ adver-
ſa valetudine diem suum obibat, me-
morans omnia boni mariti officia sibi in
vitâ præstitisse, veniamque postulans,
si quid unquam adversus eam iniquè
egisset; neque, inter cetera, se ait omis-
se unquam, quin debitum thoro præbe-
ret, eo excepto tempore, quo illa non
recte valeret, ne coitu fatigaretur. Tum
mulier, licet morbo gravis, hoc, in-
quit, per fidem nunquam parcum ne-

que remittam tibi: Nullo enim tempore adeò invalida atque infirma extiti, quin commodè possem resupina jacere. Danda est igitur viris opera, ne hoc veniæ genus ab uxoribus implorent, cum ritè negari possit.

ASELLI PRIAPUS.

Adolescens nobilis et formâ insignis duxit vxorem filiam Nerii de Paccis, Equitis Florentini, inter cæteros suæ ætatis egregii et præstantis viri. Post aliquot dies, ut moris est, Adolescens-tula ad Patrem revertitur non alacris, aut jucunda, ut cæteræ solent, sed mestra, ac vultu languida, intuens terram. Advocatam in cubiculo clanculùm rogat mater, num quid res sint satis salvæ! Ut vultis, flens juvencula respondit. Non enim viro me desponsâstis, ait, sed ei virilia desunt: Nihil enim aut parùm ha-

bet ejus partis, propter quam fiunt matrimonia. Dolens admodum fortunam filiæ mater rem cum viro communicat: Deinde re, ut fit, inter consanguineos mulieresque quæ ad convivium aderant vulgatā, mæstitia doloreque omnis impletur domus, cum non nuptiam, sed suffocatam adolescentulam egregiam formā dicerent. Supervenit postmodum vir, cuius gratiā convivium parabatur, et cum omnes vultu mærenti afflitoque conspiceret, miratus rei novitatem, quidnam novi accidisset, rogabat. Nullus erat qui causam doloris auderet palam facere: unus tandem liberior ait dixisse puellam, mancum illum esse in virili sexu. Tum Juvenis alacer, nequaquam hæc erit causa quæ aut nos conturbet, aut convivium disperdat. Citò hoc purgabitur crimen. Cùm in mensā omnes federent viri pariter ac mulieres, sumptis jam serè cibis, surgens adolescens: Patres, inquit,

sentio me culpari in ea re cujus vos tes-
tes esse an vera sit volo: Deinde educito
egregiae formae Priapo, vestibus enim
curtis tunc utebatur, ac supra mensam
posito, omnes ad rei novitatem magnitu-
dinemque convertit, et, an culpandus es-
set, quæsivit. Major pars mulierum, ut
viris suis talis copia inesset, optabat. Vi-
ri permulti se ab illo tali supellectile supe-
rari sentiebant, qui omnes in adolescen-
tulam conversi graviter illius stultitiam in-
crepabant, aliud aliud quid objurgans.
Tum illa: Quid jurgatis? Quid me re-
prehenditis, inquit? Asellus noster, quem
ruri nuper conspexi, bestia est, et
adeò extenso brachio oblongum mem-
brum habet: Sed vir meus, qui homo
est, non habet ejus medietatem. Credi-
dit simplex puella, hominibus longius
quam bestiis ejusmodi membrum inesse
debere.

ADULTERII FÆDITAS.

PRÆDICABAT Tibure Frater parùm consideratus ad populum, aggravans multis verbis ac detestans Adulterium, dixitque inter cætera, adeò esse grave peccatum, ut mallet decem virgines cognoscere quam vnicam mulierem nuptam. Hoc etiam multi, qui aderant, elegissent.

LUXURIA MAGISTER.

Alter, Paulus nomine, quem ipse novi, cum Seciæ urbe Campaniæ in quâdam concione luxuriam detestaretur, nonnullos adeò lascivos atque intemperantes dicebat, ut ad eliciendam majorem ex coitu voluptatem, matibus uxoris pulvinum subjecerent. Hoc adeò nonnullos, qui ignorabant, commovit, ut paulo post verum esse experirentur.

CONFESSOR.

Mulier adolescentis, quæ id mihi posset

retulit, profecta est aliquandò ad confessa-
tenda peccata sua, prout fit tempore Qua-
dragesimæ. Cum inter loquendum se viro
non servasse fidem respondisset, Confes-
sor, qui Frater erat, libidine incensus,
protento pallio, Priapum erectum in manu
adolescentulæ posuit, suadens ut sus mi-
sereretur. Illa rubore perfusa, abiens,
matri, quæ haud procul erat, roganti,
quidnam sibi tantus rubor vellet, narra-
vit Confessoris suasionem.

QUESTIO MEDICA.

INTERROGATA semel à Viro Mulier,
quenam causa esset, cur, cum in costu vo-
luptatis ità particeps esset fæmina sicut
et vir, tamen homines citius peterent se-
querenturque mulieres quam illæ viros:
Tum illi, summâ cum ratione hoc insti-
tutum est, inquit, ut potius nos requira-
tur à viris. Constat enim paratas ac

promptas nos ad concubitum semper esse,
vos non ita: frustra ergo viri peterentur
a nobis, cum essent imparati: scita face-
taque responsio.

PROHIBITA PACIS MENTIO.

Bello, quod primum Florentini cum
Duce Mediolani posteriore habuerunt,
lege sanctum est, capitale esse, si quis
de agendâ pace verba fecisset. Bernar-
dus Manecti, civis facetissimus, erat in
foco veteri, nescio quid empturus. Ac-
cessit ad eum Frater quidam ex his men-
dicis circumforaneis, qui in triviis astan-
tes aliquid sibi a transeuntibus dari in ne-
cessarios usus petunt, ac quipiam petitu-
rus primis verbis, *Pax tibi*, inquit. Huic
Bernardus: Quid Pacem tu nominasti?
An nescis capitale esse, si de pace loqua-
tis? Abeo, inquit, ne quis me hujus
culpæ affinem putet. Hoc dicto, recedens a
nebulonis illius molestiâ se exemit.

NOVUM SUPPLICII GENUS.

Erat sermo inter socios quæ pæna esset statuenda in uxores impudicas. Bonifacius Salutatius eam, quam Bononiensis amicus suus minatus est se uxorem suam affectum, existimabat. Sciscitantibus nobis pñnam, Vir Bononiensis, inquit, haud magno existimandus, habet vxorem satis liberalem, et mihi quandðque obsequentem. Cum accessisset domum aliquando noctu, foris stans, audivi eos acriter collitigantes: increpabat enim vir uxorem, accusans impudicitiam ejus. Illa, ut moris est talium, negando se tuebatur: Tum vir inter clamandum, Joanna, Joanna, ait, ego te neque verberabo, neque percutiam, sed in tantum te futuam, quoad plenam domum filiis reddam, atque ita solam te cum natis relinquam postmodùm, et abibo. Risimus omnes supplicii genus adeò

exquisitum , quo stultus ille ulturum se
uxoris flagitia putavit.

HISTRIO VOLANS.

Gregorius XII^{us} , antequam Pontifex
crearetur , in conclavi , et posteà quoque ,
plurima se facturum pollicitus est pro
schismate , quod tunc in Ecclesiâ vigebat ,
tollendo , atque adeò aliquibus diebus in
eo quod promiserat permanxit , ut etiam
Pontificatum in se cesurum , si opus esset ,
sponderet . Postmodùm verò dulcedine
ductus dignitatis , juramenta et promissio-
nes omnes irritas fecit , nihil servans eo-
rum quæ anteà pollicebatur . Hoc ægrè fe-
reñs Cardinalis Burdigalensis , vir gravis
et consilii singularis , mecum de hisce
rebus aliquando loquens , hic , inquit ,
nobis effecit , quod histrio Bononiensis se
asperens volaturum . Cum referari mihi
fabulam rogarem , Histrio fuit nuper Bo-

noniæ, ait, qui, proposito palam edicto
se volaturum ex turri quadam, quæ est
versus pontem S. Raphaëlis, milliari am-
plius extrà urbem, prædixit. Congregato
ad diem constitutum omni fermè Boni-
niensi populo, sole et fame, usque ad oc-
casum solis, homines ludendo maceravit.
Pendebant omnes animi suspensi ad as-
pectum turris, volatum hominis expectan-
tes. Cum ille interim in turre cacumine
ostenderetur, alasque quateret volaturo
similis, seque deorsum projecturum fin-
geret, erat magna ad hæc signa populi ac-
clamatio patulæ ore turrim aspicientis.
Tum histrio post solis tandem occasum,
ne nihil actum videretur, versis ad eos
renibus, culum populo ostentavit. Ita elusi
omnes incidiā, et tædio confecti in ur-
bem noctu redierunt. Eodem modo Nos-
ter, inquit, qui, post tot ostentationes,
tandem nobis, posteriora ostendendo, sa-
tisfecit.

DUX PRUDENS.

Redolphi Camariensis dictum prudens
refertur: obsidebatur civitas Bononiensis
a Bernabone, ex familiâ Vicecomitum
Domini Mediolani. Erat autem ad custo-
diam civitatis dux positus à Pontifice Re-
dolphus, vir bello et pace egregius, qui
se intrâ mænia continebat ob civitatis tu-
celam. Levi semel per excusores com-
misso prælio à quo Redolphus aberat,
captus Eques ad Bernabovem ductus est.
Interrogabat ille inter cætera, cur non
egrederetur ad bellum Redolphus? Eques,
cum is unam aut alteram causam attulis-
set, tandem dimisus rediit in civitatem.
Tum Redolphus sciscitus quid in castris
hostium ageretur, et quæ verba Bernabo-
vis ad eum fuissent, cum intellexisset re-
sponsionem Equitis, egressum suum excu-
fantem, non bene, inquit, respondisti.

Vade, dic Bernabovi: Redolphus ait se
idē urbem non egredi, ne tu ingredia-
ris.

REDOLPHI HUMANITAS.

Viri nonnulli Camarienses exētā urbem
exercitiū caufā sagittando tempus tere-
bant. Cum quispiam sagittam incautius
emisisset, astantem procul Redolphum
leviter vulneravit. Captio illo, cum vi-
riæ de pœnā inferendā sententiæ diceren-
tur, et, ut quisque acerrimè sentiret, ita
se maximè principi gratificaturum puta-
ret, unus censuit manum illi esse ampu-
tandam, ne amplius arcu uteretur. Redol-
phus liberum hominem dimitti jussit,
dicens illam futuram fuisse utilem sen-
tentiam, si id antè acceptum vulnus con-
silio dedisset. Plena prudentia et huma-
nitatis responsio.

FABULA MANCINI.

Mancinus, vir rusticus, oppidanus
neus, frumento ad signum Castrum asellis
vehendo exercebatur, quos ille complens
ad vecturam sumebat. Cum ille semel a
mercato rediens sessus è viâ ascendisset
asnum quendam præstantiorēm, com-
putatis in viâ asinis qui præibant, domo
appropinquans, eo que quo vehebatur mi-
nimè adnumerato, visum est ei unum dees-
se. Turbatus igitur ac reliquis asinis uxori
quos restitueret commodatis, confes-
tim eodem asino quo ferebatur ad merca-
tum septem millibus passuum retrocedit,
querensque à singulis obviis an asnum
quempiam amisum reperissent. Cum om-
nes negarent, domum noctu mœrens et do-
lens jacturam asini rediit. Tandem etiam
ab uxore admonitus cum descendisset, il-

lum, quem tanto studio et dolore asinum
quæsierat esse cognovit.

ALIA REDULPHI RESPONSIO.

Idem bello, quod Florentini cum Gregorio decimo Pontifice gesserunt, diversas partes secutus, nunc uni, nunc alteri hærebat. Interrogatus à quodam cur ad eum mutans ita sæpè se commutaret, quoniam, inquit, in eodem latere diutius jacere non possum.

EJUSDEM JOCUS.

Florentinis postmodum proditionis habitus reus publicis in locis urbis, ut proditor, depictus fuit. Cum vero haud multò post sentiret mitti oratores ad se Florentinos de pace acturos, quā die ad se venturi erant, thalamum ingressus, clausi

fenestris, igne accenso, (erat autem mensis Augustus) sese pelliccis vestibus copieriri in lecto jussit. Vocatis deinde oratoribus, quærentibus quonam morbo laboraret, frigore, respondit, quod tamdiu in eorum muris etiam noctu ad puerum discoopertus contraxisset. Hoc dicto illorum lusit picturam quæ postea ex pacto deleta est.

ARATRUM HUMERO IMPOSITUM.

Alter, Pierus nomine, admodum inculus, cum usque ad meridiem arâisset fessis bobus, et ipse labore fatigatus, rediurus in oppidum, aratum super asellum colligat, deinde asellum, præmissis bovis, ascendit. Qui cum nimio onere gravatus sub pondere deficeret, sensic tandem Pierus asellum ire non posse. Tum descendens atque aratum super hume-

rum suum ponens, rursus asellum ascen-
dit, inquiens, nunc rectè ambulare potes.
Non enim tu, sed ego aratum fero.

RESPONSIO DANTIS.

Dantes Alligerius, Poëta noster Flo-
rentinus, aliquamdiù sustentatus est
Veronæ opibus Canis veteris Principis de-
la Scala, admodum liberalis. Erat au-
tem et alter penès Canem Florentinus,
ignobilis, indoctus, imprudens, nulli rei
præterquam ad jocum risumque aptus,
cujus ineptiæ, ne dicam facetiæ, Canem
perpulerant ad se ditandum. Cum illum,
veluti belluam insulsam, Dantes, vir do-
tissimus, sapiens ac modestus, ut æquum
erat, contemneret, quid est, inquit ille,
quod tu, cum habearis sapiens ac doctissi-
mus, tamen pauper es et egenus, Ego
autem stultus et ignarus duces præsto.
Tum Dantes: quandò ego reperiam De-

minum, inquit, mei similem et meis moribus conformem, sicuti tu tuum, et ipse similiter me ditabit. Gravis sapiensque responso! Semper enim Domini eorum consuetudine qui sibi similes sunt delectantur.

EJUSDEM FACETA RESPONSIO.

Huic ipsi inter seniorem aliquandò juvenoremque Canem prandenti cum Ministri utriusque, dedita opera, ante pedes Dantis, ad eum laceffendum, ossa occulte subjecissent, remotâ mensâ, versus omnes in solum Dantem, mirabantur, cur ante ipsum solummodò ossa consiperentur. Tum ille, ut erat ad respondendum promptus, Minime, inquit, mihi, si Canes ossa sua comedenterunt: Ego autem non sum Canis.

PERTINACIA MULIEBRI.

Colloquebamur aliquando de pertinacia mulierum: ita quandoque perstant animo indurato, ut se mori malint quam cedere ex sententiâ: Tum unus: Mulier quædam è nostris, inquit, admodum viro contraria, semper verbis ejus objurgando refragabatur, perstans in eo quod cœperat, ita ut superior esse vellet. Habitò semel cum viro gravi altercatione, maritum pediculofum vocavit. Ille, ut verbum hoc retractaret uxor, verberibus contendebat, pugnis cœdens et calcibus. Quod magis cœdebatur, eò plus illa pediculofum appellabat. Vir tandem verberando lassus, ut uxor's pertinaciam superaret, per funem in aquâ putei dimisit, suffocaturum se dicens, nisi verbis ejusmodi abstineret. Mulier instantiū perseverabat, etiam in aquâ mentum us-

que constituta, verbum illud continuans. Tum vir, ne amplius loqui posset, in puteum demersit, tentans si eam mortis periculo à verborum pertinacia posset avertere. At illa, loquendi facultate ademptâ, etiam dum suffocaretur, quod loqui nequibat, manuum digitis exprimebat, super caput erectis atque ungulis utriusque pollicis conjunctis, saltem quod potuit gestu, viro pediculos objiciebat. Ungibus enim eorum digitorum pediculi à fœminis occidi consueverunt.

MULIER DEMERSA.

Alter, Vxorem quæ in flumine perierat quærens, adversus aquam proficiscebatur. Eum quidam admiratus cum deorsum secundum aquæ cursum illam quæri admoneret, nequaquam hec modo reperietur, inquit. Ità enim, dum vixit, difficilis ac morosa fuit, reliquorumque

moribus contraria, ut nunquam nisi con-
trario et adverso flumine etiam post mor-
tem ambulasset.

RUSTICUS NOBILEM SE FIERI PETENS.

Petebat à Duce Aurelianensi subrus-
ticis moribus et vitâ incultus quidam,
qui ei serviebat, ut se nobilem faceret.
Id fit apud Gallos emptis possessioni-
bus, ex quibus solis ruri vitam nobiles
ducant. Tum Dux, qui naturam ho-
minis callebat, Divitem, inquit, te fa-
cillimè possem facere; nobilem nun-
quam possem.

D U O P R I A P L.

Erat in oppido nostro Terræ novæ vir
nomine Guilermus, faber lignarius, pri-
apeâ supellectile satis copiosâ, quod
vxor inter vicinas divulgaverat. Es-

mortuā, duxit aliam vxorem juvenculam
simplicem, Antoniam nomine, quæ de-
sponsata præsenserat ex vicinis ingens
viri telum. Quā ergo nocte primō cum
viro concubuit, tremebunda nolebat hæ-
rere viro, neque coitum pati. Sensit
vir tandem quid timeret Adolescentula,
consolatusque illam, verum esse quod
audierat, ait, sed duas se mentulas ha-
bere, parvam ac majorem quamdam:
Ne te ergo offendam, ait, utar hāc
nocte parvā, quæ tibi minimè nocebit;
postea majorem, si tibi videbitur, per-
senties. Puella obsecuta est viro, abs-
que clamore aut nocumento aliquo.
Post mensem vero facta liberior at-
que audentior, cum noctu viro suo blan-
diretur, mi vir, inquit, si libet, majo-
re jam illo socio utaris. Risit vir,
cum semi-asellus in eā re videretur,
bonum vxoris appetitum: hoc posteā
narrantem audivi in aliorum cætu.

RESPONSI^O MULLERIS PISANÆ.

Jam Baccharia Mulier Pisana sicut præmpta ad respondendum. Accedens histrio quidam ad illudendum ei, Præputium, inquit, Afini vos salutat. Tum illa è vestigio, ohe! inquit, sanè unus ex suis Nunciis vidēris; quo facetè dicto abiit.

TELA ARANÆ.

MULIER adultera expanderat manè ad fenestras varii generis vestimenta ab adultero data. Matrona ante domum transiens, conspectis tot vestibus, sicut aranea telas, ita hæc, inquit, vestes suas culo effecit, pudendum artificium omnibus ostentans.

MONITIO Cujusdam.

Rogabat quidam contributem meum virum facetum tempore vindemiæ, ut sibi vasa quædam vinaria mutuò concederet. Tum ille inquit, De uxori expensas per universum annum, vt eā in Carnis privio uti possim. Monuit hoc dicto non esse postulandas ab aliis eas res, quarum usus esset eis necessarius.

QUOMODO CALCEIS PARCATUS.

PERUSINI habentur viri faceti ac perurbani. Rogavit Maritum Vxor, Petru-
cias nomine, ad diem festum postridie-
profectura, ut sibi calceos novos eme-
ret. Annuit vir ejus, et simul jussit, an-
tequam domo abiret, manè gallinam in
prandium coqui. Vxor, cum cibum
parasset, domū ostium egressa, con-

spectoque simul quem summè adamabat
Juvenem; domum regreditur, dato signo,
ut se intus, cum vir abeset, sequere-
tur; et, nè longior mora esset, ascen-
sus scalis; se ad terram prostravit, ita
ut ex ostio posset conspici. Superim-
posito autem Juvene, clavis ejus cruri-
bus ac pedibus amplecta, concapito ope-
rit intendebat. Vir interim existimans
Uxorem ad festivitatem iam profectam;
et sicut tardius redituram, focum ro-
gavit ad prandium, dicens uxorem pran-
dio esse falle fidam. Cum domum per-
gerent, Vir prius ingreditur, vixique
apud scalas uxore supra Juvenem pedes
commovente, ohe! Petricia, inquit,
Periculum Dei! (ut mos est illis juran-
ti) si hoc modo ambulaveris, nunquam
illos calceos confumes.

MENTULA INCANTATA.

QUEREBATUR Rústicana Mulier anserulos suos non se benè habere, fascinatos verbis cuiusdam vicinæ, quæ, cum illos collaudasset, nequaquam posteà addidisset; Deus eos benédicat; prout vulgò dici solet. Hæc cum Adolescens audisset, nunc causam video, inquit, cur mihi mentula ægriùs se habuit his diebus admodùm debilitata. Nam cum eam quispiam laudasset, nequaquam addidit ejusmodi benedictionem, quo factum est, ut fascinatam putem, cum postmodùm nunquam erexit capit. Benedic ergo eam, te rogo, ait, quod priores recipiat vires.

ALTER SOSIA.

Pater cuiusdam amici nostri cōgnosc.

G 2

cebat mulierem Viro insulso ac balbutienti nuptam. Semel cum noctu ad eam accederet, credens virum abesse, ostium palam pulsavit, simulans viri vocem, ac sibi aperiri ostium petiit. Vir autem stolidus, domi existens, audit illius voce, Joanna, aperi, Joanna, introduc illum, inquit: Nam videtur idem, qui ego, esse.

ANSER VENALIS.

RUSTICUM Adolescentem, qui Florentiae anserem deferebat venalem, conspicata mulier, quae sibi faeceta videbatur, ridendi hominis gratiam, rogavit, quanti Anserem faceret. At ille, quod facillime, inquit, solvas. — Quid est, inquit mulier? — Vnico, ait ille, coitu. — Jocaris, respondit Mulier, sed dum ingredere, et de pretio convenietur. Ingressus domum cum perstaret in

sententia, Mulier pretio annuit: Vérum cum superiores partes egisset, petito ansere, Rusticus negat se daturum; Non enim se Mulierem subagitasse, sed se ab eā compressum dixit. Igitur, redeunte gratiā pugnā, munere fessoris fungitur Adolescens. Iterū ex conventu Mulier cum anscrem postulāset, renuit Adolescens, pari ratione se cum illā esse asserens; Non enim se pretium accepisse, sed repulisse injuriam illatam; nam se prius à Muliere subactum. 'Cum longior progrederetur contentio, superveniens Vir sciscitatur, quānam hæc sit controversia. Cupiebam, inquit vxor, tibi cænam opiparè parare, nisi hic maledictus impediret: Convenerat enim mecum in viginti solidis; Nunc postquam introivit domum, mutata est sententia, duos amplius requirit. Eià, inquit Vir, tam parva res impedit cænam nostram! Accipe, inquit, quodlibet. Ita

Rusticus pretium abstulit et concubitum
vxoris.

AVARUS ELUSUS.

Curialis unus è nostris notæ avaritia
sepè mensam familiæ accedebat , dum
comederent , degustans vinum , an satis
aquatum esset : Simulabat autem se idage-
re , ut bono vino uterentur . Hoc cum
animadvertisserent nonnulli , tandem com-
municato consilio recentem quandðque
urinam pro vino in mensâ supposuere ,
quâ horâ venturum hominem suspicabantur.
Accesit ille more suo , et cum uri-
nam bibisset , nauseans ac semi eructans ,
magno clamore abscessit , minatus multa
i'lis qui hæc commenti essent . Illi verò
risu cœnam finierunt . Hoc ejus rei ma-
chinator mihi postmodò regulit multo cum
risu .

CONFESSIO PASTORIS.

Pastor ovium ex ea regni Neapolitanī
ora quæ olim latrocinio operam dabat,
semel Confessorem adiit, sua peccata dic-
turus. Cum ad sacerdotis genua procu-
buisse, parce mihi, inquit ille lacry-
mans, pater mi, quoniam graviter deli-
qui. Cum juberetur quid eset aperire, at-
que ille saepius id verbum iterasset, tam
quam qui nefarium admisisset scelus, tax-
dem hortatu sacerdotis ait, se, cum caseum
saceret jejunii tempore, ex pressurâ lactis
guttas quasdam quas non spuisset in os de-
siliisse. Tum facerdos, qui mores illius
patriæ nosset, subridens, cum dixisset gra-
viter illum deliquisse, qui Quadragesimam
non servasset, quæsiuit num quid aliis es-
set obnoxius peccatis. Abnuente Pastor-
re, rogavit, num cum aliis Pastoribus quem,
quam peregrinum, ut mos est illius regio-
nis, transeuntem spoliasset aut peremis-

set. Sæpius, inquit, utrâque in re cum reliquis sum versatus; sed istud, ait, apud honestâ est consuetum, ut nulla conscientia fiat. Cum utrumque grave facinus Confessor asseveraret, ille ut rem levem latrocinia et hominum cædem, quæ apud eos usurparentur, existimans, solius lactis veniam petebat. Res pessima consuetudo peccandi, quæ illa etiam errata leviaret, quæ sunt gravissima.

JOCUS ALEATORIS.

Est in oppido Terræ novæ certa constituta pœna his qui luserunt ad talos: Quidam notus meus in ludo deprehensus, contracta pœna, in carcerem trusus fuit. Cum peteretur ab eo, cur ibi reclusus esset, hic noster Prætor, inquit, quia quod meum erat lusi, me in carcerem posuit. Quidam hic ageret, si lussem suum?

PATERNI MONITI SUCCESSUS.

Pater, cum filii ebrietatem sæpius ne-
quicquam redarguisset, conspecto semel in
via ebrio, rectis verendis, turpiter jacen-
te, pueris quoque permultis qui cir-
dabant ridentibus atque illudentibus, fi-
lium ad tam vere cundum spectaculum vo-
cavit, existimans hoc exemplo ab ebrie-
tate deterrei eum posse. Ille autem, viso
ebrio, rogo, pater, inquit, ubi est id vi-
ni, quo iste ebrius factus est, ut ego eti-
am ejus dulcedinem degustem, non ebrii
turpitudine absterritus, sed vini cupidi-
tate commotus.

DE ADOLESCENTE PERUSINO.

Hisbinam quoque Perusinum, Adolescen-
tem nobilem atque admodum disolutum,
eum opprobrio cæteris ex eâ familiâ esset,

vocavit semel Simon Ceculus, Cognatus ejus, Senex magnæ autoritatis atque admodum prudens; et cum rationibus multis adolescentem ad meliorem vitam horatus esset, detestans vitia, virtutes vero collaudans, postquam tandem peroravit, Simon, inquit ille, compositè atque ornatè admodum, sicuti virum eloquentem decet, fecisti verba: Vcrum centies jam pulchriores orationes in hanc sententiam audivi, et tamen nihil eorum quæ dicebantur unquam facere volui. Nihil amplius superior exemplo quam hic verbis profuit.

P R E T I O S I L A P I D E S.

Erat sermo aliquando in cœtu doctorum Virorum reprehendentium inanem eorum curam, qui multum studii operæque in quaerendis emendisque pretiosis lapidibus ponunt. Hic quidam, recte, inquit,

Redolphus ex Camerario Ducis Andegavensis, cum ad Regnum Neapolitanum proficisceretur, stultitiam monstravit. Cum enim Redolphus ad eum visendum in castra venisset, ostendit ei Dux admodum pretiosam supellectilem, interque cætera Margaritas, Saphyros, Carbunculos, et cæteros lapides, magno qui in pretio habentur. His conspectis, quæsivit Redolphus quanto lapides illi æstimarentur et quid utilitatis afferrent. Magnum quid æstimari Dux respondit, sed nihil afferre lucri. Tum Redolphus, ostendam tibi, inquit, duos lapides decem florenorum qui mihi annuatim ducentos reddunt, ac deinde cum Ducem hæc admirantem ad molendinum quod ipse constitui fecerat, duxisset, duos molares lapides ei ostendit, dicens illos esse, qui suorum pretiosorum utilitatem virtutemque superarent.

MUNDUS QUID SIT.

Hic ipse cuidam Cameriensi, qui visendi causā orbem peragrare cupiebat, ius sit usque Maceratam oppidum proscisceret: quod ille cum effecisset, orbem, inquit, terrarum universum conspexisti, nihil esse aliud afferens mundum hunc quam colles, montes, planities, culta atque inculta loca, nemora et sylvas, quae omnia eo loci spatio continentur.

PERUSINI DICTUM.

Erat Perusino cuidam dolium vini sapidi et boni parvum admodum. Ad eum pro vino cum quidam puerum cum vase majusculo destinasset, sumpto in manibus vase, atque ad nares admoto, Ohe! inquit, vas istud admodum fœter. Nunquam in hoc vinum meum infundam: va-

de atque ad eum qui te misit istud reporta.

QUESTIO JURIS,

Duae Romanæ Mulieres, quas novi, diversa ætate ac forma, iverunt domum Curialis cujusdam è nostris, voluptatis ac præmii causa.

Is cum pulchriorem bis cognovisset, alteram semel attigit; tum, ne se spretam putaret, tum ut inservium rediret cum sociâ, abeuntibus telam lineam dono dedit, non dicens quanta esset futura cuiusque portio. In divisione, clancula contentio orta est inter fæminas, alterâ duas partes, secundum opus exactum, alterâ medianam secundum personas postulante. Diversæ utrimque variaeque rationes afferebantur, cum una majorem se laborem perpesam esse, reliqua parem fuisse contuleret. Ex verbis ad verbera devenerunt, ac un-

gtium capillorumque certamen. Primo vicini , inde etiam mariti concurrunt; dissidii causam ignorantes , utrâque sibi verborum contumeliam afferente : Viris suæ cujusque uxoris causam tuentibus, mulierum pugna ad viros descendit: fustibus ac lapidibus acta resest , donec concurrentium interventus prælum diremit. Viri, dissensionis causam ignorantes, iniurias servant reclusi in caveis. More Romano , pannus est apud quemdam post rem indiscutam nondum divisus, sed occulte à mulieribus de dividendo agitur: Quæritur à Doctribus quid sit juris.

D E L I Q U I U M.

Sarda oppidum est in montibus nostris situm. In eo cum vir simplex uxorem cum altero coeuntem deprehendisset , illa statim se femimortuam simulavit , prosternens se humi , similis defuncte

Accedens vir proprius, ac mortuam cre-
dens, cœpit illacrymans brachia uxoris
fricare. Tum illa, subapertis oculis,
tanquam ad se paululum reversa, cum
petisset vir quidam accidisset, se nimio
timore percussam dixit, et cum eam con-
solari stultus cœpisset, ac si quid vellet
petere jussisset, volo, inquit illa, jures
te nihil vidisse: Statim cum id jurasset,
mulieri valetudo restituta est.

MENTULA DIVINATRIX.

Rossus de Riciis, Eques Florentinus,
vxorem habuit Feldam nomine, vetulam
et minimè formosam. Hic cœpit in An-
cillam, quam domi habebat, oculos con-
jicere, et cum illam sœpius molestasset,
illa ad heram rem detulit. Suasit ut as-
sentiretur, ac certo in loco subobscuræ
horam Rosso assignaret; in quem pro An-
cilla se Telda clam contulit. Accedens

ad locum Rossus, ac uxorem pro ancilla
diutius tractans, tandem demissâ mentula
nihil agere potuit. Tum exclamans vxori,
Eia, inquit, Eques merdose, si hic an-
cilla extitisset, rectè cum eâ rem habere
potuisses. Tum miser, ohe! Telda mi,
per Deum! inquit, hic meus socius pru-
dentior admodùm est quam ego. Nam
postquam te pro ancilla ignarus attigit,
statim ille malam carnem te esse cogno-
vit, ac propterea retrocedens destituit.

UXOR LITIGIOSA.

Habebat Florentinus Eques admodum
nobilis uxorem litigiosam ac perversam,
quæ quotidiè ad Religiosum Confessorem,
vel ut aiunt, Devotum suum querelas
viri et vitia deferebat. Hic Equitem re-
prehendebat, objurgabatque. Aliquan-
do verbis admonitus uxor is et ut pacem
inter eos poneret, rogavit virum ad

confessionem peccatorum. Quia facta non dubitabat conventuram inter eos concordiam. Paruit Eques. Et cum Religiosus eum sua peccata explicare justis- set, Nequaquam est opus, inquit, quic- quid enim unquam commisi, et multo plura etiam, ab uxore saepius tibi recitata extiterunt.

C I R C U L A T O R.

Fuit nuper Florentiae homo confidentis ac temerarius; nulli arti deditus. Is cum legisset apud Medicum quemdam nomen et virtutem certarum pillularum quae ad varios morbos conferre dicebant, existimavit homo ridiculus se iis solis pillulis de facili Medicum evasurum. Con- secto earum magnio numero, urbem e- gressus coepit vagari per oppida et vil- las, Medicinæ artem profesus. Ad om- nem autem ægritudinem has pillulas ac-

H

commodabat, earumque curā aliqui casu
valetudinem recuperarunt. Cum hujus sa-
ma percrevisset stulti apud stultos, vius qui
asinum suum amiserat, rogavit hominem,
numquid remedium ad recipiendum asinum
haberet. Assensit ille, et eī sex pillulas
degliutierendas dedit. Quibus sumptis
abiens, postero die cum asinum quereret,
ac cogentibus pillulis de via discessisset,
laxandi ventris gratia, in arundinetum
fortè divertit; ibi reperto asino pascente,
Medici scientiam et pillulas ad cælum
laudibus extulit. Ad hunc postmodum,
veluti alterum Æsculapium, magnus siebat
rusticorum concursus, qui studierant Me-
dici medelas etiam ad recipientos asinos
accommodatas.

COMPARATIO PETRI DE EGHIS.

In seditione quādam civitatis Florentiae
qui cives pro statu rerum inter se certa-

bant, cum quidam alterius factionis ab adversariis magno tumultu occidetur, unus ex iis qui longè aberant, gladios exertos conspiciens, atque homines concursantes, percontatus est à circumstantibus quidnam id ageret. Tum unus, de nomine Petrus de Eghis: Illic, inquit, magistratus civitatis atque officia dividunt. Nolo, inquit ille, res quæ tam caro constat, atque è vestigio recesit.

P A R P A R I.

Quum cénarent mecum contribules nonnulli, homines ad facetias prompti, multa ridenda inter cénandum dieebantur, inter quæ unus subridens, Cechinus, inquit, Medicus Aretinus, accersitus ad currandam quamdam formosam Adolescentulam, quæ saliendo contorserat genu; In componendo cum et tibiam fæminæ et coxam peralbam ac mollem aliquandiū

tractasset, erecta est mentula maiorem
in modum, ita ut subligaculo contineri
nequireat. Tum suspirans eum asurrexis-
set, acque illa quid pro ea cura sibi
dari vellet, quæsisset, nihil sibi deberi
respondit. Quæsitæ causa, pares enim
in opere, inquit, sumus; Ego enim tū
bi membrum contortum direxi, tu mibi
item aliud erexisti.

EQUES VENETUS.

Loquentibus nonnullis doctis viris
de insolitate, stultitiaque multorum, nar-
ravit Antonius Luscus, vir facetissimus,
cum olim ab Româ Vincentiam profi-
ciceretur, addidisse se in suam societa-
tem Venetum quemdam, qui perraro,
ut videbatur, equitasset. Qui cum Se-
nis divertisset ad hospitium in quo et
alii permulti cum equis erant, manèque
se quisque pararet, solus Venetus sedebat

ad forces otiosus, atque ocreatus. Admiratus Luscus hominis negligentiam ac tarditatem, qui, cum cæteri fermè in equis essent, ipse solus quiesceret, admonuit, si secum proficiisci velleret, equum ascenderet, causamque moræ percontabatur. Tum ille; atqui, inquit, tecum ire cupio: sed equum meum minimè inter alios agnosco. Igitur exspecto quoad reliqui æquitarijnt, ut equum solum qui stabulo remanserit, sciam esse meum. Cognito hominis stupore, Antonius paulum remoratus est, quoad stultus ac stipes ille vnicum relictum equum capret pro sue.

DICTUM CAROLI BONONIENSIS.

Mos est loquendi, cum quempiam præ nobis contemnere volamus, ut dicamus:
Igo te centies in die oppigneratum relinquerem apud cauponulam tabernam. Ra-

zello Bononienfi, viro prompto ad respondendum, quidam inter jurgandum hoc idem in cætu hominum objecit, extollens prudentiam suam, Razellum verò despiciens. Tum Razellus, hoc tibi, inquit, facillimè concedo: Citò enim res magni pretii et bonæ dari pignori posfunt. At verò tu ità nequam, viliis, et abjectæ conditionis es, ut, si quis te per omnes fori tabernas et caupones circumferret, nemo ne pro æreo quidem numero vellet accipere. Hoc dicto, et circumstantibus risum movit, et dicacitatem hominis dicacitate compresit.

FÆNERATOR SENEX.

Hortabatur fæneratorem jam senem amicus, ut desisteret à fænore, et animæ suæ saluti consulens, et quieti corporis, pluribusque suadebat verbis ut se ea molestia simul et infamia vitæ vindicaret.

caret. Tum ille, ut suades, inquit, hanc artem desinam. Nam omnia mea jam ita male respondent, ut necesse sit vel invito hoc exercitium relinquere: non conscientia peccati, sed timore amittendi parta se sœnus relictum professus.

MERETRIX SENIOR.

Cum hoc in coronâ recitaretur, similis hic fuit, contribulis meus ait, pervertulæ, (et nomen retulit meretricis,) quæ, jam ætate confecta, stipem in eleemosynâ petens, Benefacite, aiebat, ei quæ peccatum reliquit, et artem meretriciam. Incredita ab homine noto, quod mendicaret, Quid vis agam? inquit. Jam nemmo me amplius requirit. Necessitate ergo, non voluntate, ait ille, peccatum relinquis, cum peccandi nulla adsit facultas.

DOCTORIS IMPERITIA.

Cum Secretarii essent aliquando cum Pontifice Martino, et sermo de facetiis incidisset, retulit ille fuisse Doctorem Bononiensem, qui, cum à Legato quid instantius peteret, fatuus ac demens ab eo appellatus est. Hoc audiens, quando, inquit, me dementem esse cognovisti? Ad hæc Legatus cum id temporis dixisset, non recte, inquit alter, arbitraris; Tunc enim fatuus fui, cum te ignorantium legum Doctorem juris civilis es. Erat enim Doctor Legatus, et parvum doctus: hoc dicto ignorantiam Legati ostendit.

RITSUS INEPTUS.

Alter, Episcopus scilicet Electensis, Romani cuiuspiam dictum retulit. Cum

Cardinali Neapolitano, homini stolido atque indocto, recedenti à Pontifice Romanus civis obviasset, Cardinalis vero, quia mos suus erat, continuo rideret, petitivit à focio quamnam ob causam Cardinalem putaret ridere; qui cum id se nescire respondisset, atqui, inquit, stultitiam Pontificis ridet, qui se adeo immemoratum Cardinalem fecit.

SALSÈ RESPONSUM.

Subdidit et alias duo facetè ab Abbatibus (hi duo Abbes ordinis S. Benedicti erant) Concilii Constantiensis dicta: Qui cum ad Petrum anteà apud Hispanos et Gallos Pontificem, nomine Concilii venissent, atque is, illis conspectis, duos corvos se audire dixisset, minimè mirum videri debere alter respondit, si corvi ad ejectum cadaver accederent, exprobrans etiam quod à Con-

cilio damnatus pro cadavere habere-
tur.

A L I U D.

Idem in altercatione, quam super ju-
re Pontificatus cum ipso habebant, cum
Petrus dixisset: hic est Arca Noe, desi-
gnans apud se jus esse Apostolicæ Se-
dis, et in Arcâ Noe, inquit, belluæ fue-
runt perniciæ.

M I R A B I L I A.

Librarius meus Joannes nomine, qui
super ex eâ quam vocant Britanniam re-
dierat, retulit mihi in cœnâ ad 8^{am} Idus
bris, penultimo Martini anno, quædam
miracula, quæ se vidisse asserebat, homo
doctus et minimè mendax. Primum ex
sanguinem inter Ligerim, Biturigas, &
Fictones pluisse, exque ea pluvia san-

guine perfusos videri. Hoc quoniam accidisse s̄epiūs historiæ prodiderunt, mihi mirandum videtur. Quod sequitur, nequaquam credidissem, nisi asseverantis iurandum accessisset. In festo Petri et Pauli Apostolorum, quod est in mense Junii, ait quosdam messores in patriâ suâ, cum pridiè nescio quid fœni in agro reliquissent, contempto die, ne fœnum amitteretur, rediisse ad metendum, quod unica horâ effici potuisse. Sed Dei iudicio messores diutiū vagatos esse per agrum metentes, neque aliud quicquam die nocteque agentes, absque cibo et somno; neque verò pluribus diebus aut illos agrum exire, aut ad illos, alios ut scis- citarentur quidnam id sibi vellet, accedere potuisse, cum multi circumstarent, famos illos esse existimantes. Vidisse se illos metentes Librarius afferuit; quid verò illis postea acciderit, nescire dixit.

ALIA.

Hic alter ex Senatoribus meis, Rolle-
tus nomine, patria Rothomagensis, se
haud dissimile miraculum vidisse ex con-
temptu Sanctorum Dei affirmavit. Esse
ait juxta Castellum civitatis Parochiam
quamdam dicatam beato Bothardo, cuius
solemnis cum esset dies, Parochiani
omnes ingens de more festum cum pro-
cessione et pompâ agebant. Adolescen-
tula verò alterius Parochiæ, cum illos
derideret, nomenque Sancti sperneret et
eorum cærimonias, se in ejus contemp-
tum filaturam dixit, ac deinceps colum
sumpsit et fusum. Hæc autem subito cum
manibus et digitis magno cum dolore ha-
fissent ita ut avelli nequirent, adolescen-
tula verò muta esset facta, (nutu nim-
voce non poterat) dolorem et causam si-
gnificabat, et tandem accurrente homi-

num multitudine ductam ad altare Sancti quem contempserat, atque ibi voto suscepto et restitutam vocem, et colum fuisse que manibus cecidisse. Hæc in sua Parochiâ accidisse dixit, ita indubie ut mihi incredulo aliquam fidem facere videatur.

A G A S O.

Dicebatur inter Secretarios Pontificis eos, qui ad vulgi opinionem venirent, misserrimâ premi servitute, cum haudquam possibile esset, cum diversa sentirent, placere omnibus, diversis diversa probantibus. Tum quidam ad eam sententiam fabulam retulit, quam nuper in Alemania scriptam pictamque vidisset.

Senem ait fuisse, qui cum adolescentulo filio, præcedente absque onere a scello quem venditus erat, ad mercan-

tum proficiscebatur. Prætereuntibus vi-
am quidam in agris opus facientes senem
culpârunt, qui asellum nihil ferentem
neque pater, neque filius ascendisset,
sed vacuum onere fineret, cum alter se-
nectute, alter ætate tenerâ vehiculo e-
geret. Tum senex adolescentem asino
imposuit, ipse pedibus iter faciens. Hoc
alii conspicientes increpârunt stultitiam
senis quodd, adolescentे qui validior esset
super asinum posito, ipse ætate consec-
tus pedes asellum sequeretur. Immu-
tato consilio atque adolescentе deposito,
ipse asinum ascendit. Paulum verò
progressus, audivit alios se culpantes
quodd parvulum filium, nullâ ratione æ-
tatis habitâ, tanquam servum post se
traheret, ipse asello, quodd pater erat,
insidens. His verbis permotus, filium a-
sello secum superimposuit, hoc pacto
iter sequens. Interrogatus indè ab aliis,
an - fuis eset asellus, cum annuisset,

castigatus est verbis, quod ejus tanquam
alieni nullam curam haberet, minimè apti
ad tantum onus, cum satis unus ad feren-
dum esse debuisset. Hic homo perturbatus
tot variis sententiis, cum neque vacuo
asello, neque ambobus, neque altero su-
perimpositis absque calumnia progrexi-
posset, tandem asellum pedibus junctis
ligavit, atque baculo suspensum suo filii-
que collo superpositum ad mercatum de-
ferre cœpit. Omnibus propter novizi-
tem spectaculi ad risum effusis, ac stulti-
tiam amborum, maximè vero patris, in-
crepantibus, indignatus ille, suprà ripam
fluminis consistens, ligatum asinum in
flamen dejecit, atque ita amisfo asino
domum rediit. Ita bonus vir, dum om-
nibus parere cupit, nemini satisfaciens,
asellum perdidit.

HOMINIS IMPERIA.

Recitabantur aliquandò Litteræ coram
prioribus Florentinis, narrantes quædam
de homine non satis Reipublicæ accep-
to. Cum verò nomen illius sæpiùs re-
ferri in litteris necesse fuisset, accidit
ut nomini illi adderetur *præfatum*, ut di-
cam paulùm. Tum unus ex astantibus,
litterarum rudis, existimans verbum il-
lud honorificum esse, et magnam ali-
quam laudem in *præfati* nomine conti-
neri, ac si sapientissimum aut pruden-
tissimum scripsisset, statim vociferari
cœpit, rem indignam esse, ut homo
improbus, hostis patriæ, *præfatus* appel-
laretur.

ALIUD EXEMPLUM.

Similis huic contributus meus Matheo-
sus nomine, homo rusticus, risum mul-
tis commovit. Nam die festo in con-
vivio sacerdotum, cui præparando ipse
nonnullique alii præfuerant, cum post
cibum gratiæ sacerdotibus (plures enim
ex longinquo convenerant) agendæ es-
sent, hic cui negotium demandatum e-
rat, admodum senex, verba faciens:
Patres mei, si quid defuit vobis, inquit,
ignoscite; non fecimus quid debuimus,
sed pro modo facultatis nostræ tractavi-
mus vos secundum vestram ignorantiam.
Putavit homo rudis, qui aliquod verbum
resonans quærebat, se id pro summâ lau-
de dixisse, ac si prudentiam aut sapienti-
am dixisset.

BARBA FŒTENS.

Vir doctissimus atque humanissimus omnium Antonius Luscus, retulit nobis inter loquendum, post convivium, rem ridendam. Est communis loquendi modus, cum quis ventris crepitum edidit, ut circumstantes; *ad barbam ejus, qui nihil cuiquam debet, dicant.* Senex quidam Vincentiae, barba admodum prolixâ, vocatus à creditore in judicium coram Præside civitatis (Is Vgulottus Biancardus fuit, vir doctus atque severus) cum multis verbis jactabundus clamitaret, se nullius ullâ in re debitorem esse, repetens stolidus nihil cuiquam se debere, faceisse hinc ocyus, Vgulottus ait, atque hanc tuam fœtidam barbam, quæ nos malo odore conturbat, amove. Cum ille stupidus, quamobrem footeret adeò graviter, postulasset, referens est, inquit Vgulottus, omnibus bonis,

bis, quæ usquam ab hominibus edita sunt, cum ad barbam ejus, qui nullum habet debitum, rejiciantur. Hoc dicto perfacetè elusit hominis jactantiam, ridentibus qui aderant omnibus.

NOTARIUS INSPIENS.

Cum cœnaremus in palatio Pontificis, nonnulli inter quos et Secretarii erant, orto sermone de eorum ignorantia quorum doctrina omnis ac scientia pendet ex scriptis formulis, neque earum causas afferunt, sed tantum dicunt sic scriptum superiores stylo reliquisse; Carolus Bononiensis, Vir admodum festivus, h̄j simillimi sunt, inquit, Notarii cujusdam (et nomen retulit) concivis mei; ad quem cum duo accesfissent contractus venditionis inter eos conficiendi gratia, atque ille, sumpto calamo, scribere incipiens quæfisset eorum nomina, et alter

Joannes, Philippus alter sibi nomen esse dixissent, Responditè vestigio Notarius, id instrumenti (itā enim appellatur) confici inter se non posse: quārentibus illis causam, nisi, inquit, venditor Conradus, emptor verò Titius vocetur, (haec enim sola nomina in formulis suis didicerat) rogari jure, et consistere hic contractus nequit. Cum verò se nomina mutare non posse dicerent, ille in sententiā perstaret, quoniam itā formulae suæ continerent, homines miseros fecit, cum non auderet nomina immutare. Abierunt illi ad alium relicto homine insulso, qui se crimen falsi subire existimavit, scripta in formulis suis commutasset.

FLORENTINUS ORATOR.

Incidit etiam sermo inter jocandum de fluitati nonnullorum, qui Oratores mitunt ad Principes. Cum aliqui nomine

ti essent, ridens Antonius Luscus, numquidnam audistis temeritatem Florentini tui, ait me intuens, quem Populus Florentinus ad Joannam Reginam quondam Neapolitanam destinavit? Franciscus is nomine fuit, Doctor Legum, licet admodum indoctus. Qui cum Reginæ manu data quædam exposuisset, postridiéque ad eam reverti jussus audisset interim Reginam haud aspernari viros, præsertim formâ conspicuos, ad Reginam rediit, multisque ultrò citròque dictis, tandem se cum ea secretiora quædam loqui velle dixit. Tum Regina cum hominem in remotius conclave advocasset, existimans aliquid esse occultius quod communicandum cum pluribus non esset, stultus ille, qui sibi de propriâ formâ plurimum persuaserat, Reginam concubitus postulavit. Tum illa, nihilo immutata, vultum hominis inspiciens, numquid, ait, hoc tibi Florentini in mandatis quoque dedere?

Tacentem atque erubescensem Oratorem,
ut hujus rei mandatum afferret dicens,
abire abs se absque indignatione jussit.

S U C C U B U S.

Vir doctissimus Cinthius Romanus mihi saepius retulit rem haud contemnendam quam vicinus suus, minimè insulsus homo, sibi accidisse narrabat. Ea est hujus modi. Surrexerat is aliquando ad Lunam splendorem, existimans circà diluculum esse, cum nox esset intempesta, ut proficiseretur ad vineam suam, prout est mos Romanis vineas diligenter colere. Egressus portâ Ostiensi (excitis enim custodibus, ut ea aperiretur rogārat) mulierem conspexit se præcedentem. Existimans verò aliquam esse quæ devotionis gratia S. Paulum visitaret, cum exarsisset in libidinem, gradum properavit, ut eam consequeretur, et, quoniam sola e

sét, id faciliùs se assequi putabat. Cum ad eam appropinquāset, ad semitam è rectā viā divertit. Hic homo celeriùs ambulavit, veritus ne mulieris occasio- nem oblatam amitteret. Progresfus pau- lūm in diverticulum comprehendit tacen- tem, ad terram stravit, cognovitque. Quo facto, illa subitō evanuit, relicto sœ- tore fulphureo. Homo in terrā herbida se esse sentiens, paulūm absterritus sur- rexit, domumque rediit. Dæmonis eam illusionem suisse omnes arbitrabantur.

ILLUSIO DIABOLICA.

Aderat Angelottus, Episcopus Anagni- nus, cum hæc Cinthius recitasset, et alte- ram huic similem fabellam dixit. Affinis, in- quid, meus, nomine eum appellans, cum noctu vrbis deserta perambularet, obvi- am mulierem, quam existimabat, et qui- dem speciosam formā, ut videbatur, co-

gnovit. Tum illa, ad eum terrendum, in
hominis turpisimi formam versa, et quid
egisti, inquit? Evidem te, insulse,
decepi. Tum ille, ut lubet, intrepidus
inquit, Et ego tibi culum maculavi.

FICUS ET PERSICA.

Humanissimus ac facetissimus vir An-
tonius Luscus, culpantibus nobis ingra-
titudinem eorum, qui ad fatigandos ho-
mines sunt prompti, ad promerendum
remissi, Vincentius, inquit, meus,
qui Advocatus erat homini prædiviti, sed
avars, cum multoties illi in causis affui-
set, neque quicquam tulisset præmii,
tandem difficiliori in causa quâ sibi ades-
se ad eum defendendum rogaret, die ad
tuendam causam præscripto, (eo autem
die ficus et persica cliens Advocato mis-
serat,) ad Tribunal accesit. Adversariis
multa contrâ illum dicentibus, semper

clauso ore tacuit, neque verbum ullum,
quam vis lacesentibus illis, unquam pro-
tulit. Admirantibus singulis, cum cliens
quidnam illud silentium sibi vellat per-
contaretur, persica, inquit, et ficus quas
misisti ita os meum congelarunt, ut ne-
queam verbum proferre.

C L I T E L L A.

MEDICUS indoctus, sed versutus, cum
infirmos, exhibito discipulo, visitaret,
tangens, ut moris est, pulsum, si quema
graviorem solito sensisset, culpam in
egrotum conferebat, asserens aut ficus,
aut pomum, aut quid aliud à se prohibi-
tum comedisse. Quod cum saepissime
faterentur ægri, vir divinus videbatur,
qui ita errores morbo laborantium
animadverteret. Hoc admiratus perstrepè
Discipulus rogavit Medicum, quoniam

K

modo pulsus, tactuē, an alia quādam
altiori disciplinā perciperet. Tum ille
pro ejus in se observantiā hoc arcanum
reseraturum pollicitus, cum pervenio in
cubiculum ægroti, ait, circumspicio in
primis diligenter, si quid reliquiarum aut
fructūs cuiuspiam, aut alterius rei in
pavimento supersit; veluti si castaneæ,
aut ficus corticem, vel nucis testam, aut
pomorum frusta, aut aliud quippiam vi-
derim, conjector infirmum tale quid ex
his comedisse, et sic ægrotum inconti-
nentiae in morbis gravioribus incuso, ut
videatur procul à culpā, si resdeterius scha-
buerint.

Haud multò post, Discipulus, et ipse
quoque, curāmedendi suscepta, sāpiūs co-
dem malo ægres culpabat, asserens eden-
di formulam ab se datam excessisse, &
aliquid edisse, prout ex reliquiis con-
jecturā assequi poterat. Semel ad rusticā

num inopem hominem accessit, cui cum valetudinem pristinam se restitutum promisisset, si normam suam servaret, dat nescio quā portione, abscessit, postridie reversurus. Cum redisset, graviori morbo æger afflictabatur. Hic homo stultus ac rudis causam nesciens, cum hoc atque illuc deflexisset oculos, nullasque ejusmodi reliquias vidisset, æstuans animo, tandem sub lectulo aselli clitellam conspexit. Tum clamitare cœpit è vestigio, tandem se percipere cur deterius fe haberet æger; magnum excessum esse ab eo factum, quo mirabatur illum minimè mortuum esse; asinum quippè se gruma comedisse asserebat, existimans sellam decocti asini, velut os aut carnis reliquias videri: sic in stultitia sua deprehensus homo ridiculus multos ad risum excitavit.

JUDEX OPTIMUS.

Oppidum est Bononienisum nomine Medicina: Eō misfus est *Potestas*, ut ait, homo rūdis, atque imprudens; ad quēm cum duo litigantes de re pecuniarī accessissent, ac prior qui creditorem se dicebat sibi pecuniam certis ex causis debēri dixisset: Versus in debitorem *Potestas*, male quidem te habes, ait, qui non huic debitum reddis. Cum negaret alter se quicquam debere, cum jam ille satisfactum esset, creditorem statim increpavit, qui peteret quod non debetur. Illo rursus causam suam tuente, ac debiti rationem afferente, debitorem acrisiter corripuit qui rem tam manifestam negaret. At is, aliis rationibus in medium deductis, cum solutus esset debito, *Potestas* quoque creditorem objurgavit, qui peteret rem solutam. Ita, cum

sæpius se ad utriusque verba vertisset
vir ridiculas, utraque pars, inquit, est
victrix, et victa, quod licet, abeatis. Ita
conventum re indiscussa permisit. Hoc
recitatum est inter socios, cum quidam
nobis notus sæpius in eadem re sententi-
am mutaret.

MEDELA PRÆSENS.

ÆGROTABAT apud nos Mulier, Joana nomine. Accedens scitulus, et indoctus Medicus, ut morbum curaret, urinam cuius servandæ cura adolescenti filiæ innuptæ demandata erat, ut moris est, postulavit. Hæc autem oblita suam pro ægræ urinâ medico ostendit, qui statim mulierem indigere coitu affirmavit. Cum id viro nuntiatum extitisset, curato in cœnâ opipare stomacho, cum uxore concubuit. Illa, cum hoc sibi ex debilitate molestissimum esset, ignara enim.

Medici consili erat, clamaretque saepius
ob rei novitatem, quid agis, mi vir?
Me quidem occidis; Tace, vir inquit,
haec optima est, ex Medici sententia, ad
te curandum medela; nam isto quidem
pacto liberaberis, et restituetur valetudo;
neque eum fefellit opinio. Nam cum
quater eam subagitassem, postero die om-
nis febris abscessit. Ita Medici deceptio
causam præbuit sanitatis.

PRI API VIRTUS.

Rem similem in oppido Valentiae qui-
dam accidisse contribuli suo inter jocan-
dum recitavit. Ait adolescentulam nup-
tam Notario admodum juveni, non mul-
tò postquam ad virum ierat, gravi morbo
ægrotare cœpisse, adeò ut omnes mori-
turam existimarent: Nam et Medici sani-
tatem desperaverant, et mulier, amisâ
lequclâ, clausis oculis, intercluso spiri-

m, mortua videbatur. Dolebat vir tam citò eripi uxorem sibi, quàm raro cognoverat, et quam, ut æquum erat, summè amabat. Decrevit ergò cum uxore, antequam ea expiraret, coire. Semotis omnibus, cum nescio quid se aetrum secreto dixisset, uxorem cognovit. Illa è vestigio, tanquam vir novam vitam in corpus ejus indidisset, cœpit spiritum ducre, atque oculis subapertis, post paulum loqui, et submissa voce virum appellare. Qui cum lætus rogasset, numquid vellet, potum petivit, atque deinceps cibo dato convaluit, cuius causam præstiterat matrimonii usus. Exemplo argitur morbis mulierum eam rem plurimum conferre.

INERTA POSTULATIO.

Querebamur aliquando de conditione temporum, ne dicam hominum, qui in Ecclesia Principatum tenent; nam, post-

habitibus doctis ac prudentibus viris, indocti et nullius pretii homines extolluntur. Tum Antonius Luscus, non est, inquit, magis Pontificum quam ceterorum principum culpa, apud quos fatuos, et ridiculos homines in deliciis haberi, doctrinā vero excellentes rejici videmus. Erat olim, ait, apud priscum illum Ca-nem Principem Veronensem perjucundus homo, nomine Nobilis, rufus atque indoctus, sed facetiarum gratiā acceptissimus Cani, et ob id etiam ab eo, (erat enim clericus) pluribus Ecclesiis donatus. Hic, cum Oratores, viri excellentes, ad Archiepiscopum antiquum illum qui civitati imperabat à principe mitterentur, se in eorum societatem contulit. Expositis mandatis, Oratores cum reverti vellet, Nobilisque, ut erat homo confabulator, risum Archiepiscopo movisset, potestatem fecit, si quid ab se vellet petere. Archipresbyteratum quemdam ma-

gne

ne dignitatis sibi dari Nobilis postulavit. Tum ridetis Archiepiscopus hominis stultiam, vide quid petis, inquit. Major est haec res quam vires tuæ ferrē possint: homo enim es inscius litterarum, et apprimè indoctus. Atqui, statim et confidenter respondit Nobilis; more quidem patro id facio. Nam Veronæ nulla literatis viris, sed indoctis, et insciis Beneficia conferunt. Risimus facetè ab homine dictum, qui, quod Veronæ stultè siebat, et alibi fieri debere arbitrabatur.

QUÆSTIO JURIS.

Magistratus est Florentiae, quem Officiales honestatis vocant: horum præcipua cura est in jure meretricibus dicendo, curandoque ut in civitate absque molestia esse possint. Accesit ad eos semel meretrix, questa injuriam damnumque à tonfore illatum, qui in balneum accersitus

L

ab eâ ut partes inferiores raderet, rasio
rio ita cunni partem incidit, ut pluribus
. diebus homines admittere nequivisset, ex
quo damni infecti illum accusabat, amissi
lucri restitutionem petens.

Queritur quæ sit futura sententia.

P E N I T E N T I A.

AUDIEBAT Religiosus ex his qui vivere
in Observantiâ dicuntur, Viduam formo-
sam Florentiæ peccata sua consitentem.
Cum mulier inter loquendum viro hære-
ret, et faciem suam, ut secretius loque-
retur, proprius admoveret, anhelitus au-
tem juvenilis virum concalefecisset, cœ-
pit tandem qui jacebat caput erigere, adeò
ut paulò hominem torqueret. Cum ille
molestiâ carnis oscitans, et se contorquens
cuperet mulierem abire, illa verò sibi pe-
nitentiam injungi peteret, penitentiam,
inquit ille, indidisti tu mihi.

VIR REVIVISCENS.

IN Montevarchio oppido nobis propinquo, Hortulanus mihi notus cum semel, uxore juvēne, quae pannos lotum ierat, absente, ex horto domum revertis- set, cupiens quid mulier, se mortuo, dic- tura, et quemadmodūm se habitura esset audire, se in aulā ad terram mortuo similis resupinus prostravit. Vxor, cum domum onerata linteis venisset, invento mortuo, prout credebat, marito, dubitans hære- bat animo, statimne viri mortem lamen- taretur, an priùs (jejuna enim meridiem usque permanserat) comedeleret. Fame urgente, cibum capere decrevit, et frust• succidiæ suprà prunas imposito, properè comedit, nihil præ festinatione potans. Cum sitiret nimium propter carnes sali- tas, sumpto urceolo, scalas cœpit de- scendere, ut vinum ex cellario hauriret.

Superveniens de improviso vicina, ignis petendi gratiā, cum subito scalas ascendisset, statim mulier, abjecto urceolo, sitibunda, velutitune repente vir exhalasset animam, exclamare cœpit, et mortem ejus multis verbis plangere. Supervenire ad ululatum ploratumque vicinia omnis, viri ac mulieres, ob mortem tam repentinam. Jacebat enim vir, atque ita spiritum continebat clausis oculis, ut omnino expirasse videretur. Tandem cum visus ei esset satis ludorum dedisse, vociferante muliere, ac saepius dicente: mihi vir, quomodo nunc faciam? Ille, aperitis oculis, male, inquit, vxor mea, nisi è vestigio potum vadás. Ex lacrimis ad risum omnes conversi sunt, auditā præfertim fabulā et causa fitis.

R A R A A V I S.

ADOLESCENTULA Bononiensis, noviter nupta, querebatur apud honestissimam Matronam mihi vicinam se acriter nimium ac persæpè à viro vapulare. Quærente quamobrem Matronā, respondit virum agrè ferre eam, dum matrimonio uteretur, immobilem, in modum trunci, permanere. — Cur non, inquit illa, viro obsequeris in lecto, et voluntati pares? — Tum illa: Nescio, Domina, quomodò id fiat, ait. Nunquam enim aliquis me docuit, quomodò id agendum esset: nam si id scirem, non paterer me verberibus à viro cædi. Risit mulier simplicitatem puellarem, quod, etiam quæ naturâ percipiuntur à fœminis, ignoraret.

P R A E S E N S A N I M U S .

BERNABOVES, Princeps Mediolani, fuit admodum mulierosus. Is cum aliquando solus in horto, semotis arbitris, cum muliere quam amabat lasciviùs jocaretur, supervenit de improviso Religiosus quidam, Confessor ejus, cui propter sapientiam et authoritatem semper ad Principem pabant fores. Erubuit simul et indignatus est Princeps, insperato Confessoris adventu, pauloque commotior, ut eum in responso caperet, quid, inquit, ageres, si tu quoque cum ejusmodi muliere in lecto esses? At ille, quid me deceret, ait, scio; Quid verò facturus essem, ne scio. Hoc responso iram Principis flexit, cum se quoque hominem esse et labi posse fateretur.

SERVUS OBLIVIOSUS.

Robertus ex Albitiorum familiā, Vir doctus et perhumanus, habebat famulum quemdam insulsum, obliviousum, et ingenio tardo, quem ille magis humanitatis quam utilitatis causā nutriebat. Hunc aliquando cum certis mandatis misit ad amicum suum, Degum nomine, qui habitabat propè Trinitatis pontem, ad quem eum accessisset, rogatus, quidnam a Patrone afferret novi, ille oblitus Patroni verborum, veluti stupidus ac cogitabundus, quid diceret hæsitabat. Conspectā hominis, quem benē noverat, taciturnitate, statim scio, inquit, quid velis, et ostenso pergrandi lapideo mortario, cape hoc, ait, et ad Patronum tuum, nam id postulat, quamprimum feras. Hunc Robertus mortarium humeris ferentem à longè cum aspexisset, cogitans, quod

erat, id ad puniendam famuli oblivio-
nem factum, cum appropinquasset, ma-
lum tibi, insulte, ait, qui non recte
verba mea percepisti. Redi è vestigio.
Nam tam grande nolo, et minusculum
porta. Ille sudans ac pondere fessus,
cum se errasse fateretur, ad amicum
reversus, aliud quoddam tertio reporta-
vit: Hoc pacto insultas hominis est
mulctata.

I N S T U L T U M.

Quidam è nostris, Florentinus Ado-
lescens, haud magni consilii, amico
narravit peragrandi orbis cupiditate se
mille florenos velle expendere, ut quan-
ti esset nosceretur. Tum alter, cui
probè notus erat, fatius est, inquit,
duo millia expendas, ut des operam ac
eognoscaris.

JOCUS DANTIS.

Dantes, Poëta noster, cum exul Senis esset, et aliquando in Ecclesiâ Minorum, cubito super altare posito, cogitabundus aliquid secretus scrutaretur animo, accessit ad eum quidam, nescio quid molestius petens. Tum Dantes, Dic mihi, inquit, quæ est maxima omnium Belluarum? At ille, Elephas, respondit. Cui Dantes: O Elephas! sine me, inquit, majora verbis tuis cogitantem, et noli esse molestus.

PARTUS TEMPESTIVUS.

FLORENTINUS civis, peregrè proscitus, cum post annum, quā die domum rediit, uxorem parturientem deprehendisset, segrè hoc ferebat, suspicans uxoris peccatum. Consilii tamen causa, cum pen-

deret animo, quæsivit à vicinâ matronâ nobili et peracutâ, an filius sibi duodecimo mensium nasci posset. At illa, stultitia hominis conspectâ, virum consolata, certè, inquit; nam, si tua vxor, quâ die concepit, asinum fortè vidisset, more asinæ annum integrum partum gestabit. Acquiescens Vir matronæ verbis, et ei gratias agens, quodd se suspicione haud parvâ, vxorem magno scandalo liberâset, natum puerum suum dixit.

D U B I T A T I O.

Juxta Portam Perusinam est Ecclesia sancti Marci. In ea Cicero sacerdos, die solemni in quo plebs omnis convenerat, cum sermonem de more haberet, postremò inter cætera, fratres, inquit, magno quidem errore liberari à vobis cupio. Hac Quadragesimâ, cum audirem confessiones uxorum vestrarum, nullam

reperi quæ non profiteretur se fidem
viro inviolatam servâsse: vos autem
fermè omnes fassi estis aliorum uxores
cognovisse. Ne ergò hâc in dubitatione
diutiüs verter, scire à vobis cupio,
quæ aut ubinam sint istæ mulieres su-
tutæ.

IN STOLIDUM ORATOREM.

Quo tempore Florentini cum Pontifice
Gregorio bellum gerebant, Oratores
Perusinorum, qui a Pontifice descive-
rant, Florentiam pro subsidio venerunt.
Horum unus Doctor, cum longam ora-
tionem exorsus, primis verbis, tanquam
proæmii loco, *date nobis de oleo vestro,*
dixisset, Alter, festivus homo, cui am-
bages verborum odio èrant, Quid hoc
est oleum, inquit? Oleum tu postulas,
cum milite egeamus? An oblitus es nos
arma, non oleum postulatum venisse?

Cum ille verba hæc sacræ Scripturæ es-
se responderet, Bella res est, inquit
alter: Nos quidem hostes sumus Ec-
clesiæ, et tu sacram Scripturam in nos-
trum auxilium profers. Riserunt om-
nes hominis festivitatem, qui Doctoris
superfluam verborum superstitionem,
cum ad calcem veniendum esset, ejus-
modi dictis elusit.

IDEM ARGUMENTUM.

Ad Urbanum quoque V^m Pontificem
Avignonem Perusini Oratores numero
tres cum accessissent, Pontifex autem
gravi morbo teneretur: tamen ne ho-
mines diutiùs suspensos teneret, ad se
vocari jusfit, admonitos antea, ut pa-
cis loquerentur. Unus Doctor, qui on-
tione longam in viâ, quam habitus
eset ad Pontificem, menti commendâ-
rat, nulla ratione habita morbi, au-

quod in lecto jaceret, multis verbis usus est, ita ut Pontifex sæpius molestiam audiendi præ se ferret. Cum tandem indoctus ille perorasset, quæsivit suæ humilitate Pontifex, num quid aliud vellet. Tum alter ex Oratoribus, qui dicentis stultitiam et Pontificis molestiam percepisset, Pater, inquit, sanctissime, habemus hoc in mandatis nostris, ut nisi nobis è vestigio, pro his quæ petimus, scribris satis, socius hic meus, antequam hinc recedamus, Vobis iterum referat sermonem suum; quo facetè dicto cum artifisset Pontifex, Oratores è vestigio expediri jusfit.

ALIUD EXEMPLUM.

Nostri Florentini Oratores in Galliam missi, cum Mediolanum pervenissent, Bernabovem Principem honoris gratia visitarunt. Rogati ab eo primo congres-

su, quinam essent, Florentinorum et ci-
vies et Legati, si vobis placet, qui mos
est loquendi, responderunt: comiter ab
eo accepti dimissique. Cum jam Vercel-
las devenissent, recensentes quid hacte-
nus egissent, venit in mentem verborum,
quibus ad Bernabovem usi erant: Et
cum unus malè ab eis dictum diceret, *si
vobis placet*, nam etiam si displiceret,
tamen et Florentini, et cives, et Oratores
essent, omnes sententiam ejus approba-
runt, id perperām prolatum, neque ex
suā dignitate asseverantes. Communi-
igitur consilio ad retractanda ea verba
Mediolanum reversi, Principem adie-
runt. Tum senior qui et doctior vide-
batur, Princeps, inquit, cum Vercellis
essemus, venit in mentem dixisse nos
tibi, nos Florentinos Oratores et cives
esse, *si tibi placeret*: Insulse ac inscitè
dictum. Nam, placeat, an displiceat, su-
aus Florentini, et cives, et Oratores. Rist

Princeps, de cæteris severus, hominum
stultam curam sibi placere asserens, quod
hi essent quos credebat.

FACETIA DICTUM.

Joannes Petruus, Civis Senensis, ad
facetias et jocos promptus, semel Ro-
mæ invitatus ad potum, (manè enim et
xitas erat) à Bartholomæo de Bardis;
Cum plures unâ convenissemus, tum
potandi, tum ornandi hominis caufâ,
atque esset unicuique, ut moris est,
antè potum particula panis oblata,
sumptum panem cum alii comedenter,
solus partem suam servabat in manu.
Rogatus cur et ipse non ederet, ridens
Bartholomæo inquit: Hic tuus panis,
ultrà omnes quos viderim, reverens est
ac molestus: nam, cum sæpius hunc ad
os admoverim, nullo tamen pacto po-
nis sum ut velit vinum præire. Risi-

mus omnes facetè dictum ejus qui existimabat cibum non semper in magna præsertim siti præire oportere.

PARCIMONIA.

QUEREBATUR Vir quidam, cum uxori vestem magni pretii fecisset, nunquam se matrimonio usum, quin amplius aureo nummo computari posset, cui vxor: hoc quippe, inquit, tua accidit culpā; cur enim non toties concubitu uteris, ut dum mulo æreo conster?

CRUS ÆGRUM.

Retulit mihi Cardinalis Burdegalensis quemdam contribulem suum, cum sero domum redisset, clamare cœpisse se crus vehementer dolere Vxor, cum oleo rofaceo crus petunxisset, stupri et lana additis, fascia insuper linea circum-

volvit. Homo cum dolore premi se dice-
ret, ac gemens Medicum postularet,
advenit ille, et paulatim leniterque
(magnum enim dolorem præ se ferebat)
detecto crure, cum palpitanis nihil in
illo morbi esse diceret, Tum Rusticus,
ergò hoc (aliud crus porrigens) quod
doleo est, inquit. Stultitia hominis per-
jucunda, qui, quod doloreret, à Medico
admoneri voluit!

AUREUM SOMNIUM.

Amicus quidam noster aurum à se re-
pertum noctu per somnium referebat in
cœtu. Tum quidam, vide ne tibi accidat,
ait, quod meo vicino, cui aurum in ster-
cus cecidit. Cum somnium narrari pos-
ceremus, Vicinus, inquit, noster som-
niavit, ductum se à Dæmone in agrum
ad aurum effodiendum, et cum nullum
reperisset, non licet, inquit Dæmon,

M

nunc auferre, sed signa locum, ut cognosci a te solo queat. Cum alter, quo signaculo uteretur, peteret, caca h̄ic, Dæmon inquit, nam hoc maximo modo nullus hic esse aurum suspicabitur, et tibi soli res nota erit. Annuit vir; et statim exergefactus, sensit se in lecto ventrem admodum laxasse. Inter fætorem et stercus cum surrexisset, domum exiturus, capiti caputium ultimō imposuit, in quo Cattus eā nocte stercus fecerat. Iniquo fætore permotus, inquinatum caput et cæsariem lavit. Ità aureum somnium in merdam rediit.

VINDICTA ITALICA.

Petrus de Vineis, vir doctus et prudens, Friderici Imperatoris Secretarius fuit, qui, cum esset hostis Alexandri III Pontificis, ac bellum terris Ecclesiæ inferret, Petrum (Is italicus erat), ex invidia adver-

fūs eum à Barbaris ortā, lumine privavit. Deinde penitentiā ductus (iniquè enim egerat) adscivit eum in secretius consilium suum. Cum Imperator ex angustia rei pecuniariæ premeretur, consuluit Petrus vires Ecclesiæ suismet opibus conterendas, capienda et confanda esse ad usum belli (is tum Pisis erat) ecclesiarum omnia ornamenta, aurea atque argentea, inter quæ zona illa quæ cingebat templum memorabilis erat. Placuit consilium Friderico, et spoliis ecclesiarum exercitum paravit. Tum Petrus, Imperator, inquit, injuriām abs te injūstè mihi illatam ultus sum. Tu tibi hominum odia comparasti: Ego tibi Deum ex sacrilegio reddidi inimicum. Omnia tibi deinceps in deterius cadent. Ita postea fuit victor. Tandem Alexander superbiam fregit Imperatoris. Hoc dicto monuit res sacras ad profanum usum trans-

ferri non oportere; qui secus facerent,
a Deo puniri.

VIVUM SEPULCHRUM.

Cum duo Judæi ex Venetiis, ubi habi-
tabant, se Bononiam contulissent, acci-
dit ut alter morbo correptus interiret.
Cupiens superstes defuncti cadaver Ve-
netias deferri, cum palam id fieri prohi-
bitum esset, minutatim concisum in par-
vo dolio posuit, admixtis diversis aro-
matibus et melle, ita ut mirum in mo-
dum suavis ex dolio prodiret odor. Hoc
Venetias ituro Judæo alteri commendavit.
Qui, cum naviculam secum per canale Fer-
rariam dolium deferret, accidit (plures
enim unam naviculam conscenderant) ut
Florentinus quidam propè dolium consi-
deret, et cum nox supervenisset, motus
odore dolii, ac suspicatus aliquid ad usum

edendi reconditum esse, clanculum ore dolii retecto, cœpit quod intus erat degustare. Et, cum sibi cibus sapidissimus videretur, totum ferè dolium edendo eā nocte paulatim consumpsit, existimans rem optimam comedisse. Egressurus Ferrariæ navem Judæus, cum dolium auferret, sensit ex ejus levitate vacuum esse. Tum Judæi cadavere cum se fraudatum vociferaretur, tandem cognovit Florentinus se Judæi sepulchrum esse.

A N N U L U S.

FRANCISCUS Philelphus, zelotypus uxoris, summâ curâ torquebatur, ne cum altero rem haberet, semper dies ac noctes ad ejus custodiam intentus. Huic dormienti, per somnium, (sit enim, ut quæ vigilantes versamus animo, in somniis

sæpius occurrant, visus est Dæmon quidam uxoris securitatem polliceri, si, quæ admoneret, vellet facere. Et cum per insomnium annuisset, idque sibi pergratum fore diceret, simul pretium pollicitus, cape hunc, inquit ille, annum, et diligenter in digito serva. Nam dum in eo gestaveris hunc, nunquam uxor, te inscio, cum alio concubet. Præ gaudio excitatus ex somno, sensisse digitum habere in uxor's cunno, optimum quidem Zelotypis remedium, ne uxores, ignorantibus viris, possint esse incontinentes.

P O T A T O R.

Quidam vini potator egregius incidi in febrem, ex qua multò majorem solitudinem contraxit. Accersiti Medici cum de removendâ febri et siti quoque majuscula

agitarent, febris tantum, inquit ægrotus,
removendæ officium et onus sumatis volo,
sicut autem mihi curandam relinquite.

V E N T U S.

Cardinalis de Comitibus, vir crassus et
corpulentus, cum aliquando venatum fu-
set, esuriens circà meridiem ad prandium
descendit sudans ad mensam (æstas enim
erat) ac poscens ut ventus, flabello sibi
fieret, cum ministri abessent diversis re-
bus occupati, jussit quemdam Eberhardum
Lipi, scriptorem Apostolicum, sibi ven-
tum facere. At ille, nescio id vestro modo,
cum respondisset, ut scis, ait Cardinalis,
et tuo modo facito. Tum ille, libens
me herculè, et, suspensò dextro crure,
prægrandem ventris crepitum edidit, eo
pacto se ventulum facere solitum dicens.
Quo excitati omnes (multi enim jam

aderant) ad risum sunt maximum compulsi.

CREPITUS.

Eodem instrumento Cardinalis Tricariensis, Alto de Comitibus se monenti respondit. Nam cum Cardinalis esset vitae dissolutioris; Altus verò illum in vocatione admoneret multis verbis ad melioris vitae mores, auditis Altii verbis, in eum paulum respexit, et è vestigio se in equi caput reflectens, ventris crepitum edidit ingentem, inquiens, ad barbam tuam, quo solo responso abiit, ostendens, quanti faceret ejus monitiones.

PUDOR MULIEBRIS.

MULIER, capite ob defectum cutis abrafo, evocata foris à vicinā ob rem ne-

ces.

cessariam, immemor præ festinatione caput tegere, domo egressa est. Eam conspicata altera fæmina increpat, quod nudo capite atque invenusto in publicum prodiiset. Tum illa, ut caput tegeret, vestie retrorsus à natibus sublatâ, cum caput cooperire vellet, culum detexit. Rides qui aderant cœpere mulieris factum, quæ, ut levem pudoris culpam vitaret, majorem contraxit.

DUPLEX EPISTOLA.

FRANCISCO de Ortano, Equiti Neapolitano, quem Ladislaus Rex præfecerat civitati Perufinæ, litteræ et ab uxore, et ab Januensi Mercatore, cui mutuò creditas pecunias debebat, simul redditæ fuerunt. Alteræ ab vxore eum rogabant, ut domum rediret, conjugalis officii et fidei datæ ac citi redditus admonentes, alteræ ut creditam redderet pecuniam pos-

N.

cebant. Mercatori , ut æquum erat , se
quam primùm ei satis esse facturum res-
pondit, parvulam nescio quam dilationem
petens : Vxoris verò desiderium multis
blanditiis et pollicitationibus leniebat , se
illuc è vestigio accesurum scribens, et om-
nia facturum , per quæ resarciret amissas
conjugii voluptates , utens , pro ut ad ux-
orem par erat , verbis paulò lascivioribus,
in quibus et illud erat adjectum , se eam
multimodè cognitum , seu , ut verbis suis
utar , fututurum. In ebsignandis Epistolis,
ad mercatorem vxoris , ad vxorem verò
mercatoris litteras inscripsit. Acceptâ
vxor Epistola , mirata admodum est , ni-
hil sibi responderi ad ea quæ scripserat.
Januensis vero , perfectis ad se litteris,
cum res jocofas atque uxorias contine-
rent , in quibus illud erat præcipuum , se
reversurum , et cum eâ sæpius coitum ,
atque alia paulò obsceniora , existimans
se verbis deludi , ad Regem profectus

est, ostentans litteras, ac conquerens
sibi pro nummis debit is coitum promitti,
seque satis fututum fuisse eo die clami-
tans, quo ille pecunias credidisset. Om-
nibus ad risum conversis, magis postmo-
dum, epistolarum errore cognito, risere

M A R I T I F I D E S.

Contribulus meus, Dantes nomine, cu-
jus uxor ferebatur parum pudica, cum
sepissimè admonitus esset à sociis, ut
prohiberet turpitudinem domus, uxo-
rem acrius increpabat. Illa multis lacry-
mis juramentisque honestatem suam tue-
batur, asferens ea à malevolis configi,
qui eorum quieti inviderent. Persuasus
vir hujus modi verbis, cum adhuc amici
in increpanda uxore perstarent, ohe! ne
me his verbis obtundatis amplius, in-
quit, dicite, ne illa an vos sua errata
melius nostis? Cum illi uxorem affirma-

rent, Illa vos omnes mentiri affirmat, cui
soli magis quam vobis omnibus præsto si-
dem.

TESTAMENTUM.

PETRUS Masini, Civis noster, admodum
mordax in loquendo fuit. Is cum senex
diem suum obiret, condito testamento,
nihil, præter dotem, reliquit uxori. Hoc
illa cum gravissimè serens apud virum se
postpositam, neque sibi ab eo quicquam
relictum quereretur, contendereque
multis cum lacrymis ut aliquod suæ
fænectuti subsidium legaretur, vocate
Notarium ac testes, vir moribundus in-
quit, ut aliquid relinquatur vxori, qui-
bus subito accersitis, adstante vxore, ad
testes conversus Petrus, Hæc me obtun-
dit, ait, ut aliquid sibi relinquam. Ei
ergo ut morem geram, vos testes advoco
qui adestis, me sibi relinquere .... fœtidio-

rem et ampliorem vulvam aliquā aliā
hujusce civitatis. Mulieres, hoc dicto,
ridentes omnes abiēre, elusa fœminā ac
mœstā responsione viri.

REMEDIUM IN STERILITATEM.

Zucharus, vir omnium urbanissimus,
narrare solebat, Mulierem quamdam haud
spernendæ formæ, quæ sterilis erat, quæ-
sivisse sæpiùs à Confessore suo, an sciret
aliquam medelam ad liberos concipien-
dos. Ille postremò annuit, mandavitque
ut die Jovis ejusmodi rei aptā ad se veni-
ret. Cum accessisset filiorum cupida
mulier ad cameram sacerdotis, vtar,
ille inquit, incantatione, quæ inducit
multas variasque illusiones, ità ut, quæ
non fiunt, fieri videantur. Itaque con-
stantia et firmitate animi opus est, ne
res incasfum evadat. Videbitur tibi ut

te tangam, osculer, amplexer, et secrete-
tiora etiam faciam quæ vir tuus confue-
vit: attamen nihil eorum erit; sed ita
videbitur ex vi verborum quibus uten-
dum est; quæ adeò est efficax, ut, quæ
non sunt, esse videantur. Consensit mu-
lier, confidens compatriis verbis, et se
has præstigias parvi facturam dixit. Sa-
cerdos, multis peractis signis, dictisque
in aurem secretioribus verbis, cœpit
mulierem osculari, et in lectum sternere.
Cum illa tremebunda, quidnam compa-
ter ageret, quereretur, nonne prædixi
anteà, inquit, quæ nulla essent pro ve-
ris visum iri? Item mulierem credulam
bis cognovit, semper adfirmans id ni-
hil esse. Hoc pacto, Mulier, se delu-
sam falsâ imagine existimans, rediit do-
mum.

E R E M I T A.

EREMITA quidam Paduæ erat, Anfimius nomine, tempore Francisci, Ducis Patavini septimi. Hic, cum vir sanctus haberetur, multas mulieres, etiam nobiliores, per confessionis speciem, ad concubitum pellexit. Vulgatâ tandem, (nique enim diù hypocrisis celari potest), scelerum famâ, captus à Prætore cum multa confessus esset, ad Franciscum deducitur. Is, adscito Secretario ex suis, quædam joci causâ sciscitabatur ab Eremita, et nomina mulierum quas cognovisset. Quas cum multas, etiam ex domesticis familiaribus, uxores protulisset, scribebat nomina Secretarius, ut exinde causam risus eliceret. Cum tandem nominandis finem fecisse videtur, peteretque Dux an plures superessent, Ille verò constanter negaret, aspe-

rius arguebat hominem, et vim minabatur Secretarius, nisi omnes retulisset. Tum ille suspirans, sribas et tuam quoque, ait, atque eam addas numero aliarum. Quo dicto, et calamus penè dolore manibus Secretarii excidit, et Dux in maximum risum est conversus, Rectè factum esse dicens, ut, qui tantā voluptate reliquarum maculas audiebat, et ipse in eorum cœtum adduceretur.

JUSTA EXCUSATIO.

FLORENTIÆ, Juvenis quidam cum novercam subigeret, ac superveniens Pater filium in stupro uxoris deprehendisset, rei novitate indignitateque permotus, clamando objurgare acriter filium cœpit. Ille tergiversando peccatum excusabat. Cum diutiis elatioribus verbis ambo concertarent, clamore excitus supervenit Vicus quidam, ad jurgia componenda, ignarus rei. Cum peteret contentionis causam, illis ob

mesticam turpitudinem silentibus, instabat vicinus vehementius ut causam nosceret: Tandem, cum Pater in filium causam rejiceret, tum filius prior, hic Pater meus admodum indiscretus, inquit, millies matrem meam futuit, me etiam tacente: nunc, quia semel uxorem ejus cognovi, ut rudis atque inconsultus cœlum clamoribus, veluti insanus, replet. Risit ille facetum filii responsum, et patrem, quoad potuit, solatus, discessit.

D. FRANCISCI IMAGO.

Fratres quidam Ordinis Minorum decreverant, accersito Pictore, ut imaginem beati Francisci pingeret; sed informa picturæ dissidebant, cum alter stigmaticum, alter ad populum prædicantem, alias alio modo pingendum censeret. In ea disceptatione cum universum diem consumpfissent, nulla certa sententia

tiā , Pictorem dubium quidnam ageret relinquentes , dormitum iēre . Pictor , inspectā Fratrum insultate , cum se delusum putaret , figuram eam pinxit fistulā sonantem , alii laqueo suspenso dicunt , statimque abiit . Figurā inspectā , Fratres , cum Pictorem , ut malè multaretur quæsis- sent , ille verò pedibus sibi consuluisse , existimantes summam Religioni contumeliam illatam , Pictorem ad pœnam quare- bant .

L I P P I E N T E S .

Est in regno Hungariæ moris , ut post Missam celebratam , omnes qui adsum oculis lippientibus , accedentes propriis altare à sacerdote aquā in calicem effusā oculos conspergantur . Dicit autem interīm sacerdos verba quædam ex sacris literis bonam valetudinem precantia . Accessit ad Hungariam olim Sacerdos quidam

Florentinus cum Philippo, qui Hispanus cognominabatur. Hic, cum astante Sigis-
mundo Rege Mis̄am dixisset, accesserunt
plures ad eum lippientes, ut aquā de mo-
re oculos conspergerentur. At ille exis-
timans id nimio potu et crapulā conti-
gisſe, asſumpto calice (itā enim fieri vi-
derat) aſtantes respersit, dicens lingua
Italā: *Andate meno, Cheſiate mortaglia-
di*, id est, moriamini gladio. Quod in-
telligens Rex idemque Imperator, conti-
nere riſum non potuit. Postridiē verò in
convivio joci cauſā verba Sacerdotis
referens, lippientes ad iracundiam, cæ-
teros omnes ad riſum commovit.

M A I U S.

RUSTICUS quidam è nostris roganti Pa-
tronō fundi, quo maximè tempore pluri-
bus laboribus implicarentur, Maio, res-

pondit. Sciscitanti causam, id enim mi-
rum videbatur, quoniam, inquit, et nos-
tras, et vestras, nos uxores subigere
oportet.

ARUNDINES.

Romanus quidam nobis notus ascendit
semel maceriam in arundineto sitam, &
similis ad populum concionanti, cœpit
ad arundines loqui, disferens multa
urbis statu. Inter dicendum, ex levia
râ, arundinum capita cœperunt flecti. Ho-
mo ridiculus, qui sibi arundines pro homi-
nibus finxerat, tanquam pro concione gru-
tias agerent: Non tantâ reverentiâ, in-
quit, Domini Romani; nam ego ex vo-
bis minimus sum. Hoc posteà in prover-
bii locum venit.

PORCI FURTUM.

Mos erat in oppido quodam Piceni, ut
qui hieme porcum occidisset, viciniam
ad cœnam invitaret. Quidam quo pacto
eam impensam vitaret, compatrem con-
suluit. Dic, inquit ille, cras, porcum
tibi hâc nocte furto ablatum. Et simul,
nihil tale illo verente, quidam clam por-
cum nocte subripuit. Manè conspiciens
sibi porcum ablatum, ad compatrem pro-
fectus, altâ voce querebatur porcum sibi
furto subreptum. Tum alter: Recte,
compater mi, sapis, inquit, itâ enim te
docui locuturum. Cum ille sæpiùs et per
Deos omnes juraret id verum esse, Benè
agis, respondebat, et secundum consi-
lium meum. Cum ille juramento itera-
ret, hoc modo te loqui debere anteimo-
nui, respondebat, et sanum consilium
dedi. Tandem elusus abiit.

D I C T U M F A C I N I.

Facinus Canis, Dux armorum, opera
Ghibellinæ factionis, Ticinum ingressus,
ex composito Guelforum tantum bona
diripuit. His consumptis, cœpit et Ghi-
bellinorum domus exinanire, tanquam
Guelforum bonis refertas. Dum illi apud
Ducem quererentur, se, **cum** Ghibellini
esent, indignè spoliari, tum Facinus,
Verum dicitis, filii mei, Ghibellini estis
omnes, sed bona sunt Guelfa. Hoc pacto,
nullo factionis discrimine, bona omnium
direpta sunt.

V X O R I M P E R F O R A T A.

ADOLESCENS Bononiensis, stupidi inge-
nii et insulsi, uxorem duxit adolescentu-
læ formâ egregiam. Primâ nocte, igna-
rus rerum, ut qui nunquam mulierem

cognovisset, matrimonium non consummavit. Manè à socio rogatus, quomodo res nocturnæ processissent, suspirans, male, inquit: Nam cum diù quæsissem uxoris concubitum, tandem illam absque foramine consueto, ut aiebant, ab se repertam. Cognitâ illius stultiâ, socius, tace, inquit, obsecro, neque verbum hiscas, cum res sit magni pudoris ac periculi, si palam fiat. Ille, cum auxilium et consilium simul petisset, Ego laborem pro te subibo, ait, hoc foramen faciendi, si mihi sumptuosam cœnam velis præbere: sed octo dierum spatum mihi opus est ad hanc rem, cum admodum sit difficilis, perficiendam. Annuit stultus, et secreto illum cum uxore noctu collocavit, ipse in alio lecto recubans. Transacto spatio, cum via esset admodum patens amici operâ, ut sentes non essent timendi, accerto viro, multum diuque se sudâsse dixit obsequium ejus, et tandem confectum

foramen, quod quærebat. Docta Adolescentula viro gratulata est, amici labores commendans. Stultus cum uxorem perforatam invenisset, lætus, et socio gratias egit, et cœnam perfolvit.

P A S T O R F R U G I.

PASTORIS cuiusdam in Rivo frigido, oppidulo montano, vxor cum Sacerdote confueverat, ex quo puerum concepit, educavitque in Pastoris domo. Cum puer esset septennis, Sacerdos benignè allocutus Pastorem, ait tandem eum puerum suum filium esse, rogavitque ut sua voluntate puer ad se migraret. — Minime hoc fiet, Pastor inquit, Ego puerum pro me volo, qui sit domi natus. Male enim ageretur tecum et cum patrono meo, inquit, si omnes agnos qui ex ovi bus alieno ariete compresfis oriuntur, triderem arietum Patronis.

ASINI FRUMENTO ONUSTI.

In Concilio Perusino, Rusticus cum gratiam certam quæreret, tanquam in honesta postulanti civis unus contradixit. Postridie admonitus homo tres Asinos frumento onustos domum ejus qui contradixerat deduxit: post quartum diem, sententiā mutatā, multis verbis Rustici causam egit. Tum vicinus ejus inter loquendum ad socios inquit: Auditisne quemadmodū illi Asini rugiunt? in frumentum suscep- tum jocatus.

PAUPER ET DIVES.

Dives quidam sussultus vestibus hie- me Bononiam proficiscens, reperto inter montana Rustico, qui unicā tan- tūm et eā contritā tunicā indutus erat,

O

admiratus in tantâ vi frigoris (nives
enim et ventus erant) hominis patien-
tiam, rogavit, numquid non frigeret?
minimè, alter cum læto respondisset
vultu, stupenti responsum dicentique,
ego sub pellibus algeo; Tu seminudus
non sentis frigus! Si tu, inquit ille,
omnes tuas vestes ferres, sicut ego
meas, tu quoque nequaquam frigeres.

PROBATA FŒCUNDITAS.

Cupiebat ex oppido Vergulâ mons-
nus desponsare uni ex vicinis Juvenem
filiam, quam ille conspicatus, cum u-
nimùm teneram adolescentiorem respu-
ret, Insulfus Pater, maturior est, in-
quit, quam opineris. Tres enim filios
peperit ex Clerico Sacerdotis nostri.

DECIMAE.

Brugis, ea nobilis est in occidente ci-
vitas, in quâ Parochiano peccata sua
fatebatur Adolescentula haud admodum
scita. Ille, cum inter cætera quæsisset,
an debitas decimas traderet sacerdoti,
persuasit etiam coitûs decimam esse red-
dendam, quam Juvencula, ut se ære alie-
no liberaret, statim persolvit. Domum
tardiùs reversa, admiranti viro causam
moræ absque ullo timore dixit. Vir
rem dissimulans post quatriduum Paro-
chianum ad prandium vocavit, nonnullis
adhibitis, quo res fieret notior. Cum
federent in mensâ, vir, narratâ priùs
fabulâ, ad Sacerdotem versus, post-
quam, inquit, tibi rerum omnium uxoris
meæ debetur decima, et hanc quoque
accipies, et simul vas stercore et urinâ

O 2

uxoris plenum ori admotum in mensa
bibere compulit.

T A L I O.

SUTOR quispiam Florentiæ ad uxorem non rectè valentem Medicum sibi notum rogavit ire. Ille, absente viro, domum profectus, uxorem ejus, licet reluctantem, compressit in lectulo. Vir rediens cum Medicum abeuntem, qui se rectè mulierem curâsse dixit, offendisset, uxorem lacrymantem capite dissoluto inventit. Medici perfidiâ cognitâ, rem dissimulavit, et post dies octo, sumpto pretiore panno, ad uxorem Medici profectus dixit, se ab eo misum quo sibi interior tunica, (ea colta vocatur) fieret. Opus erat ut mulier, quæ formâ erat egregia, majori ex parte nudaretur, quo rectius corporis mensura capi posset, ad

vestem rectè perficiendam. Nudam jam, remotis arbitris, Sutor comprimit, parem vicem Medico reddens, quod et postea ei objecit.

REPENSA MERCES.

FLORENTINUS, qui sibi scitus videbatur, viduæ filiam cum despondisset, uxoris domum, ut fit, sæpius accedens, absente aliquando matre, adolescentulam cognovit. Ex vultu filiæ cognitare, mater jurgare acriter illam cœpit quæ se domumque dehonestaasset, demum testans matrimonium illud minimè ratum esse futurum, et se acturam enixè ut id solveretur. Rediens vir, qui id observabat, absente socrum, cum mœstam juvenem deprehendisset, quæsitâ causâ, matris sententiam de distrahendo matrimonio intellexit. Quid tu, Ille? — Matri obsequi volo, respondit. — In

tuā est potestate, inquit alter. Cum illa modum quæreret, anteā, ait, inferiores partes egisti; nunc superior evadas oportet ut per contrarium actum disolutio matrimonii fiat. Consentit illa, et matrimonium disolvit: tandem illa virum, hic uxorem alteram duxit. In ejus nuptiis prior sponsa affuit, et cum ambo, præteriorum memoriā, invicem subridere cœpissent, videns hoc nova Vxor, et aliquid suspicans mali, nocte rogavit virum, ecquid ille sibi voluisse risus. Tergiversantem detundendo compulit, ut fabulam referret, et simul illius stultitiam accusaret. Tum uxor Contristetur, inquit, illam Deus quam fuit amens, ut id notum fecisset matri. Quid enim opus erat, ut matrem vestrum concubitum referret? Me quidem noster famulus amplius cognovit, neque ullum unquam verbum à me

innotuit matri. Tacuit vir, sentiens sibi debitam mercedem repensam.

F O N E R A T O R.

Fœnenerator Vicentinus Religiosum, magnæ autoritatis Virum, continuos sermones de more ad Populum habentem hor tabatur sœpius ut acriter inveheretur contrà Usurarios, detestareturque quām maximè vitium, quod præcipue in eâ urbe vigebat, adeoque instabat, ut quādoque esset molestus Religioso. Admiratus unus tam continuò instantem projus rei castigatione, cuius quæstum ipse faceret, quæfivit quid sibi tam frequens sollicitudo vellet. Tum ille: Ita multi sunt, inquit, in hoc loco, qui artem usurariam exercent, ut, cum pauci admodùm ad me accedant, nihil faciam lucri. Sed si cæteris fœnus dissuasum

erit, cesfabunt ipsi, et pervenient ad me omnium reliquorum emolumenta. Hoc mihi postea Religiosus ridens retulit.

V I N D I C T A.

Janninus cocus Baronti Pistoriensis, qui Venetiis coquinariam exercuerat, in convivio Secretariorum retulit fabulam admodum jocosam. Venetiis Insulsus fuit, qui per injuriam vapulavit. Cum filios habere cuperet, qui acceptam injuriam ulciscerentur, uxor autem esset sterilis, rogavit amicum, qui filiorum procreandorum se opificem optimum profebatur, ut sibi hoc munus impenderet procreandi. Ille operam studiumque pollicitus, mariti vice fungebatur. Interim, cum semel, relicto ad serendum agrum viro, ne quid et operæ impedimenti afferret, per urbem vagaretur, obvio ac majora minanti inimico, ho ho, quasfus

caput, tace, stulte, inquit. Nescis be-
nè quid contrà te agatur domi. Si quidem
id scires, nedum contineres minas, sed
timeres tibi. Sit jam, mihi crede, sit qui
citò faciet vindictam nostram.

C A L C A R I A I N S I N U.

Addidit et alteram Veneti haud imparem
stultitiam, qui, cum equum ascendisset,
rus iturus, calcaria in sinu serebat: cum
equus pigrè tardèque ambularet, ille cal-
caneis armos sæpiùs percutiendo, tu non
moveris, inquit! En, si scires quid in sinu
haberem, mutares passus.

P A P A E F A B R I C A T O R.

Narravit quoque aliam fabulam in qua
plurimùm risimus: ait Pharmacopolam
circumforaneum Venetias venisse, cuius
in vexillo pictus erat Priapus pluribus

ligaturis distinctus. Accessit quidam
Venetus, quid illa distinctio significaret,
quærens. Ille per jocum ait membrum
suum ejus naturæ, ut quum mulierem
prima tantum parte cognosceret, mer-
catores faceret, secundâ milites, tertia
Duces, quartâ Pontifices, et pretium
pro quâlibet personarum petebat. Id
credens stultus, communicata re cum
uxore, domum hominem vocavit, pac-
to pretio, ut sibi filium militem facheret.
Cum ad coitum cum uxore ventum es-
set, maritus simulans se abire, clancu-
lum post lectum secessit, et cum illi
gignendo militi intenti essent, prosiliit
fatuus, et culum sessoris vehementer
premens, ut quartæ quoque partis be-
nificio uteretur, Per Sancta Dei Evan-
gelia, hic erit Papa, inquit, putans se
focium defraudâsse.

EQUUS CALCITROSUS.

Venetus, Tarvisium prosectorius, equo
conducto vehebatur, servo pedibus iter
faciente. Inter eundum, cum equus
servi crus calce percussisset, ille dolore
motus, abrepto saxe, equum ulcisci cu-
piens, casu in renes patroni projecit.
Credidit stultus equum id egisse; cum
servus, qui tardiis ex vulnere in-
cedebat, increparetur a Domino, ne-
queo citius prosicisci, inquit, ex equi
calce, quam me afflit. Tum ille: ne
cures, inquit, est admodum calcitrosus.
Nam et mihi quoque modò calcem
magnam in renes dedit.

V U L P E S.

Vulpes olim fugiens in venatione ca-
nes, divertit ad Rusticum, qui in area

triticum terebat, rogans ut à canibus tueretur, et simul pollicita est nunquam se ejus pullos gallinaceos læsuram. Annuit Rusticus conditioni, et sumptis paleis furculâ Vulpem texit. Advenit unus et item alter ex venatoribus Vulpem querens: rogitabant autem Rusticum, num quid Vulpem fugientem vidisset, et iter ejus. Ille verbis Vulpem per certam viam diffugisse, nutu vero latere sub paleis innuebat. Illi, potius ad verba quam mitum respicientes, abierunt. Tum Rusticus, detectâ Vulpe, serva, inquit, modò promissa, nam verbis meis evasisti, cum dicerem te abiisse. At illa, quæ sibi timens per rimam inter paleas Rusticum contemplabatur diligenter, verba tua, inquit, bona fuerunt, sed actus satis mali. Dictum in eos qui unum verbis, aliud re agunt.

VAFER DEBITOR.

Notus mihi Florentinus Roinæ emptus necessariò equum, pactus est cum Venditore, qui 25 aureos pretium carius equo postulabat, se 15 daturum in præsentiâ, reliquorum verò se debitorem ejus esse velle. Annuit venditor. Postridiè cum residuum peteret, solutionem recufans, servo converta, emptor inquit. Pepigimus quidem ut debitor tuus sim futurus: Si autem tibi fatisfecissem, non futurus essem amplius debitor.

DIVINATIO.

Gonella, quondam histrio perfacetus, pollicitus est, ob pauculos nummos, se quemdam Ferrariensem, qui id admidum cupiebat, Divinum esse facturum. Accersito, ut unâ secum in lecto cubaret,

homine, ventum tacitum ventris in lecto
emisit, deinde eum in interiore locum
caput subducere iuslit, quo facto, cum
ille fætore motus caputque statim exe-
rens, crepitum ventris edidisti, ut vi-
deo, dixisest, tum Gonella, solve num-
mos, nam recte divinâsti, inquit.

IDEM ARGUMENTUM.

Alteri quoque, ut divinator fieret op-
tanti, unicā, inquit, pillulā te Divinum
reddam. Assentienti pillulam è stercore
confectam in os præbuit. Ille præ fæ-
tore vomitans, stercus, inquit, sapit,
quod dedisti. Tum Gonella verum illum
divinasse affirmavit, et premium divina-
tionis poposcit.

P R O D I G I A.

Hoc anno, mense Octobri, cum in-

rūm Eugenius Pontifex esset Florentiæ, plurima prodigia nuntiata sunt, et ita certis authoribus, ut fidem abnuere impudentis videatur. A Como litteræ allatæ ab honestissimis viris asserentibus ea ad se delata a pluribus, qui id conspexerant, testabantur, à certo loco, qui ultrà Comum est 1000 passus, vesperi vigesimā horā visam esse ingentem canum, qui rubro colore videbantur, multitudinem ad quatuor millia, iter Allemaniam versūs facere. Hanc veluti primam aciem sequebatur boum pecudumque ingens numerus: post hos equites peditesque in turmas cohortesque divisi, scutati plures, adeò magnā manu, ut exercitum repræsentarent, quæ partim vix cum capite, partim sine capite conspicebantur. Ultima acies erat hominis permagni gigantis more equo altiori insidentis, et ipse magnam jumentorum diversi generis copiam secum ducens. Tres

fermè horas eorum transitus fuit longissimo agmine, ut diversis in locis apparet, cuius rei plures exstant testes viri fœminæque, qui etiam propriis conspi- ciendi causâ accesserunt. Post solis occasum veluti ad alia transiſſent, ne- quaquam conspecti sunt.

A L I A.

Paucis post diebus, et ab urbe Româ allata sunt alia haud dubiâ fide, cum manifesta extent vestigia. Ventorum turbine coorto, die 20 Septembris, muri castelli deserti, qui Borgetus appellatur, propè urbem mill. pas. sex. et item Ecclesia quædam pervetusta ei loco pro- pinqua, solo tenus dejecta sunt, ita contritis lapidibus, ut manibus homi- num distributa viderentur. Cauponulae quæ infrâ muros erat peregrinanti- um divertitorum, cum in eam plures

confugissent, tectum omne sublatum, aliisque haud longè in viam translatum est absque hominum nocumento. Turris quoque Ecclesie S. Rufinæ longè ab urbe mill. pas. 10. in orā Trans Tiburinā, mare versis, Casale appellatum, à solo avulsa, prostrataque est. Horum causam multis mirantibus, sciscitantibusque, bubulci duo, qui eo in Casali morabantur, agriculturæ causā, ad urbem ob rei novitatem accedentes, retulerunt sæpius à se visum in sylvis propinquis ambulantem Cardinalem, qui in sepulchro Adriani ex vulnere nuper decessit, Patriarcham cognominatum, veste desuper linea, ut moris est Cardinalium, et bireto capite conlecto, pro ut ferre desueverat, mœstum, lamentantem ac conquerentem. Eo verò tempore, quo ventorum turbo adeò repens fuit, interdiù autem erat conspectum ab sece in areā inter ventos

amplexantem eam turrim, et ab solo se longius delatam ad terram prostrasse. Complures insuper quercus atque ilices mirae crasitudinis à radicibus avulsas, atque aliò esse delatas. Quibus rebus cum parùm fides haberetur, multi cum accessissent, id pro comperto retulerunt.

NOTARI FRAUS.

Notarius quidam Florentinus, qui parùm quæstus arte suâ faciebat, excogitatâ aliquid lucrandi versutiâ, adolescentem quemdam adiit, petens, num quid ei satisfactum esset de quingentis florenis, qui olim patri per quemdam jam defunctum mutui causâ debebantur? Inscius ille negavit id debitum in nominibus Patris esse. Notarius id instrumento constare ab se facto asserens, juvenem perpulit, ut numinis redempto instrumento apud Prætorem debitum peteret.

Citatus filius ejus, qui debitor dicebatur, negavit Parentem unquam mutuō quicquam ab alio sumpsisse, cum nihil cā de re (ut mos est mercatoribus) libris suis constaret, statimque ad Notarium profectus, ut falsum hominem arguere cœpit, qui, quod nunquām esset actum, scripsisset. Tum Notarius: nescis, fili, temporis illius acta, inquit, cum nondūm natus esfes. Pater quondam tuus eam summam mutuō sumpsit, sed post paucos restituit menses. Ejus rei ego contratum feci, quo liberatus est pater. Ille pecuniā datā, instrumentum redemit, et cā molestiā liberatus est. Itā ab utroque nummos bellā fraude corrasit.

PRIAPUS IN LAQUEO.

MONACHUS quidam amabat virginem adolescentiorem, cui cum multis verbis coitum suasisser, cessit illa tandem pre-

cibus. Sed cum verita esset ne nimio dolore transfoderetur , paululumque hæsitaret, Monachus tabulam ligneam, per cuius foramen telum mitteretur, intermedium se positurum dixit. Dehinc tabula abiegnâ, quæ pertenuis esset, quæsitâ ac paulum perforatâ, ad puellam clanculum adiit, missoque per foramen Priapo , qui adhuc dormiebat , cum puellam deosculari suaviter cœpisset, sublatis vestibus cibum concupitum quærebat. Virga verò suavitate oris et inferioris partis tactu exercefacta, cœpit admodum , et præter mensuram foraminis, tumescere, adeò ut valde constricta teneretur. Res ità in arcto erat, ut neque ingredi, neque egredi absque magno dolore posset. Versâ in dolorem voluptate , clamare et gemere Monachus cœpit nimio vexatus cruciatu. Exterrita puella cum osculo solari hominem vellet, et rem optatam perficere, in doloris leva-

men, tormentum augebat; nam cum ea ex re virga tumentior fieret, eò arctius torquebatur. Cruciatibus miser, petens aquam frigidam, quā abluto telo tumor resideret; Virgo quæ à domesticis timeret, aquam petere non audebat. Tandem hominis clamore doloreque percita aquam advexit. Ea perfuso ingaine, et eā parte quæ tabulae inserta erat, paulum tumor abiit. Monachus, cum jam strepitum quemdam domi fieri persentiret, abeundi cupidus è tabula membrum deduxit majori ex parte excoriatum. Medicum cum morbo quæfissset, fabula palam facta est. Si cæteris tantò sua vitia constarent, plures fierent continentiores.

PUER ANTHROPOFAGUS.

Inseram his nostris consabulationibus

rem nefandam horrendamque nullis anteā sæculis auditam , quam ego quoque fabulosam existimabam , quoad litteris cuiusdam Regis Secretarii certior factus sum , verum esse quod ferebatur . Sententia particulæ Litterarum his fermè verbis explicabatur : rem monstro similem accessisse propè Neapolim decem milibus pasuum in montibus Summæ quod est castrum eò loci situm . Puer Lombardus 13 annorum captus est , et ad Prætorem perductus , qui jam duos infantulos trium annorum comederauit . Seducebat eos blanditiis in speluncam quamdam , atque ibi suspensos in frusta partiebatur , partim crudas à recenti cæde carnes edens , partim igni coctas . Fassus est se plures alios comedisse , idque se agere , quoniam sapidiores reliquis carnibus videbantur , seque denique comesturum , si posset . Cum dubitaretur insaniā ne hoc

faceret an consultè, ad cætera respondit
ut seritate, non dementiâ factum constaret.

BELLUM ET PAX.

Eques Florentinus podagrosus, cuius nomen honoris causâ reticeo, habebat uxorem, quæ in dispensatorem domûs oculos conjecterat. Id viro cum esset perspectum, ac die festo simulasset se foras iturum, in cubiculo, insciâ uxore, latuit. Illa è vestigio virum abesce rata, dispensatore clanculum accessito, volo, inquit, post aliqua primi congressus verba, ut ludum aliquem inter nos ineamus. Cum ille annueret, simulemus, ait mulier, bellum inter nos esse, et pacem posteâ faciemus. Altero modum quærente, luctemur paulùm, inquit, et cum ad terram prostraveris, tellum inseras in hoc vulnus, tuncque munis osculis pacem constituerus. Placuit

illi, cum semper pacem audisset laudari ab omniibus, Pax tam suavis futura. Cumque recumbentes ad pacem se pararent, tum vir è latebrâ egrediens, centum jam ego diebus meis, inquit, paces perfeci. Hanc ego unam tantum dirimam, præter consuetudinem meam. Ità pace infecta abierunt.

MORTIFICATIO CARNIS.

QUIDAM Civis noster, qui se castum summæque religionis videri volebat, semel deprehensus à socio jñ coitu in honesto, acriter ab illo reprehensus est, quod castitatem prædicans, in id facinus laberetur. Tum alter: oh! oh! inquit, non propter luxuriam, ut forsan putas, sed ad domandam macerandamque hanc miseram carnem, ei ad purgandos renes, hoc ago.

IDEM ARGUMENTUM.

EREMITA, qui Pisis morabatur, meretricem noctu in suam cellulam deduxit, vigesicsque eā nocte mulierem cognovit, semper cum moveret clunes, ut crimen sugeret luxuriæ, vulgaribus verbis dicens: DOMATI, CARNE CAVITELLA, hoc est, domate, miserrima caro, quod cum retulisset meretrix, Ille urbe pulsus est.

NAULUM.

PAUPERCULUS, qui navicula ad flumen transportandis hominibus victum quæribat, cum neminem unâ die transvexit, serd quoque mœstus domum rediret, apparuit quidam longè clamitans, ut veheretur. Ille, lucellum sperans, cum redisset, lætus hominem traduxit. Cum

Q

pecuniam peteret, Ille enixè jurans nulos sibi nummos adesse, se sapientiam illi pro nummis daturum pollicetur. Quid? mauta inquit, cum familia mea est esuriens, sapientia pro cibo pasci potest? hoc solo, alter ait, tibi satis possum facere. Ille subiratus petens, quænam hæc esset sapientia, ut nunquam, ait, quempiam transportes, nisi prius pecunia recepta: Tum ut nunquam dicas uxori cuiquam majus genitale membrum quam tibi esse. His auditis, mœstus domum rediit. Vxor quid questus fecisset ad emendum panem cum percontaretur, vir pro lucro sapientiam se reportasse affirmat, remque narrans ordine, traditam sapientiam refert. Mulier, cum ad genitale animum erexit, numquid, mi vir, inquit, non omnes æqua mensura estis? Vah! respondit, magna est inter nos differentia. Nam Sacerdos noster dimidio ferme nos omnes excedit, et brachium

extendens mensuram descripsit. Illa statim in sacerdotem accessa , nunquam destitit quoad, vir an verè dixisset, quam primum experiretur. Ità sapientia in stultitiam versa docuit reticenda nobis esse quæ sunt nocitura.

M U L C T A P E C C A T I .

Mediolanensis quidam, sive stultus, sive hypocrita, sive oblivious, cum libellum quemdam pergrandem suorum erratorum scripsisset, prosectorus est semel ad virum doctissimum inque cā re admodum peritum, Antonium Randesem Mediolanensem, ex Ordine Minorum, ut ei peccata sua consideret, libelloque porrecto, rogavit ut eum legeret, qui contineret confessionem suam. Vir scitus et prudens, qui eam lectionem plurimi temporis esse videret, stultitiam hominis cognitā, paucis illum verbosum inter rogans,

Q. 2

ab omnibus te, inquit, quæ in hoc codice continentur, absolvo. Cum alter, quam sibi pœnitentiam injungeret, rogaret, ut mensem hunc, inquit, tuum libellum septies in die legas. Cum id à se fieri posse negaret, perstitit Confessor in sententiâ. Ita fatui verbositas faceto responso confusa est.

JACTANTIA PRODITA.

Desponsaverat uxorem quidam haud satis firmâ valetudine, et minimè opulentus. Accersitus æstate ad cœnam ab uxoris parentibus duxit secum amicum quemdam rogans, ut semper verbis augeret ea quæ ab se dicerentur. Laudante socru tunicam quâ vestitus erat, se aliam multò pulchriorem gener habere dixit. Tum socius præter eam alteram etiam duplo pretiosiorem illi esse asseveravit. Rogante socero ecquas possessiones ha-

beret, se prædium extrâ oppidum possi-
dere ait, quod victum suppeditaret. Non
meministi, inquit socius, et alterius præ-
dii, quod illo multò est elegantius, ex
quo plurimos nummos contrahis? Deni-
que ad singula quæ ab illo jactabantur,
socius duplum conferebat. Cum verò
parum quid ederet, sacerque hortaretur
ad cibum, non benè me, inquit, æstate
habeo. Hic socius, ut solitam jactan-
tiam servaret, plus multò quam dicat
est, inquit; nam æstate malè se habet,
et multò pejus hieme. His verbis adstan-
tes etiam cum risissent omnes hominis le-
vissimi jactantiam ad falsam laudem quæ-
sitam, debitum stultitiae præmium tulit.

CASTIGATA VANITAS.

Pasquinus Senensis, vir dicax ac joco-
sus, mutato statu civitatis, cum exul à
Patria Ferrariam se contulisset, accessit

Q 3

ad eum visendi gratiā civis quidam Se-nensis, haud magni vir pretii, qui ex Venetiis Senas redibat. Comiter à Pas-quino suscepitus, cum inter loquendum suam ille operam, si quid in ejus gratiam agere posset, Senis polliceretur, et aliquid se posse ad jaſtantiam ostendens, subderet: Ego sum de corpore præseatis statūs, Tum Pasquinus, utinam citò creparet id corpus, inquiens, ut tu tui-que similes ex eo quam primū egredi-antur, facetè jaſtantiam hominis casti-gavit.

A U C U P I U M.

Doctor Mediolanensis, indoctus, at-que insulsus, hominem qui ad capiendas aves cum noctuā proficiscebatur, roga-vit, ut se, qui id videre cupiebat, ad capturam avium secum duceret. Annuit Auceps, et hominem frondibus coniectum

juxta noctuam statuit, ea conditione ne
veroum faceret, ne aves terrentur.
Cum aviculæ plures coavenissent, stul-
tus ille è vestigio clamavit aviculas mul-
tas adesse, ut rete contraheret. Illæ
auditâ voce diffugerunt: Increpatus acri-
ter ab Aucupe silentium est pollicitus:
aves cum iterum convenissent, è vesti-
gio stultus verbis Latinis, aves permulta
sunt, inquit, existimans quæ à se Latinè
dicebantur, aves minimè intellecturas.
Rursùs fugientibus avibus, cum Auceptis
capturâ frustraretur, hominem acerrimè,
quod locutus esset, objurgavit. Tum
alter: numquid Latinè sciunt, inquit,
aves? Existimavit Doctor ille, non ad
sonum, sed ad sensum verborum, tanquam
ab se intellectam vocem, aves diffugisse.

LAUS SINGULARIS.

SUBIGEBATUR ab adultero Mulier Se-

nensis. Hic post coitum cum in ejus contumcliam dixisset, se nunquam aliam latiorem vulvam reperisse, illa existimans id sibi laudi esse, ex gratia tua, hoc, inquit, dicis, non meo merito: vim nam mihi ea, quam profers, adeset copiam multò propterea me nobiliorem, et majoris existimandam reputarem.

P O R T A D U P L E X.

A D O L E S C E N T U L A paulò simplicior, Florentiæ, laborabat ex partu, magno in labore constituta. Cum diutiùs summo cruciatu distraheretur, et aliquando Obstetrix, sumpto lumine, secretiora illius inspiceret, an nondūm infans egrēdere tur, posticum etiam, an prodiret infans, inspicere jussit, nam et secum eā quoque parte quandōque virum coīscē ait.

L A U S

LAUS ADOLESCENTIS.

Romanum Adolescentulum formosum
admodum, sed honestate præditum, cer-
tè deditum studiis Litterarum, laudabat
summoperè quidam è nostris, formam
moresque ejus multis verbis extollens.
Et cum plures in eum laudes congesisset,
tandem, existimo, inquit, Christum
nostrum, cum id esset ætatis, nequaquam
aliâ atque istâ, formâ fuisse Ingens laus,
formæ! et quâ nullam exquisitiorem ne-
que Demosthenes, neque Cicero adinve-
nissent.

VOTÆ.

ERANT complures Florentiæ collo-
quentes, et sibi diversa bona optantes,
ut sit, cum alter se Pontificem maximum,
alter Regem, alter quippiam aliud se vel-

R

le esse asseveraret. Tum puer loquaculus, qui aderat, Ego, inquit, pepo esse vellem. Rogatus quam ob causam, Quoniam omnes mihi culum olfacerent, respondit. Est enim mos frequens, ut melones empturi posteriorem partem olfaciant.

MULIERIS CREPITUS.

MERCATOR quidam, coram Domino, cui subditus erat, uxorem inter cetera commendans, cum dixisset illam nunquam ventris crepitum edidisse, admiratur Dominus, idque negans fieri potuisse, posito inter eos opiparæ cœnepignore, quod, antequam tres existent menses, aliquos crepitus ederet vxor, Mercatorem postridiè rogavit, ut quingentos sibi aureos infrà octo dies reddendos mutuò concederet. Gravabatur ille tantam summam ab se mutuò concedendam. At

sensit *segrè*, tum et pecuniam concessit. Cum sollicitus diem conventūs expectāset, accessit ad domum, creditam pecuniam poscens. Alter, tanquām re graviori pressus, rogavit Mercatorem, velut in arcto constitutus, ut pro re admōdūn gravi alios quingentos commodaret, et se omnes infrā mensē pollicetur restitutūm. Cum bonus vir, diutius in opiam præferens, denegāset, tamen, ne et reliquorum solutio deficeret, multis suspīriis et alios quingentos attulit. Domum reversus, mœstus atque animo zeger, multa cogitans, agebat noctes insomnes. Vigilans sæpius audivit uxorem dormientem edere ventris crepitus. Post mensē, Dominus Mercatorem ad se vocavit, sciscitans an unquām posteā uxorem crepitantem audīsset? Tum ille, errorem suum confessus, toties, inquit, ut nē dum cœna, sed Patrimonium consumendum fuisset. Hoc dicto, pecuniae reddi-

tæ, et cœna soluta. Multa itaque subterfugiunt dormientes.

IN D E T R A C T O R E S.

Dionisius Marsilius, ex Ordine Augustinensium, fuit nuper Florentiæ, vir excellenti ingenio et doctrinâ. Hic senex educaverat institueratque in studiis humanitatis pauperem Adolescentem, nomine Joannem, quem novimus, contribulem nostrum, adeò, ut posteà vir doctissimus evaderet. Florentinus quidam condiscipulus (plures enim discendi gratiâ ad senem confluabant) invidiâ motus, cœpit occultè detrahere apud Magistrum adolescenti, asserens eum veluti ingratum malè de eo et sentire et loqui. Id cum saepius egisset, tunc senex, qui erat prudenterissimus, quanto, inquit, tempore, Joannem nōsti? Cum detractor haud amplius annum respondisset, miror, ait,

te adeò sapientem existimari et me stultum velle, ut putas te melius anno quam me decennio, quo mecum vixit, naturam et mores Joannis nosse. Sapientissima responsio, et detractantem nequitiae coarguens, et adolescentis fidem commendans! Hac si plures uterentur, minor esset invidiae et detractioni locus.

M I T R A.

Idem rogatus ab amico, quidnam sibi vellent duo veluti apices in Episcoporum mitris constituti, respondit significari anteriori Novum, posteriori Vetus Testamentum, quæ ipsi tenere memoriam debent. Procedens ulterius percontator, cum quæsisset quid etiam significanterent duæ veluti corrigiæ, quæ à mitrâ post renes penderent: Neutrum illorum, inquit, Episcopum scire. Faceta responsio et multis Episcopis accommodata.

R 3

IN FR. PHILELPHUM.

Cum in Palatio Apostolico in cœtu Secretariorum, cui et multi viri doctissimi, ut solet, aderant, sermo de impurâ inquinatâque vitâ scelestissimi hominis, Francisci Philelphi, ortus esset, multique multa in eum scelera conjecisent, quæsivit quispiam, an Philephus genere nobilis esset. Tum unus Contribulî ejus, optimus vir et admodum facetus, vultu ad gravitatem composito, apprimè, inquit, maxima is fulget nobilitate. Nam pater ejus semper manè vestes fericas induebat, denotans eum Sacerdotis filium. Vestimenta enim, quibus Presbyteri in sacris utuntur, ut plurimum ferica existunt.

IN EUM DEM.

Tum alter non injucundus vir, non mirum est, inquit, si, Jovis nepos, gesta parentum imitatus, et alteram Europani rapuit, et alterum Ganymedem, denotans cum et virginem Græcam, Joannis Chrysoloræ filiam, ab eo stupratam, jam in Italiā ad vexisse, et quendam adolescentem Patavinum ab eo propter formam in Græciam advectum.

EX NOTARIO LENO.

Erat Avenione Notarius Gallicus, in Romanâ Curiâ admodum scitus, qui, cum publici scorti amore captus artem notariam exercere desisset, quæstu meretricio vitam agebat. Is, cum Calendis Januarii, quod est anni principium, novam vestem induisset, in manicâ lit-

teris argenteis adscripsit verbis Gallicis,
DE BENE IN MELIUS. Vifum est
fibi Lenonis exercitium priori esse hono-
ri præferendum.

XENODOCHIUM.

Cardinalis Baren sis, Neapolitanus gene-
re, tenebat Hospitale Vercellis in Gallia
Citeriori, ex quo parum percipiebat
emolumenti, propter impensas quæ in
pauperes ibi fiebant. Misit ergo de suis
quemdam, Petrillum nomine, ad colli-
gendas pecunias. At ille cum Hospitale
refertum variis languidis ac morbosis,
qui bona loci ipsius absumebant, con-
spexisset, habitu Medici Hospitale ingres-
sus est, visisque diversi generis ulceri-
bus, cum omnes convocasset, nulla,
inquit, medela utilis ad sananda ulcera
vestra adhiberi potest, nisi ex pinguedine
hominis unguentum fiet. Itaque inter vos

hodiè sortem jaciam, quis pro salute
caterorum vivus in aquā poni ac coqui
debeat. Singuli his verbis territi aufuge-
runt, ne mortis fors in eum caderet: eo
modo Hospitale impensâ sordidorum ho-
minum liberavit.

VIR GREGIS.

FLORENTINUS quidam habebat domi
Juvenem, qui filios litteras doceret. Is
diutinā consuetudine, primò ancillam,
tum nutricem, deindè patronam, pos-
tremò etiam discipulos iniit. Hoc cum
rescisset pater, erat enim homo perfa-
cetus, vocato in secretius cubiculum ju-
vene, postquam, inquit, omnes meos
subegisti, quod tibi vertat bene, ne quis
excipiatur à forte, et me quoque subagi-
tes, volo.

D E S O N O.

Erat olim tempore Bonifacii Noni sermo inter quosdam quis ex omnibus jucundior, ac suavior esset sonus. Aliis alium præferentibus, Litus Imolensis, Secretarius Cardinalis Florentini, ejus qui verè Cardinalis fuit, campanulam cæteris sonis jucundiorem esurienti videri dixit. Mos est enim Cardinalibus ut familiam ad prandium atque cœnam sono campanulæ vocent, qui cum tardiusculus sit quandoque, quam ferat multorum appetitus, auditus fert summam esurienti voluptatem. Itaque omnes illum recte sensisse judicarunt, et hi præsertim qui id sæpius fuerant experti.

M U T U S.

PRINCIPI olim Hispano erat filius

adultus linguæ maledicæ et contumeliosæ,
quæ ex re multorum odia contraxerat :
ob eam causam Pater filio, ut perpetuum
fleret, cum indixisset, paruit ille. Ac-
cedit interea ut solemni convivio regis,
præsente Reginâ, ambo interessent. A-
dolescens ad cætera industrius, cum
ministraret, ut mutus, patri, Regina,
quaæ impudica erat, verè mutum surdum-
que existimans, et sibi id conducere,
rogavit patrem ut secum esse filium pa-
teretur. Id cum impetrâset, adhibuit
eum secretioribus rebus, ita ut impudi-
citiae sœpè testis esset. Simili interim
convivio pater post biennium adsuit.
Rex interim viderat sœpiùs adolescen-
tem, quem omnes mutum putabant. Hic
cum Reginæ ministraret, petiit patrem
Rex, casuve an naturâ filius mutus evafis-
set. Neutrum, ille respondit, sed jussu
suo ob linguæ maledicentiam. Rogavit

Rex ut licentiam permitteret loquendi. Cum diutiūs pater restitisset, dicens aliquid scandali fecuturum, tandem Regis præcepto loqui filium, si vellet, jussit. Ille in primis ad Regem conversus, habes uxorem, inquit, eam, quā nunquam aliqua prostituta meretrix impudentior, aut improbior fuit. Confusus Rex prohibuit amplius loqui. Mos est quorumdam ut, licet raro, tamen semper loquantur male.

T U T O R.

Dacconus de Ardingellis, civis Florentinus, relictus Tutor cuidam Pupillo, cum bona illius diutiūs administrasset, omniaque gulæ causâ assumpsisset, tandem, cum posceretur ratio gestorum, ius sus à Magistratu producere Libros Introitūs, ut aiunt, et Exitūs, os et nates os-

tendit, dicens nullos sibi, nisi illos, alterum introitūs, alterum exitūs, libros esse.

DIGITI TUMOR.

FRATER quidam Mendicantium injec-
cerat oculos in commatrem adolescentem
pulchram, maximèque torquebatur amo-
re illius. Cum puderet aliquid inhones-
tum ab eā petere, excogitavit versutia
mulierem decipere. Pluribus diebus
fasciatum detulit indicem digitum, simu-
lans se maximo dolore torqueri. Tan-
dem diutiùs conquerente illo, rogavit
commater, num quæ remedia expertus
esset: multa, ille respondit, sed nihil
profuisse; vno autem medicamento,
quod quidam Medicus suassisset, se uti
non posse, et id tale esse, ut erubesce-
ret proferre. Hortante muliere, ne
puderet loqui quæ ad medelam tanti

morbi spectarent, ille, velut admodum timidus, aut digitum abscindendum esse ait, aut in naturā mulieris esse aliquandiu tenendum, quoad ex calore ulcus maceraretur, sed non audere sc̄ propter honestatem id ab aliquā petere. Comma-
ter, pietate mota, suam operam pollicetur. Ille, ex verecundiā, loco tenebroso opus esse dixit; non enim se in luce ausurum tali obsequio uti. Consensit mulier, nil mali verita. Ille, ut in ob-
scurum ventum est, recumbente mulie-
re, primò digitum, deinde Priapum in
vulvā inseruit, quo facto, ulcus apertum
esse dixit, et saniem emisisse; ita index
liberatus est.

IN BESSARIONEM.

Angelottus, Romanus, Cardinalis, in multis perfacetus, cum Cardinalis Græ-
cus ad Curiam, prolixā de more barba

venisset, mirantibus aliquandiù multis illum barbam non deponere præter consuetudinem cæterorum, Benè se hoc habet, inquit, nam inter tot Capras, percommode residet unus Hircus.

V E N E T U S J U D E X.

C A U S A quædam Testamentaria tractabatur Venetiis apud Judices in certâ Curia sacerulari. Aderant Advocati Partium, quisque sui clientis jus defendens. Alter et sacerdos, testem suæ defensionis attulit Clementinam et Novellam. Tum ex Judicibus grandævus quidam, cui ea nomina ignota erant, truci vultu in Advocatum versus, Quid diabole, tu, inquit, non erubescis coram talibus viris fœminas impudicas et meretriculas nominare, earum verba pro sententiis à nobis comprobari putans. Existimavit vir ille stolidus Clementinæ et Novellæ

non Legum, sed fœminarum nomina esse, quas ille pro concubinis haberet domi.

IN FRIGUS.

Quærenti aliquandò mihi, quomodo nocte frigus in lecto vitaretur, eo, quidam astans ait, quo socius meus, dum vacaret studiis, utebatur. Nam cum semper solitus esset post cœnam ventrem purgare, quandòque eo usu abstinebat; asserens retentum sterlus calefacere noctu corpus, remedium frigoris defuetum.

ASINUS D. CHRISTOPHORO MAJOR.

Prædictor ad Populum in festo Sancti Christophori multis verbis extollebat Sanctum, quod Christum suis humeris portasset, saepius interrogans: Ecquis tan-

nam
et
do
ui.
um
m.
em
at;
ere
de.
ncti
ebat
eris
can.
tam habuisset in terris prærogativam, ut
Salvatorem ferret? Et cum molestius in
hac interrogatione perseveraret, quis
unquam simili fuisse gratiam, ex astanti-
bus facetus quidam frequenti interrogatio-
ne pertensus, Asinus, inquit, qui filium
et matrem portavit.

SOCRUS.

ADOLESCENS quidam Veronensis præ-
stanti formâ adolescentiam uxorem dux-
it. Is cum plus æquo indulgeret matri-
monio, pallorem vultûs macies ac debi-
litas corporis secuta est. Mater filio
sollicita, ac deteriorem morbum verita,
filium rus longè ab uxore ablegavit. Illa,
viri mœrens desiderio, coëuntes passeres
conspicata, abite, inquit, ne si vos so-
crus conspiciat, et vos aliò in diversa
distrahat loca.

S C U T U M.

Genuensis onerariæ navis Patronus, qui in Galliâ conductus à rege adversus Anglicos navigavit, gestabat scutum in quo Bovis caput depictum erat. Conspicatus hunc Gallicus Nobilis, cum id armorum insigne sibi vindicaret, ortâ altercatione, Gallicus Genuensem ad certamen provocavit. Genuensis, acceptâ provocatione, in campum ad certamen nullo apparatu descendit: alter multis impensis ornatisimus in campum constitutum venit. Tum Genuensis, quid est, inquit, propter quod certaturi hodiè invicem sumus? Ille, asfero, inquit, tua insignia mea meorumque priùs quam tuorum fuisse. Tum Genuensis: quænam sua esse diceret? Caput Bovis, ait. Hic Genuensis, non est opus certamine, inquit. Nam hoc, quod porto, non Bovis,

sed Vaccæ est caput. Faceto dicto inanis
Gallici jactantia est elusa.

MEDICUS VRINARIUS.

Mos est in urbe Româ ut infirmi vrina
mittatur ad Medicum , cum uno aut duo-
bus argenteis nummis, ut consulat sani-
tati. Quidam Medicus varia nocte reme-
dia morbis scribebat in cedulis (quas
RECEPTAS vocant.) Eas omnes in saccu-
lum mittebat. Manè , cum urinæ ad eum
deferrentur, postulato remedio, ille
manum casu ponebat ad sacculum, quæ
in manus incideret, sumpturus, dicens,
inter capiendum, petenti , vulgaribus
verbis: PRECA DIO TE LA MANDI BONA,
id est, roga Deum ut sortiaris bonam.
Misera eorum conditio, quibus non ratio
sed fortuna opitulabatur.

HORTATIO AD DEBITOREM.

Perambulabat Perusinus quidam per vicum cogitabundus ac mœstus, quem cum obvius interrogasset quid eum torqueret, exolvere, respondit. Vale, stulte, inquit alter, relinque has cogitationes creditoris.

GRÆCORUM ET GENUENSIMUM BARBA.

Quidam Genuenses habitantes Peræ, (Ea est Genuensium civitas propè Constantinopolim) cum, negotiandi causâ, hanc urbem divertiscent, ortâ inter eos ac Græcos discordiâ, partim ex eis interfecti, partim vulnerati sunt. Cum petretur ab Imperatore justitiam de homicidis fieri, Ille promptè se id facturum pollicitus, barbam Græcis, in pœnam sceleris, radi jussit, quæ multa apud

eos ignominiosa habetur. Prætor Genuensium, qui erat Peræ, se delusum putans, consanguineis Genuensium promisit, ut ipsemet suas injurias ulcisceretur. Sumpto itaque tempore, Constantinopolim ingressi nonnullos Græcos vulnerarunt occideruntque. Ingens querela statim ad Prætorem Peræ ab Imperatore defertur, pœnam maleficii postulante. Ille puniturum se maleficos liberè asserens, die ad pœnam præstitutâ, captos homicidas reliquosque in publicum produci jussit, tanquam illos capite mulctaturus. Convenierant ad famam rei tum Græci permulti, tum Populus universus Peræ, expectantes pœnam, sacerdotesque aderant cum crucibus, veluti elaturi cadavera mortuorum. Tum Prætor, silentio per præconem facto, omnibus maleficii reis culum radi jussit, asserens Genuenses barbam, non in facie, sed circâ nates

ferre. Ità rasurâ et faciei et culi æquata
maleficii pœna est.

CUR ROMANI DEGENERES?

Calendis Maii, Romani varia legumi-
num genera, quæ *Virtutes* appellant, si-
mul coquunt manè eduntque. Franciscus
Lavegius, Mediolanensis, per jocum,
cum is mos recitaretur inter socios, ne-
quaquam mirum est, inquit, Romanos à su-
perioribus degenerasse, cum singulis annis
eorum *Virtutes* edendo absument.

VOTUM.

Cum essem in Angliâ, audivi facetum
dictum cuiusdam Magistri onerariæ na-
vis, qui erat Hiberniculus. Jactabatur mag-
nis in mari fluctibus navi, et tempestati
quassabatur, adeò ut salutem omnes de-

perarent. Magister, si salva navis evadet tempestatem, cuidam Ecclesiæ Dei Genitricis Virginis Mariæ, quæ antè ob similia miracula insignis erat, vovit candlam ceream, instar mali navis. Tum socius cum votum culparet ut difficillimum factu, cum in totâ Angliâ tantum ceræ non esse affirmaret ut talis candela posset confici, Oh! tace, inquit Magister, et quantumlibet Matri Dei pollicear, dummodo periculum evadamus, fine.

A L I U D.

In eamdem sententiam Anconitanus quidam Mercator in Sanctum Cyriacum, quem civitas barbâ promissâ depictum Patronum colit, jocatus est. Jactata magnis aliquandò fluctibus navi, mortem veritus, domum Cyriaco intrâ certum tempus se daturum vovit. Eo elapso, id An̄tisti Ecclesiæ per Confessionem fasus est.

Sacerdos (utile enim id sibi futurum erat) ad exolvendum votum hortatur. Ille se tanto onere exoluturum pollicitus, cum səpiùs, et nou absque reprehensione promissi nimiūm dilati admoneretur, seu molestiā Sacerdotis tam frequenter momentis, seu impietate motus, semel interpellatus, ohe! ne me amplius hāc de re obtundas, ait, nam majorem, quām quā Cyriacus est, jam barbam decepi.

CONJUGII PAX.

MULIER vidua cum diceret Vicinę, se, licet jam de vitā hujus sēculi non cūraret, cupere tamen virum quietum projectā ætate, societatis potiùs et communis vitæ subsidii, quām alterius rei cauſa, cum potiùs de salute animæ quām corporis lasciviā esset cogitandum, Illa inventuram se ejusmodi virum pollicita, postridiè ad viduam reddit, et se comperisse

virum testatur, in quo omnes quas cupe-
ret virtutes inessent, et illum imprimis,
quod ipsa optare videretur, mancum vi-
ribus esse. Tum vidua, istum, inquit,
ego virum nullo pacto volo. Nam si Of-
ficialis, (itâ eniei hominum appellavit
Genitorem) desit, quis Mediator, siquan-
dò, ut sit, altercatio gravior aut dis-
cordia oriatur, constitueret inter nos
pacem?

BREVE ADVERSUS IMPRÆGNATIONEM.

•
ABBATISSAM certi Monasterii cum
amaret Frater Ordinis Minorum, petiit
sæpiùs concubitum ejus. Id deneganti
Mulieri, eò quòd vereretur, ne conci-
peret, et exindè pœnam metuenti, pol-
licitus est Frater quoddam Breve, ut ap-
pellant, se illi daturum, quod si ad col-
lum filo serico suspensum ferret, pro-
hiberet prolèm, ut eo modo secura coi-

T

re cum quocunque vellet posset. Credidit illa quod optabat : Frater mulierem saepius compressit; post tres menses, mulier gravida comperta est. Id resciscens Frater aufugit. Abbatissa se delusam conspiciens, Breve illud disolvit, aperuitque, ut videret quid intus esset scriptum. Verba haec erant vulgaria; ARCA IMBARASCA, NON FACIAS TE SUPPONI, ET NON IMPLEBIS TASCAM: Optima ad prohibendum fœcunditatem Incantatio.

PUER FÄCETE DICAX.

Angelotto, Cardinali Römano, homini mordaci et ad jurgandum prompto, verborum satis, prudentiae parum erat. Ad eum, cum Pontifex Eugenius esset Florentiae, accessit visitandi gratia puer decennis, admodum scitus, usus paucis verbis, oratione satis luculentâ. Admiratus Angelottus pueri gravitatem suavitatem-

que dicendi, ac nonnulla percunctatus ad quæ puer scitè respondit, versūs asstantes, simili ingenio et ità docti à pueritā, inquit, **crescentibus annis decrescunt intellectu**, et stultiores provecta
estate evadunt. Tum puer exemplò: Doc-
tissimus ergò profectò sapientissimusque
præ cæteris vos in teneris annis esse de-
buistis. Obstupuit subitò facetè respon-
so **Cardinalis**, stultiæ ab illo reprehensus,
quem fermè puerum videbat.

S U T U R A.

Discipulus Cerdonis sæpiùs domum re-
dibat, simulans se ibi commodiùs calceos
fuere. Orta ex frequenti recessu suspi-
cione, Cerdo domum cum insperato redi-
set, discipulum subagitantem uxorem re-
prehendit, in quem conversus, pro istius-
modi futurâ, inquit, nedum pecunias
dem tibi, sed habeo malas gratias.

T 2

V I S C R E P I T U S.

NUPTA Adolescentula ad parentes proficiscens, cum per sylvam iter cum viro faceret, conspectis nonnullis ovi-bus quas arietes subigebant, quæsivit cur potius cum illis quam cum aliis coi-rent. Vir, jocando, quæ crepitum facit ovis, inquit, statim comprimitur ab arie-te. Petiit illa numquid et viris id moris esset. Cum vir annuisset, illa statim cre-pitum edidit; vir joco suo deprehensus uxorem cognovit. Cum deindè paulùm vir processisset, iterum mulier pepedit. Vir denuò matrimonio usus est. Cum jam ad finem nemoris pervenissent, fœ-mina, tali ludo gaudens, tertio petum emisit. Tum vir, et jocando et ambu-lando fessus, non si cor cacares, ait, amplius subagitarem.

DICERE ET FACCERE.

Facetus quidam petivit à Religioso, utrum esset Deo acceptius, dicere aut facere. Ille facere cum dixisset: Ergo, ait alter, plus meretur qui facit PATER NOSTER, quam qui dicit.

MISSA.

HORTATUS est Christianus quemdam infidelem Ægyptium, quocum sibi diutina vitæ consuetudo fuerat, cum in Italiam venisset, ut semel interesse in Ecclesiâ, dum Missa solemnis celebraretur, assentiretur; Ille Missæ interfuit. Cum à Christianis rogaretur deinde in cœtu, quid sibi de Cærimoniis et solemnitate Officii videretur, respondit omnia rectè et ex ordine præter unum sibi videotum; nullam enim charitatem in ea

Mis̄a esse servatam, cum unus solus reliquis esurientibus comedisset, ac bibisset, nullā portione cibi ac potūs reliquis impensā.

SACERDOTII VIRTUS.

EPISCOPUS Hispanus iter faciens die Veneris ad hospitium divertit, misisque servo qui pisces emeret, hic non reperiri eos venales, sed duas perdices patrone retulit. Ille eas emi et simul coqui, ac in mensam deferri jusfit. Admiratus servus, qui emptas eas pro die Dominico crederet, quæsivit ab Episcopo, num eas esset esurus, cum tali die carnes essent prohibitæ. Tum Episcopus, pro piscibus, inquit, utar: Multoque id magis admiranti respondit: An nescis me Sacerdotem esse? Quid est majus, ex pane corpus Christi facere, an ex perdicibus pisces? factoque crucis signo, cum eas

in pisces verti imperâset, pro piscibus
usus est.

ARCHIEPISCOPUS QUADRUPES.

ARCHIEPISCOPUS Colonensis habebat in
deliciis fatuum, qui secum in lecto cu-
babat. Cum aliquandò Monialis eodem
in lecto jaceret, sensit fatuus, qui in in-
teriori parte jacebat, plures solito esse
in lecto pedes. Tacto uno, quæsivit,
cujusnam is pes esset. Suum esse res-
pondit Archiepiscopus. Cum alterum,
deinde tertium, ac quartum tetigisset,
omnes Archiepiscopus respondit suos
esse. Tum ille festinus surgens ad fe-
nestrā prodiit, magna voce exclamans:
Accurrite omnes ad videndum
novum et insuetum monstrum. Noster
enim Archiepiscopus quadrupes factus
est. Ità patroni turpitudinem detexit.

Insanior est certè fatuo , qui fatuis delectatur.

I N M O L E S T O S .

Petebat à Pontifice Martino Vº Orator
Ducis Mediolani nescio quid instantiūs,
quod ille concedere dolebat. Cum Ora-
tor importunus instaret, sequebatur pe-
tendo Pontificem usque ad cubiculi fores.
Tum ille ut se ea molestia eximeret,
positā ad genas manu, ho ! dentes summē
doleo , inquit, relictoque Oratore , cubi-
culum ingressus est.

I N A N G E L O T T U M .

Damnabat quidam multis verbis vitam
et mores Angelotti Cardinalis defuncti.
Fuit enim rapax et violentus, ut cui nul-
la esset conscientia. Tum ex adstantibus

unus, opinor, inquit, Diabolum jam vorâsse et cacâsse eum sæpius ob scelera sua. Alter, vir facetissimus, adeò mala caro ejus fuit, inquit, ut nullus Dæmon, quantumvis bono stomacho, illam prænauseâ comedere auderet.

VIS MUNERUM.

Erat olim Florentiæ Equestris ordinis vir nobis notus, staturâ admodum parvus, et barbâ utebatur paulùm promissâ. Quidam fatuus eum irridere cœpit, et in staturam ac barbam jocari, quoties in ipsum in viâ incidisset, adeò importunè, aliquandò ut molestus esset. Hoc Equitis sentiens uxor fatuum ad se vocatum optimo cibo farsit, vestemque dedit, rogans, ne amplius illuderet viro. Promisit ille, et, cum offenderet aliquandò hominem, tacitus præteribat. Hoc admirati adstantes ad loquendum irritabant :

simul quærentes cur nil, ut antea, loqueretur. Tum ille, digito ad os positio, obturavit, inquit, os meum, ut amplius nequeam loqui. Optimus ergo ad conciliandam benevolentiam opifex est cibus.

EXCUSATIO STERILITATIS.

Domini cuiusdam vxor rejecta ac repudiata est à viro post annos aliquot ob sterilitatem. Cum in domum paternam rediisset, objurgavit eam secretò pater, quod non, et cum aliis, creandis liberis operam dedisset. Tum illa, mi pater, inquit, nulla hujus rei residet in me culpa: Omnes enim famulos, etiam stabularios sum experta, an possem concipere, et nullius usus profuit mihi. Doluit filiæ fortunam pater procul existentis & sterilitatis culpā.

SAPIENTIÆ HOSPITIUM.

Joannem Andream, Doctorem Bononiensem, cuius fama admodum vulgata est, subagitantem ancillam uxor deprehendit. Re insuetâ stupefacta mulier, in virum versa, ubi nunc, ait, Joannes, est sapientia tua? — Ille nil amplius locutus, in vulvâ istius, respondit, loco admodum sapientiæ accommodato.

NASI SUPPLEMENTUM.

FRATER Ordinis Minorum, nomine Laurentius, oculos conjecerat in adolescentiam formosam et nuptam vicino. Querens ulterius progredi, petivit à viro, ut primæ prolis compater esset. Præsentiens Frater, qui omnia vestigia adolescentulæ observabat, illam esse pregnantem, viro præfense, accesit ad

mulierem, et tanquam futurorum divinator, dixit et gravidam illam esse, et parituram quod plurimum mœstitia ferret. Mulier de fœminâ suspicans dictum, etiam si femella fuerit, inquit, erit gratissima. Aliud quid gravius mœsto vultu Frater asseverans, scrupulum, quid esset, noscendi injecit mulieri; Sed quod instantius futura rogabat, ille constantius se dicturum negabat. Tandem sua mala noscendi cupida mulier, clam viro, accessito Fratre, multis precibus impetravit, ut sibi, quid id monstri esset, referret. Ille silentio opus esse dictans, tandem ait illam masculum paritoram et absque naso, quæ est turpisima omnium in facie hominis nota. Exterrita adolescentula, et, numquid remedii adhiberi posset, petente, annuit ille, sed certa die opus esse, ut cum eâ concumberet, et se suppleturum viri defectum, et puero additum nasum. Quamvis durum id

sæminæ videretur, tamen, ne infans informis nasceretur, reformidans, præstituta die, se subdidit Fratri. Et, cum ille nondum nasum perfectum esse diceret, saepius cum muliere concubuit. Illa, præ verecundiâ, cum staret immobilis, Frater moveri eam jubebat, ut ex confricatione magis nasus cohæreret. Tandem casu masculus ortus est, et naso admodum protento. Id admirante muliere, Frater nimiam naso perficiendo operam impensam dixit. Hoc ipsamet viro retulit, existimans rem infandam, filium absque naso deformatum nasci; quod et maritus laudavit, et operam corporis non est aspernatus.

IN MENDACES.

Erat Florentiæ quidam adeò mendaciis assuetus, ut nunquam verum ex ejus ore prodiret. Vnus quocum saepius consue-

verat, multisque fallaciis usus erat, cum ei semel mendax obviā fieret, tanquam locuturus, mentiris, inquit. Quomodo mentior, ait, qui nihil dixi? Tum alter: ego, si quid loqueris, aio.

OPTIMA ZELOTYPI CAUTIO.

Quidam in Civitate Eugubii admodūm Zelotypus, Joannes nomine, nesciebat quo maximè modo animadverteret, si uxor cum altero aliquo consuevisset; excogitata calliditate Zelotypis digna se ipsum castravit, eo consilio ut, si uxor postmodūm concepisset, in adulterio fuisse convinceretur.

DE OBLATIONIBUS.

Cum quidam Sacerdos Castri Florentini qui, in Offertorio, quodam die solemnī, ex consuetudine recipiebat à populo,

Illud de more diceret offerentibus, *cen-*
num pro uno accipietis et vitam æternam
posidebitis, vñus senex Nobilis qui num-
mum dabat, auditis his verbis, satis di-
cerem, inquit, si tantum capitale, ut
vulgò dicitur, redderetur mihi.

100 pro 1000.

In eadem sententiâ Sacerdos quidam,
cum exponeret populo suo Euangeliū,
referens Salvatorem nostrum quinque
panibus 5000 hominum saturâsse, errore
dixit pro 5000 quingentos. Tum Cleri-
cus ejus cum submurmurans dixisset
eum in numero errasse, cum 5000 Euan-
gelium referret, Tace, inquit, stulte,
nam vix numerum, quem dixi, credent.

RESPONSUM CARDINALIS.

Visum est mihi in has consabulationes

nostras conferre falsum dictum Cardinalis Avinionensis, viri prudentissimi, quem, cum Pontifices Avinione morarentur, cumque equi plures essent, strati phalera-tique vacui sessoribus pro magnificientia præirent, rogavit eum Rex Franciæ indignabundus, numquid Apostoli eâ pom-pâ usi essent. Tum Cardinalis: Nequaquam, respondit, sed Apostolos eo quo-que fuisse tempore inquit, quo et Reges etiam aliis moribus viverent, cum pasto-res essent et armentorum custodes.

TERRIBILE FACTUM.

Non confabulandi, sed à sceleribus de-terrendi gratiâ, res monstro similis refe-retur. Quidam Religiosus, ex Ordine Augustinensium, Romanus, dum verba haberet ad Populum hâc Quadragesimâ, me adstante, hortareturque ad confessio-nem peccatorum, hoc miraculum sibi

accidisse sex annis antea dixit. Cum noctu in Basilicā Lateranensi cum aliis surrexisset post medium noctem, ad matutinas horas Deo canendas, ait vocem ē sepulchro, quo antea 18 diebus quidam Romanus civis conditus fuerat, prodisse, sēpius compellantem ut se adirent: Illos ad primam vocem territos; tum paullum confirmato animo, quo vox trahebat, accessisse, ac subinde mortuum dixisse, ne timerent, sed irent, calicemque afferrent et lapidem submoveant. Quo facto, surrexisse mortuum ac hostiam sacratam, quam antē mortem sumpserat, in calicem spuisse: Tum dixisse se damnatum maximis cruciari pœnis, eo quod matrem filiamque cognoverat, quæ scelera nunquam suisset confessus: his dictis cadaver recubuisse.

CONCIONATORIS ASININA Vox.

Quum Religiosus ad Populum prædi-
 eans sæpius, ut stultorum mos est, ma-
 gnâ voce clamitaret, quædam ex astan-
 tibus fœminis ad exclamantis veluti rugi-
 tum plorabat. Hâc re sæpius animadver-
 si, Religiosus, existimans mulierem ver-
 bis suis, ex zelo Dei et conscientiâ, mo-
 tam fieri, ad se vocatam rogavit, quæ
 causa esset gemitûs & quo dolore agitat.
 lacrymas illas pias, ut putabat, effunde-
 ret. Illa verò vocibus et clamoribus eju-
 impulsam se acriter animo commoveri
 dolere respondit: se enim viduam es-
 cui olim Asellus à marito esset relictus
 ex quo partem sui victûs traheret, cum
 sæpius, ut Religiosus ille consueverat
 rugire die noctuque solitum: Hunc de-
 functum se miseram sine subsidio reliqui-
 se. Itaque cum prædicantem illum audi-

et magnis vocibus resonantem, similem illum voce asino suo videri, cuius recordatione commota ad flendum, etiam invita, impelleretur. Stultus ille, latrator potius quam prædicator, sua stultitia confusus abiit.

NUNQUAM NEGANDUM.

Florentinus, jam senex, uxorem duxit adolescentulam, quæ à matronis edocta, primo insultu noctis obsisteret viro, que primo prælio arcem traderet, rejuvit congressum. Vir, ad navigandum lenis ad id impensâ operâ velis paratus, sibi illam renitentem sensit, quæsivit, sibi non obsequeretur. Cum virgo dolorem capitum causata esset, vir, deissa virgâ, in aliud latus revolutus, que ad diluculum dormivit. Puella viens se non amplius peti, dolensque consilium datum, et se postulatis non

consensisse, excitato viro, dixit, se non
amplius dolere caput. Tum ille, at ego
nunc doleo caudam, respondit, uxore vir-
gine, ut erat, relicta. Sanum igitur con-
sillum est accipere rem proficuam, cum
datur.

BRACCE DIVI FRANCISCI.

Mulier mota, ut existimo, bene agen-
di conscientia, confitebatur peccata sua
Religioso ex Ordine Minorum. Hic, inter-
loquendum, exarsit in concupiscentiam
carnis, et, tandem multis verbis mulier
in voluntatem suam traducta, quærebatur
facultas et locus rei consciendæ. Placuit
ut mulier, se ægram fingens, hunc Fra-
trem pro Confessore ad se vocaret. Con-
suesse enim solos ejusmodi homines re-
linqui, ut, remotis arbitris, quod ad ani-
mam spectat, libera sit loquendi facultas.
Illa, sicta ægritudine corporis, lectum

ingreditur, dolorem pergrandem simulat,
Confessorem accersit, qui, ut ad eam-
dem venit, cum cæteri abissent, solus
solam sæpius cognovit. Cum diutiis mo-
rarentur, interventu aliorum, Frater,
veluti nondum perfecta confessione, abiit,
postridie reversurus. Et quidem redit,
mulieris suprà lecticam braccis positis,
priorique modo peccata excutit. Vir
non nihil suspicans de tam longâ confessi-
onis morâ, cubiculum ingreditur. Ille,
subito interventu percussus, bracas obli-
tus, abiit. Maritus, braccis visis, ex-
clamat adulterum, non Fratrem esse,
totaque domus ad bracarum aspectum
facinus indignum conclamat. E vestigio
Primarium Cœnobii vir clamitans conve-
nit, indignum factum queritur, mortem
malefico minatur. Alter, qui senex erat,
iram comprimit, asserens illum in pro-
priæ familie suumque dedecus exclama-

re; taciturnitate et reticentia esse opus, ut contegeretur crimen. Ille ita rem palam esse, repertis braccis, ait, ut nequeat celari. Senex ad id remedium proficitur; asserturum se enim illas S. Francisci bracas esse, quas Frater ad liberandam mulierem portarit: accessu rumque eò cum processione, et pompa bracas publica reportaturum. Probato consilio, Primarius Fratres convocat, ac cum Cruce, vestibusque sacris domum illius accedit, bracasque devotè capiens, et, tanquam reliquias religiosas, sub pellum sericum suspensis manibus ferens, tum viro, tum matri, tum reliquis obviis exosculandas porrexit, et magna cum cærimoniam et cantibus ad Conventum deductas in Sacrario cum cœteris reliquiis locavit.

B R E V E C O N T R ò P E S T E M .

Nuper, cum ivissem Tibur, cupidus vi-
dendi liberos, quos eò pestis caufâ ex urbe
miseram, audivi rem dignam risu et con-
fabulationibus nostris. Paucis anteà die-
bus, Frater quidam, ex iis circulatoribus, in
vicinis castellis ad rusticos prædicans, pol-
licebatur se daturum **eis certum**, ut aiunt,
Breve, quod ad collum qui gestarent,
nunquam peste possent perire. Stulta
plebecula, hâc spe commota, pretio quo
poterant Brevia redimentes ad collum filo
virgineo suspendebant. Edixerat autem
Frater, ne quis Breve ante diem decimum
quintum referaret; id si fecisset, virtutes
amisurum. Multis contractis nummis,
Frater recessit. Brevia postmodùm lecta
sunt, ut est cupiditas hominum nova cog-
noscendi: In eis vulgaribus verbis scrip-
tum erat.

*Donna, si fili, et cadeti lo fuso,
Quando ti flecti, tien lo culo chiuso,
Hæc sunt Latinè:*

*Mulier, si nes, et cadit tibi fusus,
Quando te flectis, tene culum clausum
Hoc omnium Medicorum præcepta exu-
perat, et medelas.*

Os CLAUDENDUM.

Angelottus, Romanus, admodum loquax
et maledicus, nemini parcens erat. Cum
culpa ipsius temporis, ne dicam stultitia
hominum, Cardinalis esset factus: Aliquam
diū, ut moris est, in secreto consistorio
.Cardinalium tacuit: vulgò enim clausum o-
tenere novos Cardinales aiunt, donec Pon-
tificis permisu loquantur. Cardinalis sanc-
ti Marcelli certo die cum ab eo quis petis-
set, quidnam in consistorio egisset:
egos, inquit, aperuimus Angelotto. Tum

ego,

go, satius, inquam, consultiusque fuisset
li os serā validā oclūsisse.

IN PETITIONES.

Ab Redolpho Camerensi, cuius supradicimus, quidam Nobilis ex Piceno dono
petivit equum, cui tot conditiones ad pul-
chritudinem virtutemque adjecit, ut nullo
acto talis equus inter sua armenta repe-
ri posset. Tum Redolphus, quo illas
voluntati satisficeret, equam et stallionem,
vulgò aiunt, ex suis elegit, aequo autem
destinavit: ingentia se ei instrumenta
mittere, quibus equum suopte modo con-
ceret, eum nullus ejusmodi, prout pos-
sisset, inter suos reperiretur. Hæc
erba monent, ne adeò exquisita petantur:
aut difficilia sint, aut negentur ho-
nestè.

OPTIMUM PATROCINUM.

QUÆDAM in urbe quam novimus Mulier, corporis quæstu vitam ducens, habebat filiam grandiorem natu, admodum pulchram, quam Veneri dedicaverat. Orta inter ipsam aliquando et vicinam suam ejusdem pròfessionis contentionè, ad iuria et verborum contumelias pervenerunt. Cum vicina, quorumdam majorum auxilio confisa, matri et filiæ acriter minaretur, tunc illa tacto filiæ de super femore, Hoc mihi salvet et custodiat Deus, inquit, quæ tutæ omnia tua verba et minas contemno. Optimè quidem respondit; nam egregio patrocinio, et quo multi dilectabantur, fidebat.

ASINUS PERDITUS.

SACERDOS quidam meridiæcum uxore

justici jacebat in lecto, sub quo latebat
justicus, ut Sacerdotem deprehenderet.
Cum Sacerdos labore forsan nimio in
quamdam levem vertiginem incidisset,
nescius virum sub lecto absconditum, to-
tum orbem terrarum mihi videor conspi-
ere, inquit. Tum Rusticus, qui pri-
è Asinum perdiderat, injuriarum obli-
q[ue]s, ho! respice, quæso, ait, an sicubi
num meum forsan videris.

VIR SIBI CORNUA PROMOVENS.

Cum essem in Anglia, Fulloni res ri-
enda, et haud rejicienda à nostris confa-
uitationibus, contigit. Is cum uxorem ha-
ceret, multosque præterea in familiâ ju-
venes atque ancillas, injecit animum in
nun earum, quæ pulchrior atque venus-
or videbatur. Cum eam coitus requi-
sset, saepius illa rem detulit ad matro-
rem; ejus consilio assentitur, patrono-

Placuit diem atque horam in locum se-
cretum , ac subobscurum , ubi Matrona
intuit pro Ancilla . Accessit vir , muliere in qua
cognovit , nesciens uxorem esse . Perac-
to opere , exiens à conclave , quid egis-
set , narravit uni ex Junioribus , cumque
status est , ut etiam ipse ancillam , prouide-
re debat , subagitaret . Accessit ille , quem
mulier pro viro accepit , nihil locuta .
Cum post eum et item alter à viro missus
esset , mulier existimauit maritum esse ,
terram congressum passa est , et ipsa vi-
rum , et ille ancillam esse opinati . Di-
gnosca occulte postmodum à loco mulier
noscet maritum redarguebat , qui in se es-
set remissus , et in ancillam adeò libidi-
nibus , ut una die ter se pro ancilla cogno-
visset . Dissimulavit vir errorem suum ,
et uxoris , cuius ipse causa fuisse , pecca-
tus .

CONFESSIO THUSCA.

Quidam, qui sororis pudicitiae non perciperat, Romam accessit, criminis confundi causâ, Confessorem quærens, qui Thuscus foret. Ostenso homine, accessit, primùm petens an loqui Thuscè possset. Annuente illo, inter cœtera delicta dixit, se, cum esset in cubiculo solum cum sorore, tensa balistâ sagittasse illum. Tum Confessor, o scelus, inquit! numquid sororem occidisti? — minimè, respondit ille: sed tu non intelligis sermonem Thuscum. — Novi satis, alter ait, cum sim ibi genitus; nempè dixisti, tensa te balistâ sagittasse sororem. — Non, ait ille, ita intelligo, sed dico me teneisse balistam, et impossuisse sagittam, et in sororem misisse. — Num tu vulnerasti eam, inquit, aut faciem, vel ali quod membrum lœsisti? — Oh! respon-

dit ille , nescis sanè loqui Thuscè : — atqui alter : verba quæ dicis novi . — se cave ne tu loqui Thuscè ignores . No dico me sororem vulnerâsse , sed sagittam tensâ balistâ emisisse . Cum Confes for dissimularet se ignorare quæ dicerentur , ille verò iteraret , Confessorem non intelligere Thuscam linguam , repetens balistæ et sagittæ casum , nisi aliis verbis utaris , ait Sacerdos , quid sentias , ignoro . Tum alter , cum diù pudore tergiversatus esset , tandem vulgaribus verbis dixit apertè sororem suam se compressisse . Hic alter : nunc tu loqueris Thuscè apud Thuscum , inquit , te planè intelligo , et impositâ erroris pœnitentia recessit .

PUGNA PICARUM ET GRACULARUM.

Hoc anno millesimo quadringentesimo quinquagesimo primo , mense Aprili , re

monstro similis accidit in confinibus Gallicis, et ejus quæ nunc dicitur Britannia; Picæ et Graculæ aves, aciebus instructis in ære, immenso clangore, per universum diem acriter pugnârunt. Victoria penes Graculas stetit: ex eis ad duo, ex Picis, ad quatuor millia in terrâ mortuæ sunt repertæ: quid id prodigium ferat tempus ostendet.

S E R E N A T E S,

Retulit in cœtu hominum mihi familiaris, Florentinum quemdam quem nosset uxorem formosam habuisse, quam multi proci sequerentur. Ex eis quidam Serenates, ut aiunt, cum sæpius noctu, accensis cereis, ut moris est, in viâ propè domum caneret, vir admodum facetus, semel tubarum cantu excitatus, cum surrexisset de lecto, ad fenestram cum uxore accesit, conspectaque tumultuantum et lascivientium turbâ, magna voce astan-

tes rogavit, ut ad se paulum respicerent.
 Cum oculos omnes ad eam vocem sustinissent, ille, exerto, et extra fenestram porrecto, cuius erat copiosus, Priapo, inanem laborem et inutilem sumere illos ait, cum viderent se habere, unde etiam uberior quam ipsi possent, uxori satisfaceret; Itaque consulere, ut huic suæ molestiæ parcerent non profuturæ; quo perfacet dicto, à superflua cura destiterunt.

CAUSA GRACILITATIS.

FRANCISCUS QUARTENSIS, Mercator Florentinus, morabatur Genuæ cum uxore et familia. Hujus filii macilenti erant et graciles corpore; Genuensium autem filii habiliores sunt et robustiores. Petivit quidam ex iis à Francisco, cur filii ejus ita tenues essent, et natura imbecilles, Genuensium verò non item. Tum ille, causa est, inquit,

in promptu. Ego enim solus filios meos procreo: vobis verò ad liberos procreandos multorum subsidia opitulantur. Genuenses quippe, sumptā uxore, paulò post navigant, uxores desolatas viris aliorum præsidio, ut aiunt, annis pluribus relinquentes.

FACTA SENIS PETITIO.

Adiecit et alter similem fabellam Florentini quoque vicini sui qui, cum esset aetate maturâ, uxorem duxerat juvenem. Hanc amare cœpit Ricardus de Albertis, adolescens nobilis ac pulcher, qui, sono et cantu perstrepentibus in viâ plurimis, noctu hominem à somno sæpiùs excitabat. At is demum ad Benedictum Adolescentis patrem profectus, narrata priori eorum consuetudine, et mutuis officiis, post longam querelam, graviter questus est se nihil commeruisse, cur ejus

filius se vellet occidere. . Ad hæc pater
stupens, idque ægro animo ferens, res-
pondit se id facinus prohibitum, e-
simul rem sibi narrari postulat, quo filium
posset acriùs compescere. Tum alter,
uxorem meam , inquit, petit filius tuus,
sæpiùsque suis tibiis et sonitu, me ei-
uxorem dormientes noctu fuscitat, quo
fit ut vigilans, ultrà quām vires ferant,
uxorem, ne alium appetat, coner suba-
gitare. Quod cum sæpiùs accidat, jam
deficiunt ad id opus vires; nī tuus filius
ab incœpto desistat, jam tali vigilia pe-
ream necesse est. Quo joci genere Ri-
cardus, Patris monitu, haud amplius
illi molestus fuit.

DOCTI AB INDOCTO CONFUSI.

Cum plures Religiosi de ætate et operi-
bus Salvatoris nostri , et, quomoddò post
trigesimum annum prædicare cœpisset,

colloquerentur, quidam rudis literarum astans, quæsivit ab eis, quid primum Jesus fecisset, postquam trigesimum annum excessit. Cum alii hæsitarent, alii varia sentirent, Nescitis, inquit ille, cum vestra doctrinâ, rem cognitu facilem. Petentibus illis quid primum egisset, Trigesimum primum annum ingressus est, ait. Omnes, oborto risu, facetum hominis dictum commendârunt.

[SALSÈ DICTUM.

Carolus Regii, Mercator Florentinus, ex his Mensariis qui Romanam Curiam sequuntur, accessit Avignonem, prout moris est mercatorum, qui in diversis Provinciis negotiantur. Romam deinde reversus, in convivio domesticorum, cum quæreretur ab eo inter loquendum, de vita et moribus Florentinorum, qui Avinio-ne commorabantur, respondit, gaudere

onines et alacres esse. Nam quicumque ibi per annum suisent, dementes efficerentur. Tum Aldigherius quidam ex convivis, homo perfacetus, rogit Carolum, quanto tempore ibidem commoratus esset. Cum sex menses Carolus respondisset, tum alter, peroptimo, inquit, ingenio, Carole, extitisti, qui quod alii anno solent, tu sex mensibus perfecisti. Risimus omnes falsum hominis dictum.

MULIERIS RESPONSUM.

Juvenis quidam Florentiae amore calebat mulieris nobilis atque honeste, quam ad templa et quocumque diverteret frequentius sequebatur. Hic cum sociis tempus sibi et facultatem dari optabat, quo mulierem paucis verbis à se ad id præmeditatis et compositis posset alloqui. Cum semel ad templum sanctæ Luci

fecto die mulier accessisset, tempus loquendi adesse ex sociis unus ait, cum vidisset eam solam ad fontem adire aquæ benedictæ. Ille, velut amiso spiritu stupidus, hortante atque impellente socio, propè mulierem adiit; oblitusque eorum que cogitaverat, cum neque auderet loqui, socius autem instaret ut saltem verba funderet, Tandem ille: Domina, inquit, ego sum vester servitalis. Ad que verba subridens fœmina, satis superque famulorum habeo, inquit, domi, qui et eam verrant, et scutellas ac incisoria lavent, ut pluribus mihi servitalibus non sit opus. Riserunt socii et hominis stupiditatem, et bellum mulieris responsum.

IN JACTATORES.

Tempore quo Fridericus Imperator (qui in Bonconventu, oppido Senensium,

defunctus est) propè Florentiam ad secundum lapidem, ut hostis, castra posuit, multi nobiles ad tuendam patriam arma sumpserant, castris hostium insultantes. Tum quidam ex nobili familiâ jactabundus, ascenso equo armatus, extra portam extenso cursu ferebatur, increpans tarditatem cœterorum, qui veluti timidi tardius incederent, seque, vel solum, clamitans cum hostibus congressurum. Cum miliaris spatiū currēdo et vires jactando transegisset, videns quosdam vulneribus confectos ab hostibus reverti, cœpit paulatim incedere tardius, lentoque passu proficisci. Audito verò hostium cum civibus pugnantium clamore, conspectaque à longe præliantium pugnâ, grādum fixit immobilis. Cum quidam, qui ejus jaqtatoris verba audierant, cur non ulterius progrederetur ad pugnam, rogarerint, tum ille, cum aliquamdiū siluisset, tandem, non sentio me ita forteum

et strenuum armis esse, ait, ut persuase-
ram mihi. Pensitandæ sunt animi et
corporis vires, neque plus promittendum
quam queas præstare.

M O N S T R U M.

Vereor, ne id quod his nostris confabu-
lationibus inferam, cœteris fabulosius vi-
deatur, cum et natura repugnet, et præ-
ter modum videatur mirandum: ita ta-
men verum esse compertum est, ut im-
pudens videatur, id negare. Quidam,
Jacobus nomine, qui tempore Eugenii
erat in Romanâ Curiâ, ex his qui vocan-
tur Copistæ, cum ad patriam Noviomum
in Galliam redisset, incidit in morbum
gravem et diuturnum. Longior esset fu-
tura narratio, si omnia recensere velim,
quæ sibi in morbo asserit contigisse.
Tandem post annos multos, anno sex-
tῳ Nicolai Quinti, Pontificis, reversus

ad Curiam, ut iret ad sepulcrum Salvatoris nostri, nudus et inops (nam in itinere inciderat in latrones) diversi apud Curiales, vicinos meos, honestissimos viros, quibus ante fuit notus. In biennio jam post morbum dicit se neque comedisse, neque potassse, cuius rei periculum factum est saepius. Homo macerrimus est, sacerdos, et sanguinis, ut qui officium continuè dicat, et Missam, me vidente, audierit. Plures et Theologi et Physici cum de eo serio locuti sunt, rem contrà naturam aiunt, sed ita certa est, ut pervicacis sit id non credere. Concursus fit ad eum quotidiè hominum percontantium. Multi varia de hoc sentiunt: Sunt qui existiment corpus illud à dæmone habitari. Sed nulla signa in eo apparent nisi prudentis viri, probi et religiosi, qui hodiè quoque scribendi exercitio vacat. Alii humorem melancholicum asserunt.

præbere nutrimentum. Cum ipso ego-
met sæpius sum collocutus, falsa exis-
timans quæ dicebantur. Is quoque non
minus quam reliquos se ex hoc admi-
nari dicit. Non tamen subito, sed pau-
latim in hanc consuetudinem descendit.
Ego rem hanc magis admirarer, nisi
revolvens nuper quosdam annales, quos
in Gallia olim transcripsi, legisset idem
tempore Lotharii Imperatoris, et Pa-
schalis Papæ, anno domini MCCCXXI,
contigisse. Puellam scilicet duodecim
annorum in territorio Tullensi, villa
Commertiaci, post assumptam in Pascha-
te sacram communionem, primò per
decem menses pane, deinde triennio
potu et cibo abstinuisse, postearedis-
se ad priorem vitam. Quod et iste de-
bet sperat futurum.

ASINUS ERUDIENDUS.

Tyrannus ad exhaustendum bonis subditum, qui se multa facturum jactabat sub gravi pena præcepit ut asinum litteras doceret. Ille impossibile ait fore nisi multum temporis sibi in erudiendis asino concederetur. Petere quantum vellet jussus, decennium impetravit; deridatur ab omnibus, quoniam rem impossibilem suscepisset. Me amicos solatus null timeo, inquit: Nam interim, aut egredi, aut asinus, aut dominus; quibus verbis ostendit salutare esse rem difficilimam in longum protrahi ac differri.

SACERDOTES IGNORANTIA.

Socius quidam, in festo Epiphaniæ, narravit mihi stultitiam ridiculam sacerdotum concubilis sui. Sacerdos fuit, inquit,

qui populo nuntians Epiphaniæ celebritatem futuram, cras, ait, summâ devotione veneremini Epiphaniam, maximum enim et præcipuum festum: nescio autem vir fuerit an fœmina, sed quidquid extiterit, à nobis est summo timore hic dies custodiendus.

VIRI CORPULENTI JOCUS.

Equestrem quemdam admodùm corpulentum urbem Perusium ingressum, cum permulti (naturâ enim ad facetias sunt prompti,) anteriori, contrâ morem, equi parte, jocando *mala* ferre dicerent; Ille faceto responso, atqui itâ opus, inquit, in urbe furibus ac latronibus referta.

CONVERSIO FŒNERATORIS.

Ad senem quemdam fœneratorem qui artem se defuisse simulabat, accessit ho-

mo pecuniam sub fœnore sumptuosa
tulitque in pignus crucem argenteam, i
qua inerat portiuncula ligni crucis Salva
toris nostri. Cum peteretur à sene, u
pecuniam mutuaret, Ego, inquit, a
hoc fœnerandi peccato jam destiti: se
vade ad filium meum, ait, et nomen
dixit, qui animam profligavit ac perdi
dit, ut mutuet tibi; misitque domesticum
cum illo domum filii monstraturum. Cum
jam absent longius, heus tu, inquit do
mestico, Dic filio, ut meminerit dedu
cere de pretio ligni pondus. Noluit qu
ad conscientiam se redire finixerat, ut
filius lignum crucis æstimaret pro argen
to, id vilius argento putans. Facillime
res in suam naturam reddit.

QUÆ GENES MENTULATION?

SCORTUM erat Venetiis vulgare, ad
quod diversarum gentium viri accederent.

Quæsivit aliquando ab eo quispiam, quæ
ibi hominum natio majori membro virili
esse videretur. Mulier è vestigio Vene-
tos respondit. Cum causa postularetur,
quoniam, inquit, tam longo sunt Priapo,
ut cum saepius in remotissimis, et ultrà
mare sitis Provinciis versentur, tamen
cum uxoribus coëant et liberos procreent.

A V I C U L A.

Quidam aviculas capiens in caveâ re-
clusas, stricto manibus capite, interficiebat.
Interim casu lacrymam cœpit emittere.
Tum una ex reclusis ait reliquis: Bono
stis animo. Nam, ut video lacryman-
tem, nostri miseretur. Hic senior ex
eis, o fili, inquit, non ad oculos respi-
ce, sed ad manus, non ad verba, sed
opera, monstrans esse à nobis respicien-
tium.

C A T E N A.

Ordinis Equestris quidam Mediolanensis miles glorioſus, qui Orator Florentinus venerat, quotidiè in ostentationem versas varii generis ad collum catenam deferebat. Hujus inanem jactantiam dicens Nicolaus, vir doctissimus et ad iocum promptus, cœteri stulti, inquit, unicatenâ se vinciri patiuntur. Hujus autem insanía tanta est, ut non sit unde catalogus contentus.

IN INCONSULTOS.

Bellum quod inter Pontificem Gregorium XI et Florentinos est gestum, Piceni et omnes fermè Ecclesiæ Romanae Provinciæ à Pontifice desciverunt. Oratio Ravenatensium, Florentiam misfus, gratiatus est apud priores ob restitutam eam.

Florentinorum ope libertatem, multisque
erbis in Pontificem suosque ministros,
principiè contra dominos omnes et
mannos invectus, malum eorum regi-
men et facinora detestatus, nulloque ad-
bito respectu Redolphi Domini Came-
ni, qui tum Dux Florentinorum aderat,
eiusmodi legati audirentur, diutius
et facinus est in eorum detractioñe. Tum
Redolphus petens ab Oratore illo, cuius
auctoritatis aut artis esfet, cum ille Docto-
rum juris civilis se diceret, quæsivit
quatum tempus legibus operam dedisset.
Cum ille amplius decennio respondisset,
quam velim, inquit, ut saltē annū
discretionis studio vacasses: Stultum il-
lum judicans qui tam multa, se præsente,
contrari Dominos effudisset.

OLEUM EFFUSUM.

QUIDAM arbiter inter duos litigantes

datus accepit ab uno urceum olei, eā f
et pollicitatione ut pro se judex sente
tiam ferret. Hoc sentiens alter porcu
pinguem misit judici, rogans ut sibi fav
ret. Tulit ille sententiam pro porco
quod resciens alter cum et fidem datam
et oleum misum apud judicem querere
tur, Porcus, inquit, quidam domum
venit, et invento oleo vas effregit, at
que oleum dissipavit, adeò ut tui fueris
oblitus. Optima venalis responsio.

C A L V U S.

JUVENCULÆ duæ cum essent ad fenes
tram domūs suprà hortum sitæ, exhiba
hortulanus senex et calvus ad sumendum
cibum, quem cum illæ vidissent calvitii
deformem, petiverunt, num cuperet scire
quo pacto pili nascerentur. Assentiente
illo, joci causâ dixerunt, ut caput aliquan
dō urinâ lavaret uxoris. Tum ille ad

tas versus, hanc vestram medelam, ri-
dens inquit, nequaquam veram esse, luxoris
nece factum comprobavit, quæ, licet
hunc socium meum, Priapum manus os-
tendens, jam triginta laverit annis, ta-
men nulli in eo pili exorti sunt.

MESSER PERDE ET PIATO.

Henricus de Monteleone, causarum pro-
curator erat in Romanâ curâ, senex ad-
modum, et parùm in eâ facultate pre-
dictus: Vnde *Messer Perde et Piatto* vul-
gariter appellabatur, id est, *dominus*
perdens lites. Cum semel ab eo pos-
tuaretur, cur in singulis semper causis
succumberet, quoniam nullus, inquit,
nisi injustitiam petens, litigatus patroci-
num meum petit, ut necesse sit me sem-
per esse in causa iniquâ inferiorem. Fac-
tum ignorantis hominis responsio.

VIATORIS VACUI ASTUTIA.

Viator quidam esuriens, cum diversisset ad cauponulam, ventrem cibis potuque . farcivit. Petente pecuniam caupone, ait nullos sibi esse nummos sed cantilenis se satis esse facturum. Tabernarius non cantu, sed pretio sibi opus esse respondit. Tum alter, si eam cantionem dicam, quæ placeat tibi, num ea pro pecunia contentus eris? Annuentे caupone, cœpit viator canere, et, at ea placeret, interrogavit. Cum abnuisse set caupo, unam et deinde alteram cecinit. Nullius cantu sibi satisficeri illi testatus est. Hic viator: Dicam ergo nunc, inquit, eam quæ tibi sit placitura. Et, arrepto marsupio, dissolventi similis, cœpit cantionem, quæ viatores usus consueverunt, METTI MANO ALLA BORSA. e PAGAL'OSTE, hoc est, immittit manum

bursæ, et satisfac hospiti. Hæc dicta,
numquid illa placeret, rogat. Placet
hæc, inquit hospes. Tum viator: sa-
tisfactum est igitur tibi ex pacto, ait,
postquam hæc cantio placuit tibi. Ita
usque solutione discessit.

FACETA RESPONSIO.

Civis noster, mihi amicissimus, est
admodum gracili corpore ac macilentus.
Admirante quodam hujus rei causam,
sicutus quidam, quid miraris, inquit,
quod est in promptu? Semihoram quip-
pe hic in cibo capiendo sedet: In seces-
sione ad emittendum duas. Mos enim illi
ergo est, ut plurimum temporis in purgando
intrem impertiatur.

MULIERIS CALAMUS.

MATRONA è nostris, honestissima mu-

lier, quærenti Tabellario numquid Literarum ad maritum dare vellet: abera enim longius Reipublicæ Legatus; Quomodo, inquit, possum scribere, cum vir calamus detulerit secum, pugilare vacuum reliquerit.

DEI AMICORUM PAUCITAS.

Ad ægrum quemdam perfacetum, qui gravi morbo diutiùs torquebatur, accessit Religiosus, hortandi gratiâ. Cum verò inter cœtera consolationis verba, dixisset solere Deum, quos diligeret, hoc pacto castigare, et incommodis afficere, non mirum est, inquit ægrotus, si tam paucos habet amicos, habiturus, si ita tractaret eos, etiam pauciores.

IN QUÆSTUARIOS.

Religiosus, ex his Quæstuariis, quæ

pro sancto Antonio Eleemosynam petunt, Agricolæ dandum sibi nescio quid frumenti persuasit, ea pollicitatione, ut assereret res omnes suas, et oves præsertim, per eum annum salvæ atque incolumes fore. Hujusmodi Rusticus promissis fidens, cum oves licentius vagari permisisset, Lupus plures ex eis comedit. Quia ex re indignatus Villicus, cum anno altero Quæstuarius pro frumento rediret, negavit se quicquam daturum, et simul questus est inanes suas suisce pollicitationes. Sciscianti causam respondit ab Lupo oves suas raptas. Lupus, inquit alter, ho! ho! Mala ea bestia est, et absque fide: cavebis ab ea. Non enim S. Antonium tantum, sed ipsum Christum, si posset, falleret. Stultum est iis fidere quorum exercitium in fraudando consumit.

COMPENSATIO.

QUIDAM, seu serio, seu sacerdoti
Iudendi causâ, ad eum adiit, asseren-
se peccata sua confiteri velle. Iesus di-
cere quæ meminerat, ait nescio qui
se ab altero clam furatum, sed illum
multè plus eripuisse sibi. Tum sacer-
dos, alterum, inquit, pro altero com-
putetur, quoniam pares in facto estis.
Addidit etiam se alium quempiam ver-
berasse, et se quoque ab eo vapulasse.
Eo modo sacerdos parem fuisse culpat
et paenam dixit. Plura simili modo
cum retulisset, semper sacerdos alte-
rum pro altero compensandum respon-
debat. Tum ille, Restat nunc, in-
quit, peccatum ingens, quod dicere
vereor atque erubesco, tibi præsertim
ad quem maximè spectat. Cum hortar-
etur eum sacerdos ad deponendam ve-

recundiam et liberè confitendum cri-
men, et ille diutius recusasset, tan-
dem motus exhortantis sacerdotis ver-
bis, Ego, inquit, sororem tuam cogno-
vi. Tum sacerdos: Ego matrem tuam,
sit, sæpè futui, ità ut de reliquis al-
terum alterius culpam luat. Ita pari-
tas criminum peccatorem absolvit.

R E T I A.

ADOLESCENS quispiam, Florentiæ, de-
serebat ad Arni fluvium retia, quibus la-
vantur lanæ. Huic obvius dicax puer,
ridendi illius gratiâ, Ad quod cum isto
reti pergis aucupium! inquit. Tum ille,
ad exitum Lupanaris vado, ut, extenso
ibi reti, capiam matrem tuam è vestigio.
Alter, heus! inquit, pulsa loca diligen-
tiùs; nam et ibi quoque reperies tuam.

ASPERSIO MENSÆ.

Nobilis in Ungariâ Adolescens à quodam Nobiliore, quocum sibi affinitas erat, ad prandium vocatus, accessit cum famulis, equester, cum abesset longius. Cum ex equo descendisset, viri mulieresque cibiam prodeunt, adolescentemque è vestigio, nam hora erat tardiuscula, ad triclinium in convivio paratum dducunt. Lotis deinde statim manibus, in mensâ inter duas formosas adolescentulas, hospitis filias, adolescens collocatur. Qui, emitendæ urinæ cupiditate p̄e pudore ractus, neque ullâ datâ divertendi facultate, inter edendum, mingendi cruciatu ita vexabatur, ut ciborum cogeretur oblis-ci. Cum omnes suspensum animi remissioremque in sumendo cibo viderent, adhortabantur ad edendum. Ille, dolore motus, dextrâ manu subtus mensam posita,

Priapum occultè exertum, in alteram ocrearum, mingendi gratiâ demisit. Adolescentula dextræ proximâ, heus! ede alacriter, inquiens, brachiumque subito apprehendens, manum extulit suprà membrum virilia tenentem mingentia, ex quo urinâ mensa respersa est. Ad tam infossum spectaculum risere omnes, adolescenti admodùm verecundiâ perfuso.

MULIEBRIS VAFRITIES.

MULIER, propè Florentiam, publici hospitis uxor admodùm liberalis, cum quodam cuius usu tenebatur, cubabat in lecto. Accessit interim de improviso et alter, idem quod prior facturus, quem præfentiens scalas ascendentem mulier, atque obviâm factâ, acriter eum jurgare, ecclâ aditu arcere cœpit, asserens non esse tempus quo ei satisieri posset, ro-

gansque ut è vestigio labiret. Reniten-
do altercandoque cum aliquandiù tem-
teretur, superveniens vir quid sibi ex-
vellet concertatio, quæsivit. Fœmina ex-
fallendum prompta, hic, inquit, irato
animo vult superiùs ingredi, ad vulne-
randum quemdam qui in domum con-
sigit, quem adhuc continui, ne tantùm fa-
cinus hic patraretur. Qui latebat, hi-
auditis verbis, sumpto animo, cœpit mi-
nari, se ulturum injuriam dicitans. Al-
ter iterum priori vim et minas intentare si-
simulabat. Vir stultus, quæsitâ causâ dis-
fensionis, onus rei componendæ suscepit
et cum ambobus unâ collocutus, pacem
composuit, solvens etiam de suo vinum
ut uxoris adulterio adderet jaēturan-
potus. Callida sunt profectò fœminæ
consilia in facinore deprehensæ.

MORTUUS LOQUENS.

Erat Florentiæ stultus, cognomine Nigriaca; haud nimiùm insaniens, et satis jucundus. Juvenes quidam faceti, joci gratiâ, cum vellent ei persuadere illum graviter ægrotare, re compositâ, exeunti manè domo unus obviâm fit, petens numquid ei mali, cum facie esset immutata et pallida, contigisset; nequaquam, respondit stultus. Cum paulum processisset longius, aliis ex composito rogavit, an teneretur febri, cum macer esset, et facie ægritudinem ostentante. Cœpit addubitare stultus, verum, quod dicebatur, credens. Cum prodiret timidus lento passu, tertius, ut constitutum erat, conspecto illo, vultus, ait, tuus indicat te febri validâ torqueri, et in gravi morbo esse. Timuit ille magis, et, represo pede, cogitatibus animo pendebat, an febrici-

taret. Tum superveniens quartus gravissimè illum infirmari affirmavit, miransque se dixit, non illum in lecto esse suavitque ut domum è vestigio rediret seque socium obtulit, ut fratrem curaturum. Retrocessit stultus, tanquam magnā gravatus infirmitate, et lectulum ingressus . expiranti similis videbatur. Conteri socii è vestigio domum prodeunt dicentes, rectè illum, qui se in lectu collocasset, fecisse. Paulò post supervenit quidam, qui se medicum profitebatur, et, tacto pulsu, testatus esegrum paulò post ex eo morbo peritum. Deinde circumstant lectum omnes dicentes alter alteri, jam iste incipit mori, jam pedes frigescunt, lingua balbutit, et caligant oculi, statimque expirabit. Claudamus igitur oculos, et componamus manus, et ad sepeliendum feramus, et , o quam magna jactura in istius obitu facta est! Bonus enim et amicu-

groster; et se invicem consolabantur.
iraruntus, ut defunctus, nihil locutus, per-
esse transferat sibi se mortuum esse. Posito
ires in feretro, cum illi per urbem porta-
curent, potentibus cœteris, quidnam rei es-
quarum, se Nigniacam ad sepulchrum ferre
uluerunt, mortuum dicebant. Inter petendum, mul-
.Cos ad ludum concurrentibus, unus è
eunt tabernariis, o quam mala bestia fuit,
lectus fur pessimus, ait, dignus certè sus-
susendi laqueo. Tum stultus, cum hæc
acunndisset, erecto capite, si vivus essem,
s es aut sum mortuus, inquit, dicerem, fur-
rum, miser, te per gulam mentiri. Qui eum
diportabant, oborto risu maximo, homi-
mon in feretro reliquere.

PROBLEMA PHYSICUM.

DISSEREBANT ambulantes socii duo,
utra major esset, coitusne voluptas, am-
oris secessus. Conspecta muliere, qua-

congresum hominum haud aspernare
fuerat, percuntemur hanc, alter aie-
utramque rem expertam: minimè, in-
quit alter, hæc est idonea ad hanc re-
judicandam; multò enim sæpius futu-
quam cacavit.

Q U I N Q U E O V A.

Est juxta urbis Mantuæ pontem mola-
cujus Magister Cornicula dicebatur. In
in ponte post cœnam, ut æstas erat
sedens, transeuntem puellam rusticam
ætate maturam, veluti errabundam, con-
spicatus, hortatur, cum hora esset tar-
dior, et sol in occasum vergeret, ut
apud uxorem diverteret. Cum annuis-
set illa, accito famulo, duci eam ad u-
xorem jubet, darique cœnam, et in cer-
to cubiculo locari. Remisso famulo,
cum intelligeret uxor virum ad adoles-
centulam adjecisse animum, ea in suo lec-

collocata, ipsa in idem cubiculum dormitum proficiscitur. Vir de industriâ ad ultam noctem cum vigilasset, existimans somnitare uxorem, clam domum reversus, cubiculum ingreditur, ignarusque fôli, uxorem tacitus tacitam subagitavit. Iesus, quod egerat dixit famulo, ipsum ad idem certamen cohortatus: Ipse troni uxorem cognovit. Cornicula, ad ultimum cubiculum divertens, lectum sibi intravit, ne uxor, ut putabat, excidetur. Manè quam primùm surgens, tandem abiit, existimans se puellam cognoscere. Horâ deinde prandii, cum redisset ad domum, vxor primùm sibi quinque recentia ova ad forbendum dedit. Admitatus vir rei novitatem, cum quid id sibi vellet, percontaretur, Illa, vultu hilari, pro numero miliarium, quæ eâ nocte consercat, totidem ova sibi offerre inquit. Sensit ille se suo laqueo captum, simulans ab se solo uxorem cognitam,

tamen ova sumpsit. Accidit plerumque
suomet dolo castigentur improbi.

I N S U P E R B I A M.

Iabant per viam Florentiae colloquente
socii duo, quorum unus erat oblongus
corpulentus, ac facie subnigrâ. Is, con-
spectâ adolescentulâ cum matre ambulan-
te, hæc, inquit jocandi gratiâ, juvenculâ
formosa est admodùm et venusta. Illa a
hæc verba insolentior facta, nequaquam
hoc de vobis dici posset, respondit: Im-
rectè, inquit alter, si quis, prout ego
feci, vellet mentiri.

MACHÆRA VAGINÆ PARÙM APTA.

Duxerat viduam in uxorem vir quidam
ætate proiectior, qui primâ nocte
dum matrimonio fungeretur, percipiens
uxoris cellam uberiorem quam putaret,

que mea uxor, inquit, hæc tua curia amplior
est numero gregis mei; Tum mulier, hoc,
vit, tuâ culpâ accidit. Nam vir meus qui
obiit (misereatur Deus ejus animæ!) ita
tunc adimplebat curiam, ut hædi persæ-
quentes pè extrâ tabulata pro loci angustia profi-
gus fore cogerentur.

DE DENTIBUS CASUM MINANTIBUS.

Episcopus Senior querebatur quos-
dam dentes sibi cecidisse, quosdam ita
: Imbabare, ut eorum casum timeret. Tum
egimus è familiâ, ne timeatis, inquit: Pe-
tenti causam Episcopo, quià testiculi
mei, respondit, jam quadragesimo anno
pependerunt, casuris similes, et tamen nun-
quam ceciderunt.

P E R O R A T I O.

Visum est mihi cum quoque nostris con-

Aa

fabulationibus locum adjicere, in quo plures earum, tanquam in scenā, recitatæ sunt. Is est **BUGIALE** (1) nostrum, hoc est mendaciorum velutio officina quædam, olim à Secretariis institutum, jocandi gratia. Consuevimus enim, à Martini Pontifici usque tempore, quemdam eligere in secretiori aula locum, in quo etiam nova referabantur, et variis de rebus, tum laxandi ut plurimū animi causā, tum seri quandoque, colloquebamur. Ibi parcebatur nemini, in lacesendo ea quæ non probabantur à nobis; ab ipso persæpè Pontifice initio reprehensionis sumpto, quæsiebat ut plures eō convenirent, veritine ab eis ordiremur. Erat in eo princeps fabulator Razellus Bononiensis, cuius nonnulla in confabulationes conjecimus. Antonius item Luscus, qui sæpius inse-

---

(1) Ex Ital. *Bugia*. mendacium.

plurimur, vir admodum facetus, Cinthiusque
sumus Romanus, et ipse jocis deditus. Nos
quoque plura è nostris addidimus non in-
suffla. Hodiè, cum illi diem suum obie-
cunt, desit Bugiale, tum temporum, tum
dominum culpā, omnisque jocandi con-
sibulandique consuetudo sublata.

F I N I S.

